DIE NUWE STEM VIR 'N NUWE SUID-AFRIKA

VRYE **Weekblad**

2 Maart 1990 Tel: (011) 836-2151 Fax: 838-5901 Prys: R1,20 (R1,06 + 14c AVB)

Alex Jay kuier by Oom Nelson - 19

MAGNUS STAAN ALLEEN

Elsabé Wessels

en Christelle Terreblanche

STAATSPRESIDENT FW de Klerk het gister opdrag gegee dat die Harms-kommissie die minister van Verdediging, genl Magnus Malan, se bewering dat die Swapo-aktivis Anton Lubowski 'n weermag-spioen was, moet ondersoek.

Parlementslede het gister gesê hoewel De Klerk Malan gister tydens 'n blitsdebat "bra halfhartig" verdedig het, is dié opdrag aan die kommissie 'n suggestie dat hy ook nie vir Malan glo nie.

De Klerk het die versekering gegee dat "kriminaliteit" nie geduld sal word nie. "Misdaad, waar dit ook al voorkom, moet bekamp en oopgevlek word," het hy gesê.

Die polisie beskuldig die BSB van die moorde op Lubowski en David Webster en 'n veldtog van moord en terreur teen regeringsteenstanders. Daar is selfs sterk getuienis dat die weermag self een van die vermeende moordenaars, 'n polisie-offisier, op een van hul plase in Noord-Transvaal versteek sodat die polisie nie by hom kan uitkom nie.

Malan het self die laaste spyker in sy eie politieke doodskis geslaan toe hy tydens Maandag se blitsdebat die bestaan van die BSB bevestig het, maar eerder as om te

Vervolg op bladsy 2

Koning van Lusaka, maar die Jode brom

Eetstakers troef FW

Audrey Brown

'n EETSTAKING deur meer as 340 politieke gevangenes op Robbeneiland kan binnekort die vraagstuk van politieke gevangenes, een van die laaste struikelblokke op die pad na onderhandeling tussen die regering en die ANC, op die spits dryf.

Alle manlike wit politieke gevangenes in Pretoria-Sentraal het hulle vanoggend om sesuur by die eetstaking aangesluit. Honderde ander gevangenes wat hulself as politieke gevangenes beskou, gaan hulle ook in die volgende paar dae by die eetstakers voeg, word verneem.

Die Robbeneiland-gevangenes, wat Maandag ophou eet het, het voor die naweek 'n memorandum uit die tronk gesmokkel waarin hulle onder meer eis dat die noodtoestand heeltemal opgehef word en alle politieke gevangenes vrygelaat word.

Dié twee voorwaardes is die enigstes wat die ANC nog stel voordat hulle bereid is om met die regering te onderhandel.

Aktiviste van die ANC en UDF het gister gesê hulle glo die eetstaking kan president FW de Klerk dwing om die kwessie rondom politieke gevangenes "baie gou" aan te spreek. "Met genoeg openbare steun is hulle dalk volgende week al vry."

Die vorige groot eetstaking deur aktiviste, vroeg verlede jaar, het regstreeks gelei tot die vrylating van honderde mense wat sonder verhoor aangehou is.

Die Robbeneilandse eetstaking betrek al die politieke gevangenes op die eiland - ook dié wat aan die Pan Africanist Congress (PAC) en die Swart Bewussynsbeweging behoort. 'n Paar gevangenes wat te siek is of in die kombuis werk, eet net een maaltyd per dag.

Bewerings deur die gevangeniswese dat die eetstakers skelm eet, is deur 'n woordvoerder namens die gevangenes verwerp. Al hul kos is in 'n sentrale plek toegesluit - niemand eet daarvan nie, sê hy. Volgens familielede het twee dokters in die geledere van die eetstakers hulle aangeraai om daagliks twee liter suikerwater te drink.

In die memorandum, getiteld "Memorandum of the ANC Behind Enemy Lines on Robben Island", neem die gevangenes kennis van die "positiewe rigting" waarin pres FW de Klerk begin stuur, en verbind hulle hul tot die beëindiging van apartheid en die bepa-lings van die Harare-verklaring oor onderhandelinge.

Dié memorandum is Maandag aan die gevangenisowerhede

Vervolg op bladsy 2

Die storie van Reggie, die polisie en die motorsleutels

Max du Preez

MANS wat hulle as lede van die veiligheidspolisie voorgedoen het, het doodluiters die Oudtshoomse aktivis Reggie Oliphant se motorsleutels by 'n paneelklopper gaan haal om vir hulself duplikate te maak.

Oliphant, een van die mees vooraanstaande gemeenskapsleiers in die suidwes-Kaap, se motor is vir herstelwerk by Fourie Bakwerke op Oudtshoorn ná 'n ligte ongeluk.

Oliphant sê van die werknemers by Fourie Bakwerke het aan hom kom sê die veiligheidspolisie het sy sleutels gaan haal en duplikate daarvan laat maak.

Die bestuurder van Fourie Bakwerke, Tony Texeira, het gister aan Vrye Weekblad bevestig dat 'n paar mans 'n ruk gelede met 'n "bussie" by sy werk aangekom het - "almal ken die bussie, dit is die veiligheidspolisie s'n."

'n Man het hom as Ferreira voorgestel, Oliphant se motor uitgewys en gesê hy wil die sleutels hê. "Hy het gesê hy soek dit al lankal en het gehoor dit was eers by 'n ander paneelklopper, en nou is hy bly om dit hier te kry," vertel Texeira.

Ferreira het toe die sleutel gevat, weggery en 'n ruk later teruggekom om die duplikaat wat hy laat maak het, te toets.

Die bevelvoerder van die veiligheidspolisie op Oudtshoorn, 'n kapt Hansen, het gister aan Vrye Weekblad gesê dié soort ding "is beslis nie praktyk by ons nie".

Hansen sê hy dra geen kennis van die voorval nie. "Hoekom sal hulle 'n sleutel wil hê? 'n Mens kan tog nie so 'n bekende motor steel nie. Nee wat, ek betwyfel die hele ding. Dit is darem baie onprofessioneel om dit so helder oordag te probeer doen."

Oliphant is die president van die gemeenskapskoerant Saamstaan en die streeksvoorsitter van die UDF. Hy was al herhaaldelik in aanhouding, en was vanaf Februarie 1988 tot 'n paar weke gelede ingeperk.

Hy het gister gesê hy sal nou die motor se slotte moet vervang, "want 'n mens weet nooit wanneer gebeur 'n onverklaarbare ongeluk met jou nie."

Joodse gemeenskap wil met Mandela gesels

DIE Joodse gemeenskap in Suid-Afrika het gister in Johannesburg gesê dat hulle 'n ontmoeting met Nelson Mandela sal waardeer ná sy uitspraak dat die toestand in Suid-Afrika en in Israel ooreenstem.

In 'n verklaring sê die Joodse Raad van Afgevaardigdes dat Israel heeltemal nie-rassig is. Die verklaring sê dat wat in ander lande gebeur nie relevant vir die toestand in Suid-Afrika is nie.

"Ons sal 'n geleentheid vir dialoog met Mandela oor dié kwessie verwelkom," sê hulle in die verklaring. - Sapa

Vervolg van bladsy 1

Magnus staan alleen

verduidelik of verantwoordelikheid te aanvaar, uit die bloute beweer het Lubowski was 'n agent vir Militêre Intelligensie (MI). Dit het landwyd en in die buiteland 'n storm van verontwaardiging onteken.

Met die stelling dat hy nie vermoor kon gewees het nie omdat hy 'n "goeie agent" was, het Malan in werklikheid erken dat moord een van die funksies van die BSB was, sê regslui en parlementslede nou.

Maar daar hang steeds 'n skadu oor De Klerk self. Hy het gister gesê hy het besluit teen die aangevraagde ondersoek na die omstandighede rondom Lubowski se dood omdat "misdaad in Namibia nie onder die jurisdiksie van die Suid-Afrikaanse howe resorteer nie."

Gerhard Erasmus, hoogleraar in Staatsreg aan die Universiteit van Stellenbosch, het egter gister gesê die Suid-Afrikaanse howe het steeds jurisdiksie in Namibia in die sin dat die Suid-Afrikaanse Appelhof steeds die hoogste hof ook vir Namibia is. Dit sal eers met onafhanklikheid verander, en tensy die Harms-kommissie se opdrag dit spesifiek uitsluit, is daar geen rede waarom dit nie misdrywe in Namibia mag ondersoek nie. Die Thirion-kommissie is 'n voorbeeld hiervan, sê Erasmus.

Van De Klerk se politieke opponente voel ook dat hy hom nie sterk genoeg van Malan gedistansieër het nie, en dat hy reeds in Januarie, toe hy van die BSB gehoor het, dit openbaar moes gemaak het.

Parlementariërs het gister ook gesê die feit dat Malan se adjunk, Wynand Breytenbach, volgens eie getuienis niks van die BSB geweet het nie, "is al klaar genoeg rede vir Malan om te bedank".

Die Harms-kommissie begin Maandag met sy werksaamhede en Malan het in antwoord op die talle vrae oor sy uitlating gesê hy het bewyse van Lubowski se dubbele rol en sal dit in die komende week aan die kommissie voorlê.

De Klerk het gister gesê hy het 'n volledige ondersoek gelas na koverte operasies wat die Weermag en polisie insluit.

Hy glo dat dié soort aksies tot die "allernoodsaaklikste minimum beperk moet word."

Redakteur weer in hof

Pearlie Joubert

DIE vervolging van die redakteur van Vrye Weekblad, Max du Preez, het dié week in die Johannesburge Landdroshof voortgegaan nadat hy verlede jaar op ses aanklagte ingevolge die noodtoestand aangekla is.

Die staat beweer dat Vrye Weekblad tussen Desember 1988 en Februarie 1989 "ondermynende verklarings" oor militêre diensplig gepubliseer het.

Adv Edwin Cameron het vir die verdediging aangevoer dat Du Preez nie vervolg kan word nie omdat hy aangekla is weens 'n oortreding van die 1988-noodmaatreëls. Dié maatreëls het reeds verval toe die klag op 8 September 1989 teen hom ingedien is.

Cameron het daarom aansoek gedoen dat die aanklagte uitgegooi word.

Volgens die wet kan 'n noodtoestand net vir 'n periode van twaalf maande afgekondig word.

Die 1988-noodtoestand, waaronder Vrye Weekblad aangekla is, het dus outomaties teen middernag op 9 Junie 1989 verstryk.

Die staatsaanklaer, Ilse Klopper, het aangevoer dat die vervolging regmatig was omdat die nuwe noodtoestand afgekondig is voordat die oue verval het.

Dit beteken dat die ou noodtoestand herroep is en nie verval het nie.

Volgens vorige Hooggeregshof-uitsprake kan 'n mens vervolg word ingevolge wetgewing wat herroep is ná die misdaad gepleeg is.

Landdros PF du Plessis het gesê die staatspresident is by magte om 'n nuwe noodtoestand af te kondig terwyl die oue steeds geldig is.

Hy het ook aangevoer dat indien die staatspresident 'n noodtoestand uitroep 'n dag voor die ou noodtoestand verval, die ou noodtoestand se bepalinge herroep word.

Die nuwe noodtoestand is dan ook uitgeroep 'n dag voor die oue verval het.

Volgens hom moes die staatspresident kennis dra daarvan dat indien hy die nuwe noodtoestand 'n dag voor die oue verval uitroep, hy die regulasies onder die vorige noodtoestand herroep.

Daarom is Cameron se aansoek afgewys.

Die volledige verhoor is tot 22 Mei uitgestel.

Cameron is bygestaan deur adv Gilbert Marcus, in opdrag van Bell, Dewar en Hall.

Mandela waarnemende president van ANC?

Anton Steenkamp

LUSAKA - Die belangrikste ontmoeting van die ANC se Nasionale Uitvoerende Komitee (NUK) sedert Mandela vrygelaat is en die organisasie gewettig is, het gister hier begin en duur vandag voort.

Hoewel die agenda vir die samesprekings nie bekend is nie, sal Mandela se posisie in die organisasie, die gewapende stryd, die moontlike terugkeer van uitgewekenes en die samestelling van 'n afvaardiging om FW de Klerk te ontmoet, waarskynlik bespreek word.

Party ANC-lede hier is daarvan oortuig dat Mandela onmiddellik as waarnemende president aangestel moet word terwyl Olivier Tambo siek is. 'n Ander standpunt is egter dat Mandela meer is as net leier van die ANC en dat hy 'n fassiliterende rol moet speel eerder as om 'n spesifieke amp in die organisasie te beklee.

Sodoende sal hy 'n verenigende faktor wees wat selfs leiers van die PAC, die Swartbewussynsbeweging en Inkatha kan saamtrek om 'n verenigde front by die onderhandelingstafel te vorm.

Die gewapende stryd is besig om vir die ANC 'n turksvy te word.

Pres Kenneth Kaunda se persoonlike mening is dat die gewapende stryd binnelands opgeskort moet word in die voor-onderhandelingsfase, hoewel opgeleide soldate op hul plekke moet bly.

Die Anglikaanse Kerk onder Aartsbiskop Desmond Tutu het ook vir 'n opskorting van beide kante gevra, en heelwat Westerse lande steun dié standpunt.

Die ANC se amptelike standpunt, soos vervat in die Harare-verklaring, is dat beide die ANC en die regering 'n skietstaking moet eerbiedig wanneer onderhandelings begin. Die NUK sal hieroor uitsluitsel moet gee.

Baie van die bannelinge praat nou openlik van huis toe kom en die datum wat genoem word, is Desember vanjaar. Wanneer, indien wel en hoe dit sal gebeur, sal deeglik uitgewerk moet word.

Na die wettiging van die ANC het dit ook belangrik geword om uitsluitsel te gee oor die heropbou van strukture binne die land en oor die posisie van organisasies soos die UDF en sy affiliate.

Die belangrikste punt op die agenda is waarskynlik die kwessie van samesprekinge tussen 'n ANC-afvaardiging en De Klerk oor die stappe op pad na 'n onderhandelde skikking.

Wie deel sal vorm van die ANC-afvaardiging en wanneer dit sal plaasvind, sal hopelik teen die einde van die naweek bekend wees.

Vervolg van bladsy 1

Staking

oorhandig en nog geen reaksie daarop gelewer nie. "Ons is daarvan oortuig dat daar geen wettige, politieke, veiligheids- of morele regverdiging vir ons verdere aanhouding is nie. Ons organisasie is nou 'n wettige politieke orga-nisasie en ons voortgesette gevangeskap skep nie 'n klimaat vir onderhandeling nie."

Die gevangenes eis ook die opskorting van politieke verhore en die onttrekking van die weermag en kitskonstabels uit die townships.

Volgens die memorandum word die status van politieke gevangenes deur die staat "verwring". "Die Pretoria-regering verwring ons status as politieke gevangenes deur doelbewus ons politieke bedrywighede te kategoriseer en te kriminaliseer. Ons omstandighede as gevangenes gaan progressief agteruit in regstreekse verhouding met die koers van die sogenaamde hervorming en hernuwing van die Nasionale Party."

Die staat se definisie van politieke gevangenes sluit net mense in wat daaraan skuldig bevind is dat hulle 'n lid was of aan die bedrywighede van 'n "onwettige" organisasie deelgeneem het. 'n Aantal mense is reeds vrygelaat ingevolge dié definisie.

Volgens regsgeleerdes wat optree namens die eetstakers is meer as 90 persent van die gevangenes wat nou op Robbeneiland is, skuldig bevind aan terreur, sabotasie en openbare geweld.

'n Groot veldtog, gekoppel aan die hongerstaking, word nou beplan om meer momentum aan die die eise van die stakers te gee.

Volgens Willie Hofmeyr, een van die prokureurs wat namens die stakers optree, en self 'n gewese eetstaker, is dié 'n politieke vraagstuk en hang die sukses van die staking af "van die momentum wat met die veldtog bereik kan word".

"Geen massa-hongerstaking kan te lank aangaan nie, omdat mense in verskillende toestande verkeer. Daarby is die dieet in gevangenisse nie voldoende om reserwes op te bou nie, en daarom is ons vasbeslote om die veldtog te laat slaag."

Familielede wat besoek by die gevangenes afgelê het, meen dat moraal hoog is en dat die stakers bereid is om aan te hou totdat daar aan die eise voldoen is. Daar is reeds berigte dat een van die stakers begin siek voel.

Thenjiwe Radebe het gister aan Vrye Weekblad vertel dat haar neef, die 39-jarige Geoffrey Radebe, gekla het van maagkrampe toe sy hom vroeër dié week besoek het. Radebe dien 'n lewenslange vonnis uit.

Noluthando Nduna sê haar broer, Xolani, het "goed gelyk toe ek hom gesien het." Nduna is weens aanklagte van verraad skuldig gevind, en het reeds vier-en-'n-half-jaar van sy vyfjaarvonnis uitgedien.

'n Opmars na die parlement word vir twee-uur vandag beplan om die gevangenes se memorandum aan parlement te oorhandig.

Talle mense wat die eetstakers ondersteun is reeds vroeër die week in hegtenis geneem en weens onwettige byeenkomste aangekla nadat hulle aan optogte deelgeneem het. Hulle is almal op borgtog vrygelaat en verskyn later die maand in die hof.

* CHARLES LEONARD berig dat Damien de Lange, een van die wit gevangenes en lid van die Broederstroom ANC-sel, die boodskap dat wit gevangenes ook gaan ophou eet, gister saam met sy broer, Kieran, na die buitewêreld uitgesmokkel het.

De Lange en vier ander gevangenes, Iain Robertson, Stephen Marais, Carl Niehaus en Eric Pelser, berei hulle reeds sedert die begin van die week vir dié eetstaking voor, sê Kieran de Lange.

Dit is onbekend of die vroulike wit politieke gevangenes in Pretoria-Sentraal ook op 'n eetstaking is.

'Anton was sonder enige boosheid'

Elsabé Wessels

KAAPSTAD - Molly en Wilfried Lubowski is verbitterd. Hul seun se naam is beklad. Hulle sal nooit glo dat hul seun 'n spioen was nie.

In die sitkamer van hul huis in Tamboerskloof praat die Lubowski-egpaar oor hul seun Anton en die bewerings van die minister van Verdediging, Magnus Malan, dat hul seun 'n spioen van Militêre Intelligensie was.

Lubowski is op 12 September verlede jaar voor sy huis in Klein Windhoek met 'n AK-47 doodgeskiet. Hy het in daardie stadium die pos as adjunk-verkiesingsdirekteur van Swapo beklee.

Die Lubowski's is diep seergemaak oor die twyfel wat Malan in die gemoedere van familie, vriende en kollegas probeer plant het.

"Ons glo dit nie. Hy het grootgeword in 'n huis wat teen apartheid gekant is. Hy was ses keer in aanhouding. Die laaste keer het dit amper sy lewe gekos. Daar was twee aanslae op sy lewe. Die derde het sy lewe gekos," vertel sy ma.

Sy bejaarde ouers kan die aantygings nie kleinkry nie. Anton is in 1984 persoonlik deur PW Botha met 'n brief in kennis gestel dat hy uit die weermag ontslaan word omdat hy by Swapo aangesluit het.

Hy het na skool een jaar militêre diensplig in die Seinkorps by Voortrekkerhoogte voltooi waar hy tot die rang van tweede luitenant gevorder het.

Sy ontslag deur Botha het beteken dat hy nie vir verdere kampe opgeroep sou word nie.

"Anton was verskriklik bly. Dit was die beste boodskap wat hy kon kry," sê sy ma. Sy suster Anneliese kan dit ook nie glo nie.

"Anton het alyd gesê hoe hard hy gewerk het om die vertroue van sy kamerade te wen. Daardie vertroue word nou geknak."

Sy ma glo Anton sou hulle in sy vertroue geneem het. "Daar was geen geheime tussen ons nie," sê sy.

Sy glo sy het haar seun die beste

Molly en Wilfried Lubowski

(Foto: Eric Miller - Afrapix)

geken. "Ek was baie na aan hom. Sy aard was sonder boosheid," sê sy hartseer.

Die Lubowski's was bloed-Sappe. Wilfried Lubowski was 'n lid van die destydse Suid-Afrikaanse Party in Suidwes en het verskeie kere teen Nasionaliste gestaan. Hoewel hulle tien jaar gelede Kaap toe getrek het, is hulle albei geruime tyd reeds Swapo-ondersteuners.

Wilfried is stomgeslaan deur die aantygings. "Ons het Anton met 'n bewussyn teen apartheid grootgemaak. Ons kinders is van kleins af geleer om teen die NP en apartheid te wees. Op skool reeds moes Anton kritiek verduur dat sy pa teen die regering was. Daar het hulle reeds na Anton verwys as die wit kaffer," sê hy.

Molly Lubowski is besig om haar seun se biografie te skryf. Die talle plakboeke wat haar seun noukeurig op datum gehou het, is op die eetkamertafel uitgestal.

Vir hulle sal die seerkry nie verbygaan voordat hul seun se naam in ere herstel is nie.

Ope brief aan Adriaan Vlok

Sy Edele, die minister van Wet en Orde
Mnr Adriaan Vlok
Hendrik Verwoerdgebou 910
Kaapstad

Geagte mnr Vlok,

Ek rig hierdie ope brief om ondernemings by u te verkry ten opsigte van aangeleenthede rakende die sogenaamde "moordbende-kwessie". U sal u herinner dat ek namens die Demokratiese Party 'n versoek aan die regering gerig het dat die Regterlike Kommissie wat in dié verband aangestel is, van 'n onafhanklike ondersoekspan bedien moet word eerder as van die SA Polisie omdat SAP-betrokkenheid moontlik tot botsende belange kan lei en groot druk sal plaas op diegene wat met die ondersoek belas is.

Sake het nou natuurlik baie verder ontwikkel - tot so 'n mate dat die betrokkenheid van die minister van Verdediging en senior weermag-offisiere via die sogenaamde BSB 'n onderwerp van ondersoek geword het. Dit is die geval nie alleen vir die doeleindes van die Harms-kommissie nie, maar ook ten opsigte van die normale polisie-ondersoek na die moorde op dr David Webster en adv Anton Lubowski.

Hierdie verwikkelinge gaan die druk op die betrokke SAP-ondersoekspan verder verhoog. Dit kan ernstige implikasies inhou vir die onafhanklikheid en die doeltreffendheid van die ondersoek, veral as die ondersoekbeampte en sy span hulle geïsoleerd voel van die uitvoerende gesag.

U rol as minister van Wet en Orde in dié omstandighede is geweldig belangrik.

Brigadier Floris Mostert en sy span speurders voel hulle tans ongetwyfeld uitgedaag deur die minister van Verdediging. Genl Malan se verklaring dat adv Lubowski 'n agent van die SAW was en dat hy daarom nie deur 'n SAW-eenheid vermoor sou word nie, het onvermydelik die effek om brig Mostert en ook die polisie van Namibia belaglik te laat voorkom.

Ek glo werklik dat dit in dié omstandighede u plig is om privaat en in die openbaar ondersteuning aan brig Mostert uit te spreek. As u versuim om dit te doen, mag die indruk gelaat word dat u dit eens is met genl Malan dat brig Mostert hom op 'n dwaalspoor bevind en dat hy sy ondersoek teen die BSB moet staak.

Openbare vertroue in die hele regeringsbestel en die waarskynlikheid dat sake behoorlik ondersoek sal kan word, word verder geaffekteer deur suggesties in die media oor:

* SAW se onhulpvaardigheid in die ondersoek;
* Gesprekke tussen SAW- en SAP-offisiere oor welke inligting bekend gemaak behoort te word;
* 'n Polisie-bron se uitlating dat "die oplossing van die Webster- en Lubowski-moorde nie meer 'n speurprobleem nie, maar eerder 'n politieke probleem is."
* Infiltrasie deur die BSB in polisiegeledere om vordering in die ondersoek te monitor.

Genl Magnus Malan se eie rol in dié verband is alles behalwe gerusstellend. In dié verband verwys ek in besonder na:

* Sy weerhouding van belangrike inligting (die Lubowski-onthulling) van die Hooggeregshof-aansoek deur mev Brenda van Zyl;
* Sy versuim om dié belangrike inligting bekend te maak aan òf brig Mostert òf kol Jumbo Smit van die polisie van Namibia;
* Sy weiering om vrae in die parlement te beantwoord;
* Die vermoede dat hy die aanstelling van 'n Regterlike Kommissie in die kabinet teengestaan het.

Gegewe al dié bewerings en omstandighede kan u seker begryp dat openbare vertroue geskok sal wees en dat veral die naasbestaandes van die vermoorde persone-toenemend skepties sal wees of die waarheid rugbaar sal word.

Die versoek wat ek dus aan u rig met groot erns en met dringendheid is dat u as verantwoordelike Minister u ondersteuning en beskerming verleen aan brig Mostert en enige ander polisie-personeel wat dié gruweldade ondersoek en wat die Harms-kommissie moet bystaan. En dat u dié standpunt onomwonde in die openbaar sal uitspreek.

Die uwe,
SS van der Merwe LP

Magnus se aantygings 'verbysterend en vergesog'

Christelle Terreblanche

VRIENDE, familie-lede en kollegas van Anton Lubowski het dié week gereageer op die minister van Verdediging, Magnus Malan, se aantygings dat Lubowski 'n betaalde agent van Militêre Intelligensie was:

"Ek het vir sowel Anton Lubowski as Magnus Malan geken. Anton was my vriend en ek vind dit totaal onmoontlik om Malan se woord met betrekking tot sy aantygings te aanvaar", het dr Frederik van Zyl Slabbert, mede-direkteur van Idasa, in Oxford, Engeland gesê.

Swapo se aangewese minister van Buitelandse Sake, Theo-Ben Gurirab, het Malan se aantyging as 'n daad van lafhartigheid afgemaak en gesê Lubowski was 'n dapper, toegewyde Namibiaan wat vir sy land en mense gesterf het. Moses Garoeb, Swapo se administratiewe sekretaris, het bygevoeg dat dié party absoluut geen rede het om te vermoed dat Lubowski enigiets anders as 'n lojale lid was met 'n "skoon en onberispelike rekord" nie. "Hy het wit en swart byeengebring en sal in die geskiedenis onthou word as 'n brugbouer tussen mense."

'n Voormalige regskollega en ou vriend, Dave Smuts van die Regshulpsentrum in Windhoek, het die aantygings as "verbysterend en vergesog" bestempel.

Andy Durbach, nog 'n regskollega wat saam met Lubowski ter verdediging van die Upington 25 opgetree het, sê: "Lubowski was nie baie diskreet nie en sy oordeel was soms ongebalanseerd." Hy meen dié aantygings is gevolglik vergesog.

Ook prof Hugh Corder van die Universiteit van Kaapstad, waar Lubowski regte studeer het, dink Malan se aantyging is "van alle waarheid ontbloot". "Sover ek Anton geken het, is die verklaring uiters bespotlik."

"Anton was 'n man met baie sterk beginsels", sê sy gewese vrou, Gabi. "Ek was 13 jaar lank met hom getroud en het hom vir 17 jaar geken."

Sy het 'n aanhaling uit 'n dagboek van Lubowski aan die media gegee.

Die uittreksel is in 1987 ingeskryf. Dit lui: "Ek kan dikwels nie anders as om skuldig te voel oor my vryheid nie. Dit is die rede waarom ek teen die stelsel sal veg solank dit bly voortbestaan. Ongeag die gevolge sal ek nooit met omsigtigheid of in 'n gedempte stemtoon praat nie en ook nie die situasie probeer goedpraat nie; ek sal dit kritiseer en beveg op enige moontlike manier en met enige moontlike geleentheid en die onskendbaarheid van die waarheid laat geld."

Sy het Malan uitgedaag om sy verklaring buite die privilegie van die parlement te herhaal sodat dit in die hof getoets kan word.

Kol Jumbo Smit, wat aan die hoof staan van die ondersoek na die moord op Lubowski, sê Malan se uitlatings sal nie die SWA polisie se ondersoek "in die minste raak nie".

'Leuens is baas-spioen se beroep'

Christelle Terreblanche

"CRAIG WILLIAMSON het 'n geskiedenis van leuens. Vir hom is dit tweede natuur. Dit is sy beroep."

Dit was Auret van Heerden, voormalige studente-aktivis wat 'n saak van marteling teen die polisie aanhangig gemaak het na aanhouding sonder verhoor, se reaksie op Williamson se poging dié week om die aantyging dat adv Anton Lubowski 'n weermagspioen was, te substansieer.

Williamson is lid van die Presidentsraad en eertydse baasspioen wat die Suid-Afrikaanse Kommuniste Party tot op die hoogste vlak binnegedring het.

Hy het die week aan 'n dagblad gesê die feit dat niemand geweet het of vermoed het dat Lubowski 'n betaalde agent vir Militêre Inligting was nie, bewys dat hy 'n goeie spioen was.

Hy sê daar was voor Lubowski se dood gerugte in omloop dat hy probleme met die Swapo-leierskap ondervind. Die moontlikheid kan dus nie uitgesluit word dat hy ontnugter geraak het met dinge in dié organisasie nie.

"Mense wat baie intelligent en sterk moralistiese sieninge het, maar ook geneig is om impulsief op te tree, is potensieel goeie kandidate vir werwing vir spioenasiewerk."

Williamson is ook in 1986 deur die staat ingeroep om teen Van Heerden te getuig. Williamson het onder eed gesê dit is onmoontlik dat Van Heerden gemartel kon word, omdat hy (Van Heerden) die hele tyd 'n agent was.

"Ek was baie ontsteld oor Williamson se aantyging", het Van Heerden dié week gesê. "Jy kan maak wat jy wil, maar daarna hang daar altyd 'n wolk van twyfel oor jou."

"Gelukkig is sy getuienis in my geval gediskrediteer", sê Van Heerden "Maar Anton is dood en kan nie die aantyging teenstaan nie."

"Myns insiens is dit net nog 'n poging om die aandag van die werklike vraagstuk, naamlik die wandade van die moordbendes, af te trek."

Onder kruisverhoor deur Van Heerden se regsverteenwoordiger, Sydney Kentridge, het Williamson destyds gesê hy is gewillig om vir sy land te sterf. Toe hy gevra word of hy moord sou pleeg vir sy land, was sy antwoord dat vyande van die staat in sekere gevalle geëlimineer behoort te word. Kentridge het toe aangevoer dat die vertel van leuens maar 'n geringe opoffering is in vergelyking met die ander opofferings wat Williamson bereid is om te maak.

Daarna het die staatsadvokaat, adv Slomovitz, gevra dat die hof Williamson se getuienis ignoreer.

Selfs die polisie se advokaat moes erken dat Williamson onder eed gelieg het.

"Die storie dat Lubowski 'n agent was, is nonsens", sê Van Heerden

Nou kan jy jou gunsteling-koerant Vrydag al by die huis afgelewer kry!

Na heelwat probleme met vertraagde posaflewering van Vrye Weekblad en klagtes dat dit nie altyd maklik bekombaar is nie, kan ons nou aankondig dat jy jou Vrye Weekblad vanaf 30 Maart by die huis afgelewer kan kry - én teen 'n afslag.

Dit werk so: Op 30 Maart kom ons met 'n splinternuwe koerant. Dit gaan anders lyk en dit gaan anders wees - beter en aantrekliker. En baie opwindend.

Weens stygende koste moet ons ongelukkig ook vanaf dié datum die verkoopprys van die koerant verhoog na R1,50 (AVB ingesluit.)

Maar hier is 'n kans om Vrye Weekblad 'n jaar lank teen die ou prys te kry - by jou huis afgelewer op 'n Vrydag. Teken voor 23 Maart in op Vrye Weekblad en dit sal jou net R60 (AVB ingesluit) vir twaalf maande kos. Vir ses maande is die prys R30 (AVB ingesluit). Ná 23 Maart gaan dit R75 per jaar kos.

Mense wat nou die koerant per pos afgelewer kry en dit na huisaflewering wil verander, moet net die vormpie hieronder invul.

Ongelukkig geld huisaflewerings tot verdere kennisgewing net die Pretoria-Witwatersrand-Vereeniging-gebied, Bloemfontein en Wes-Kaapland.

Dieselfde spesiale aanbod van R60 en R30 geld ook tot 23 Maart vir gewone posintekenaars in gebiede waar daar nog nie huisaflewering is nie. Die adres is: Posbus 42637, Fordsburg 2033

Vrye Weekblad

Ek wil Vrye Weekblad vir 12/6 maande by my huis afgelewer kry

Naam: ____________________

Adres: ____________________

____________________ Poskode: __________

Ek sluit 'n posorder/tjek van R60/R30 in.

Vrye Weekblad

Ek is 'n posintekenaar en wil voortaan Vrye Weekblad by die huis afgelewer hê

Naam: ____________________

Adres: ____________________

____________________ Poskode: __________

Dis tyd vir koeël-politiek, sê Eugene

Elsabé Wessels

"DIE tyd vir kruisie-politiek is verby. Dit is nou tyd vir koeël-politiek. Ons soek soldate om die bruin uniform van die AWB aan te trek. Daar kom 'n bloedige revolusie wat die Franse en Russiese revolusie soos 'n Sondagpiekiek sal laat lyk. Die AWB sê vir julle: Dra julle wapens en as julle moet, gebruik hulle."

Eugene Terre'Blanche is terug in die politiek. Klaarblyklik ongeskonde. In Goodwood se stadsaal het meer as 'n 1 000 witmense saamgedrom om na sy boodskap van 'n wit vaderland en 'n gewapende boeremag te kom luister.

Dit was Terre'Blanche se tweede vergadering dié week in die Boland. Die derde word vanaand op Ceres gehou.

In Ventersdorp is 'n veldtog om een miljoen blankes te monster twee weke gelede van stapel gestuur.

Terre'Blanche is op die aanval. Teen die Konserwatiewe Party, die Nasionale Party, linkse liberaliste, die kommuniste en die ANC.

Die Konserwatiewe Party gee hul land weg ter wille van 'n parlementêre salaris, sê Terre'Blanche. Hy eis dat die KP onmiddellik uit alle regeringstrukture bedank sodat 'n "verkiesing afgedwing kan word." Vir Terre'Blanche is dit die laaste kans voordat "Tambo se kommuniste die swart revolusie begin".

Terre'Blanche en sy kakie-krygers skroom nie om openlik te praat van 'n bloedbad nie. Hulle wil een miljoen blankes beman. Die wettiging van die ANC is vir hulle die laaste strooi.

Terre'Blanche en Piet Roedolph, onderleier van die Boerestaatparty, is luidrugtig vanuit die gehoor ondersteun. Rassistiese opmerkings is luidrugtig uitgebulder. "Hang Nelson Mandela," lees die slagspreuke op sy ondersteuners se T-hempies.

Terre'Blanche se oproep tot bewapening word deur Roedolph gesteun. "As jy 'n wapen het, gebruik dit. As jy nie een het nie, maak 'n plan. 'n Witman in Afrika sonder 'n wapen is 'n dooie man," sê Roedolph in 'n voorvertoning vir Terre'Blanche.

Die AWB het lank laas so 'n groot gehoor getrek. Die onlangse sensasionele onthullings rondom Terre'Blanche se verhouding met Jani Allan, en gerugte van 'n drankprobleem het Terre'Blanche se ster tydelik laat kwyn.

Maar onlangse politieke gebeure het klaarblyklik 'n nuwe Afrikanertier wakker gemaak. "Die regering sal kapituleer by die konferensietafel en op daardie dag vat ons met geweld Suid-Afrika terug," dreig Terre'Blanche.

"Solank as Mandela en die ANC nie gewapende stryd opgee nie, solank sal die AWB nie hul wapens opgee nie," bulder Terre'Blanche dreigend.

Terre'Blanche het kragte gesmee met die Boerestaatparty en die Transvaalse Separatiste. Onder die vaandel van die "Boere separatiste" hoop hulle om witmense, ongeag van taalgroep, tot aksie aan te spoor.

Ondersoek SA se steun aan Renamo, vra Mosaic

Charles Leonard

DAAR is meer mense dood wat die geëlektrifiseerde grens tussen Suid-Afrika en Mosambiek probeer oorsteek het as mense wat die Berlynse muur na vryheid probeer oorsteek het.

Die amptelike regeringsyfer vir sterftes op die skokgrens, wat in 1987 opgerig is, staan op 94 tot aan die einde van verlede jaar. Verlede jaar alleen is 16 mense dood wat die oorlog in Mosambiek probeer ontvlug het.

Veldwerkers wat onder die vlugtelinge werk, reken egter dié syfers is baie hoër. Die mense is slagoffers van die voortslepende en bloedige konflik tussen die terreurbeweging Renamo en die Mosambiekse regeringsmagte.

Intussen is 'n koalisie van anti-apartheidsgroepe, die Mozambique Solidarity Interim Committee (Mosaic), gestig wat aandring op 'n amptelike ondersoek na getuienis dat 'n styging in Renamo-geweld ondersteun word deur private en militêre groepe in Suid-Afrika.

In 'n verklaring wat dié week uitgereik is, sê Mosaic: "Onlangse bekendmakings oor die Burgerlike Samewerkingsburo (BSB) dui daarop dat FW de Klerk onbewus was van die bedrywighede van 'n koverte eenheid in die Suid-Afrikaanse Weermag. "In die lig van dié feite en en die onlangse toename in Renamo-optrede in die afgelope paar weke, dring ons aan op 'n amptelike ondersoek oor die moontlikheid dat daar nog 'n klandestiene eenheid in die SAW opereer wat steun aan Renamo gee."

"Vir al wat ons weet, kan daar 'n onbepaalde aantal eenhede wees wat opereer waarvan die staatshoof en die publiek nie weet nie," sê Mosaic nadat dit dié week bekend geword het dat De Klerk en die adjunk-minister van Verdediging, Wynand Breytenbach, nie bewus was van die bedrywighede van die BSB nie.

"Dít werp 'n skadu oor De Klerk se belofte aan die Mosambiekse president, Joaquim Chissano, verlede jaar dat sy veiligheidsmagte steun aan Renamo gestaak het. Hoe kan hy só 'n stelling maak as dit duidelik is dat hy nie weet wat sy weermag doen nie?" vra Mosaic.

Die ANC-leier Nelson Mandela het Sondag by 'n saamtrek in Bloemfontein 'n beroep op pres FW de Klerk gedoen om steun aan Renamo 'n strafbare oortreding te maak. "Ons ondersteun Nelson Mandela se eise aan die regering," sê Mosaic. "Ons vra ook dat die Suid-Afrikaanse regering alle bronne tot sy beskikking gebruik om dié groepe in Suid-Afrika te identifiseer en hulle te verhoed om Renamo te steun."

Mosaic se beroep volg op onlangse berigte van 'n menseslagting in die Mosambiekse dorpie, Movene, 12 kilometer van die Suid-Afrikaanse grens. 'n Trein met werkers vanaf Suid-Afrika is ontspoor ná 'n landmyn op die spoorlyn geplant is. Net na die ontsporing het Renamo-rebelle 'n aanval op die trein geloods en op die mense begin skiet. Sommige mense is met bajonette vermoor.

Aanvanklik is gedink dat 55 mense dood is, maar die dodetal is reeds oor die 70. Dié rebelle het Mosambiek blykbaar vanaf Suid-Afrika binnegedring.

Kerk in Aliwal se werk is nie net tot Sondae beperk nie

Charles Leonard

IN die bruin township Hilton buite Aliwal-Noord lyk dit asof die aanslag teen die NG Sendingkerk hewiger is as teen die 20, 30 smokkelkroeë wat in dié gebied drank verkoop, sê die skriba van die kerk, John Muller.

Die gemeente in Hilton beskik oor 'n regshulpsentrum wat die helfte van die konsistorie as kantoor gebruik.

In Augustus verlede jaar het die skriba uit die bloute 'n brief van die dorpsraad van Aliwal-Noord gekry waarin hulle dreig om belasting van R1150,19 per jaar te hef sou hulle "die gebou (of gedeelte daarvan) verhuur".

Volgens provinsiale ordonnansie is kerke, kerkgeboue en pastorieë van belasting vrygestel. As daar egter sake op die perseel bedryf word wat nie op die kerk betrekking het nie, verval dié vrystelling en word die hele erf en verbeterings belasbaar.

Woensdagmiddag 12 nm is deur die munisipaliteit as spertyd gegee vir "alles" van die regshulpsentrum om van die eiendom verwyder te wees, anders sal "die nodige regstappe geneem word om die eiendom terug na die dorpsraad oor te dra".

In die eerste brief sê die dorpsraad dat die kerkgebou op 'n aanbiddingsone gesoneer is en dat dit nie "vir besigheidsdoeleindes gesoneer is nie". In dié brief beweer hulle ook dat kantore uitverhuur gaan word en dat geld daaruit gegenereer sou word.

In November verlede jaar het die kerk sy posisie oor die regshulpsentrum duidelik in 'n brief aan die stadsklerk van Aliwal-Noord uiteengesit.

Die kerk stel slegs 'n klein deel van sy konsistorie gratis aan die sentrum beskikbaar. Daar is géén huurgeld betrokke nie, sê Muller en die leraar, ds Noel Pietersen, in die brief.

Die voorsiening van akkommodasie deur die regshulpsentrum beskou hulle nie in stryd met die sending van die kerk nie.

Die kerk se plig is, by die voorsiening van 'n plek van aanbidding vir sy gemeentelede, ook om na hul ander en wyer behoeftes om te sien. Dít is hoekom hulle die kantoor aan die sentrum verskaf, sê die kerk.

Om dié rede glo hul nie dat die kerk sy gebou vir iets anders, as die voorgeskrewe vereistes gebruik nie.

"Om te sê dat die kerk homself moet beperk tot alleenlik 'n plek van aanbidding, is om die kerk sy ware rol in die gemeenskap te ontneem," sê hulle in die brief.

In 'n brief gedateer 29 November 1989 begin die stadsraad kragdadig raak. In dié brief word gesê dat indien die regshulpsentrum nie binne 14 dae van die perseel verskuif nie, die dorpsraad regstappe sal doen om die erf na die stadsraad terug te keer.

Beide die Hilton-bestuurskomitee en die dorpsraad besluit, volgens dié brief, by hul onderskeie vergaderings dat "'n regsadvieskantoor nie beskou word as deel van die pligte van enige kerkgenootskap nie".

Twee weke gelede kry die kerk die dreigement van die stadsraad dat hulle tot Woensdag om 12 nm tyd het om al die regshulpsentrum se besittings te verwyder. Regstappe sal gedoen word as dit nie gebeur nie.

Maandag tree die skriba van die Sendingkerk se Ring van Middelburg, ds Chris Spies, tot die stryd toe. Hy bied aan om as bemiddelaar tussen die kerk en die owerhede op tree.

Die dorpsraad wys dit van die hand en sê hulle hou voet by stuk: die mense moet uit of die gevolge dra.

Die kerk se regsverteenwoordigers, Smith, Tabata en Van Heerden, sê in 'n verdere skrywe aan die stadsklerk dat sy kliënt die regshulpsentrum as integrale deel van sy werksaamhede beskou en dat hulle gaan bly.

Hulle het aan die kerk gesê dat enige poging van die raad om hulle of hul eiendom te verwyder daarom onwettig sal wees.

Die regsverteenwoordigers sal, indien die raad met uitsetting voortgaan, 'n interdik van die Hooggeregshof aanvra om die raad te "stop om in te meng met hul kliënt se wettige okkupasie van die perseel".

Die 600 gemeentelede staar 'n hofgeding in die gesig.

"Die kerk wil nie graag hof toe nie, maar dit lyk asof dit onafwendbaar is," sê Muller.

"Die kerk wil nie altyd onder lê nie. Ons gaan veg vir ons reg om sending in al sy fasette uit te voer," sê hy.

Die ECC se kersligopmars dié week in Johannesburg om protes aan te teken teen die volgehoue aanhouding van gewetensbeswaardes Charles Bester en David Bruce. Dit vorm deel van 'n veldtog om gewetensbeswaardes vrygelaat te kry. (Foto: Gill de Vlieg - Afrapix)

'Ons moet aanhou knaag aan die Christelike gewete'

As staatsdiensamptenaar het Kobus Jordaan sy veiligheidsklaring verloor omdat hy gesprekke met die ANC voorgestel het. Dis met ironie dat hy nou, as die DP-LP vir Umhlanga, die regering se nuwe rigting vanuit die opposisiebanke gade slaan. ELSABé WESSELS het met hom gaan gesels

KOBUS JORDAAN krap onder die vel van die Afrikaner. Wat hy hoop om te vind, is 'n gewete - 'n gewete waarin Christelike waardes in 'n politieke beleid weerspieël word.

As DP-LP trek Jordaan aandag. Dis nie net sy Afrikaner-agtergrond nie, maar ook sy werksaamhede in Chris Heunis se grondwetlaboratorium wat 'n mens onwillekeurig na hom laat kyk. Hy het lank in die binnekringe van regeringspolitiek beweeg.

Dat die woord "onderhandeling" die sagte hakskeen van die Nasionaliste bedreig, besef Jordaan beter as enigiemand anders.

Hy was immers sy pos kwyt nadat hy en kollega Fanie Cloete se onderhandelingspogings met die ANC aan die groot klok gehang is.

Toe was onderhandeling nog 'n skeldwoord en die ANC moordenaars en kommuniste. Nie die soort mense met wie die NP hom ophou nie. Allermins mense met wie onderhandel word.

Nie soveel maande later nie, kyk Jordaan met goedkeuring na die onderhandelingsproses wat wil-wil begin.

"Die normalisering van die politiek was 'n ideaal waarvoor ek my my lewe lank, dikwels teen 'n hoë prys, beywer het," het Jordaan op 6 Februarie in antwoord op die Staatspresidentsrede gesê.

Ossewa Brandwag

Jordaan het in 'n politieke huis grootgeword. As die seun van die skoolmeester in 'n sterk armblanke-gemeenskap is Afrikanernasionalisme vroeg reeds in hom aangewakker. Sy ma was 'n lewendige ondersteuner van die Ossewa Brandwag.

Maar alles het nie altyd gerym nie. Met die herinneringe van die goeie verhouding tussen boer en werkers op sy oupa se plaas, het hy saam met sy familie 'n gevoel van lojale verset ervaar toe Kleurling-kiesers hul stemreg ontneem is.

Met Jordaan loop 'n mens in twee diep vore - dié van aardsrealis én Christen.

In sy hart bly Jordaan die akademikus - die onderwyser en dosent. Sy vakgebied, die natuurwetenskappe, bly vir hom 'n rigtingwyser. Ook in die politiek.

Hy verwys graag na sy jare op Grey Kollege - waar 'n tweetalige onderrig hom van oordrewe vooroordele gevrywaar het - as sy "universiteitsjare".

Sy "skooljare" het na die tyd gevolg - op die Universiteit van die Oranje Vrystaat, waar Afrikaner-nasionalisme 'n benepenheid geskep het.

Sy onwrikbare geloof as Chirsten vorm die basis vir sy optrede. As jongman is hy na die sendingveld in Zambië om te gaan skoolhou. "Kyk ek terug, dink ek dat 'n groot deel van my motivering was om van apartheid weg te kom," sê hy.

Maar strukture van die NG Kerk is nie die plek om apartheid te ontsnap nie. Dit het Jordaan weldra ervaar. Gebeure tydens sy vyf jaar lange verblyf in Zambië, waar onafhanklikheid besig was om 'n werklikheid te word, het 'n sterk indruk op hom gelaat. "Ek het gesien wat die gevolge is van blankes wat nie betyds die onregverdighede van die verlede begin regstel nie."

In 1976 is hy terug universiteit toe en daarna na die Universiteit van Zoeloeland.

"Maar uit die politiek kon ek nie bly nie." Jordaan die pragmatis het gedink dat die lesse van die sendingveld en by Zoeloeland in die praktiese politiek ingevoer kon word.

Demokrasie

Met dié oortuiging het hy aktief betrokke geraak by NP-politiek. "Ek het deurlopend my standpunte probeer invoer. Ek het tóé reeds geglo dat ons in Suid-Afrika by 'n nie-rassige demokrasie sal moet uitkom. 'n Mens kan nie met ras as maatstaf 'n toekomstige Suid-Afrika bou nie."

Ondanks die NP se rasse-ideologie van die sewentigerjare het Jordaan geglo dat dit steeds haalbaar sou wees deur middel van druk van binne.

Hy het 'n lid van die Senaat geword, 'n lid van die Schlebusch-kommissie oor die Grondwet en 'n kommisaris-generaal in Gazankulu.

In 1984 is hy deur Gerrit Viljoen versoek om 'n ondersoek te doen na die heersende swart opstande. Dié ondersoek, wat as "uiters geheim" geklassifiseer is, was ook vir Jordaan "'n persoonlike Rubicon".

Sy agtergrond in die sendingveld en 'n tuisland het hom aan die landelike swartmens bekendgestel. Met sy ondersoek na die opstande het hy eerstehands die aspirasies van swart burgers in die stede ervaar.

"Ek het besef dat die tempo van NP-hervorming en die meganismes wat aangewend word nie die gewenste uitwerking het nie."

In September 1985 is hy by Staatkundige Ontwikkeling aangestel. Hier het hy hom teen die weerstand teen hervorming en onbuigsame meganismes vasgeloop. Jordaan was een van die mense wat voelers na die buiteparlementêre strukture en leiers begin uitsteek het. Dit wat hulle geleer het, het hulle in die praktyk probeer omsit. Maar die NP onder PW Botha was nie gereed daarvoor nie.

As baas van Staatkundige Ontwikkeling moes Chris Heunis later dieselfde pad as sy amptenare loop. "Deur ons blootstelling aan die swart politiek het ons Chris Heunis daarvan oortuig dat dít wat die NP aangebied het geheel en al onvoldoende was."

Jordaan beklemtoon die werklikheid van die swart politiek. "My akademiese agtergrond dwing my om te kyk na die feite. 'n Mens kan nie net na jou emosie en jou eie wil luister nie."

Jordaan sê hy is niks anders as 'n Afrikaner nie en hy wil sy "eie mense die lig laat sien".

Dieselfde geloofsoortuiging wat hom na die sendingveld gelok het, lok hom nou om die Christelike gewete van die Afrikaner aan te spreek.

Oefenlopies

Jordaan moes al vroeër in sy lewe dié besluit maak. "Los jy jou mense, of staan jy by hulle met die hoop dat hulle die lig sal sien?"

Oor sy buiteparlementêre oefenlopies sê Jordaan dat dit makliker was om by swart leiers begrip te kweek vir die regering as andersom. Daar was deurgaans begrip vir die werklikhede en vrese van witmense, sê hy. Van die dilemma van die swart politiek wou Nasionaliste min weet.

Daar was 'n houding jeens hom dat hy 'n ou wêreld vir 'n nuwe versaak het.

Vir Jordaan was dit nie 'n kwessie van sy rug keer op sy eie mense nie, maar nooit vantevore is hy so direk met die werklikheid gekonfronteer nie.

"Vandat ek in Zoeloeland klasgegee het, het ek besef dat 'n mens nie kan besluit wie die leiers van ander is nie. Jy kan ook nie leiers maak nie."

Praat met die ANC was taboe. Vir die besluitnemers was die ANC geweldenaars. Die verskille was besig om op 'n botsing af te stuur. Volgens PW Botha was Heunis se span besig om met die verkeerde mense te praat.

Jordaan het in daardie stadium nooit regstreeks kontak met 'n ANC-leier gehad nie - maar wel deur tussengangers - en as gevolg daarvan is sy veiligheidsklaring opgeskort.

Gevangenes

Jordaan en sy kollegas het besef dat die wettiging van die ANC en die vrylating van politieke gevangenes die enigste uitweg uit die politieke doodloopstraat sou wees. Dit was die "wetenskaplike feite."

Uit frustrasie is Jordaan reeds in die begin van 1987 uit die NP. "Ek het net besef dat die mense in die NP wat nou dinge doen, besig was om te verloor teen dié wat dinge terug wou hou."

Jordaan is tevrede met dit wat FW de Klerk sedert 2 Februarie begin het.

Maar Jordaan twyfel in De Klerk se vermoëns om die politiek ten volle te "demokratiseer".

Hy beskou De Klerk as 'n "neo-Verwoerdiaanse ideoloog". Hy sal net demokratiseer as hy gedruk word, sê Jordaan.

Op sy eie manier begin Jordaan oor druk te praat. Daar bestaan geen twyfel by hom nie dat druk - watter vorm dit ook al aanneem - net positief inwerk om die Nasionaliste vorentoe te laat gaan.

Hy glo ook dat De Klerk onder groter druk al hoe meer "sy ware kleure" sal wys - 'n verbondenheid tot wit bevoorregting binne die raamwerk van groepsregte. Vir Jordaan is dié posisie niks anders as neo-apartheid nie.

Die parlement is steeds vir hom die doeltreffendste plek om demokratiese druk uit toe oefen. Die skeidslyne tussen parlementêre en buiteparlementêre politiek het vervaag. Maar as Afrikaner glo hy dat hy die meeste druk op sy eie mense van binne die Volksraad kan plaas.

"Ons moet witmense mobiliseer vir die demokrasie. Verwerp 'n mens die Volksraad, gooi jy jou wit kiesers vir die regses."

"Ons moet aanhou knaag aan die Afrikaner se Christelike gewete," sê hy vol vertroue.

WITS

Senate House, Jorissen Street, Braamfontein

open lectures for scholars and members of the public

February 20	A History of Medicine Through Art	Prof C Rosendorff
February 27	The Death Penalty	Prof C J R Dugard
March 6	Imaging the Earths Interior: The Science of Geophysics	Prof B Corner
March 13	The Okavango Delta	Prof T S McCarthy
March 20	Marine Biology: A Botanists View	Prof R N Pienaar
March 27	The Games Parasites Play	Dr A Wadee
May 8	To Read Or Not To Read	Dr J Sherman
June 5	The Coal Processing Road Show	Prof D Horsfall
June 12	Chemistry Through Observation	Dr K Naik
June 19	Law As An Instrument For Change	Prof M Brassey
June 26	The Geological History of Johannesburg: 3500 Million Years of Earth History	Prof T S McCarthy

VENUE: SH 6 TIME: 19:30

Booking at Computicket from 10 February—no charge

Enquiries—Schools Liaison Office 716 3597 or Information Desk 716 3162

'FW se deure is toe vir die burgers van Mier'

Uit die Kalahari het 'n afvaardiging van Mier dié week voor die staalhekke van die Parlement opgedaag om teen die onteiening van hul grond te protesteer. ELSABé WESSELS het met Oom Paul Cloete van Namakwaland en die boorlinge van Mier gesels.

Oom Paul Cloete voor die hekke van die Parlement

Foto: Eric Miller, Afrapix

"ONS word ons erfgoed ontneem," sê die 65-jarige Oom Paul Cloete op Namakwalandse Afrikaans voor die swaar groen ysterhekke van die Parlement.

Met das, hoed en baadjie staan Oom Paul en agt inwoners van Mier, petisie in die hand voor die Parlement. Hulle het ver gekom - van bo uit die Kalahari om persoonlik protes te kom aanteken teen 'n wetsontwerp wat hulle van hul grond gaan vervreem.

Hulle is deur die gemeenskap afgevaardig om die Raad van Verteenwoordigers te versoek om nie voort te gaan met die Wetsontwerp op die Landelik Gebied Mier nie. Mier se inwoners is nooit oor die saak geraadpleeg nie.

Erfgrond

"Die grond van ons is nie koopgrond nie. Dis erfgrond. Hoe sal ek nou my eie grond vandag by 'n minister gaan koop," vra oom Paul kwaai.

Oom Paul is voorsitter van die Namakwalandse Burgerverenging. Hy het sy steun kom toesê aan die boorlinge van Mier.

"Laat die erwe van ons vad're vir ons kinders erwe bly." Dit glo oom Paul is sy Bybelse opdrag wat hy moet deurvoer.

Oom Paul is geen onbekende in die protes-politiek nie. 'n Paar jare gelede toe sy eie gemeenskap, Steinkopf, deur onteiening bedreig is, het Oom Paul en die res van sy gemeente afgesit Kaap toe. Die Hooggeregshof het in hul guns uitspraak gegee.

Vereniging

Dié gebeure het aanleiding gegee tot die stigting van die Namakwalandse Burgervereniging (NBV). Met die bedreiging van die Mier-gemeenskap se tradisionele leefwyse is oom Paul en die NBV se hulp ingeroep.

Die voorgestelde Wetsontwerp op die Landelike Gebied Mier (Raad van Verteenwoordigers) maak voorsiening vir die beëindiging van die trusteeskap van die minister van Plaaslike Regering en baan die weg vir private grondbesit.

Volgens dié wetgewing, terugwerkend tot 1 Januarie 1989, word die grond in kampe (plase) verdeel met die oog om aan private eienaars te verkoop.

Daarvolgens sal alle ander inwoners weiregte vir hul diere verloor. Vir baie is 'n handvol bokke en skape hul enigste kapitaal. Die leefwyse van sowat 6 000 inwoners word bedreig.

"Die regering het ons nie gehelp om ons karige besittings te bekom nie. Al wat 'n man het, het hy met eie sweet bymekaar gemaak," sê oom Paul.

"Die wetsontwerp vernietig geheel en al die tradisionele regte van die boorlinge. Erkende boorlinge het geen reg meer daar nie. Die mense wat nou bevoorreg word, is die intrekkers. Dié ding maak dat die grond in vreemde hande val," betoog oom Paul.

"Maar die minister wil ook nou nie dat ons van mond tot mond bymekaarkom om daaroor te praat nie. Minister Julies is besig om sy broers uit te verkoop," sê oom Paul in kritiek teen minister Julies se weiering om die afvaardiging te woord te staan.

"Die staatspresident het op 2 Februarie afgekondig dat sy deure oopstaan vir almal. Maar vir die burgers van Mier bly die deure gesluit," meen Oom Paul.

Stamhoof

Oom Nikolaas Philander is ook by. Oom Niek is 75 jaar oud en 'n afstammeling van een van Mier se eerste stamhoofde, kaptein Dirk Philander. Dié, vertel oom Niek, het as 'n jong mannetjie met 'n voortrek uit Stellenbosch se wêreld in die Kalahari kamp opgeslaan. Toe was die Namakwaland en Gordonia nog onbewoonde aarde, behalwe vir die "wilde Boesmans" wat daar deurgetrek het.

So het Mier die hoofkwartier van Dirk Philander geword. Hy het gehelp om die wêreld mak te maak. Die naam Mier is gegee omdat die kaptein water onder 'n mierkuil gevind het.

Weens sy en sy volgelinge se trou aan die Britse regering is hy met Kroongrond beloon. Volgens Oom Paul het "19 000 basters" in oorloë vir die Britse regering omgekom.

Daarvolgens is trustgrond aan Dirk Philander en sy nageslag bemaak.

"So is die land aan ons bemaak. As 'n ewigdurende erfpag van geslag tot geslag. Nooit mag die grond verdeel of verkoop word nie," sê Oom Niek met nadruk.

"Die wetsontwerp beteken nou dat ek as boorling op my eie grond nie weiding het nie."

Oom Niek vertel dat in die reservate, soos die boorlinge na die trustgebiede verwys, veld en weiding vry was vir almal. So is daar van die begin af geleef. Die veld was vry vir almal. Die kaptein het seker gemaak dat elkeen sy deel kry.

Ingeperk

Mettertyd het die regerings een na die ander ingegryp en die kapteins se mag ingeperk en telkemale is boorlinge se vryhede verder ingeperk. 'n Reeks wetgewings vanaf 1909 het burokratiese rompslomp op die "gemeentes" afgedwing.

Mier, verduidelik oom Niek, is 'n Kleurling-reservaat. Ondanks die feit dat die grond nou geprivatiseer word, mag net Kleurlinge hier koop.

"En laat ons nou maar reguit sê die intrekkers is die vriende van Allan Hendrickse wat geld het om grond te bekom.

Ontevrede

"Ons wettige boorlinge het nie geld om grond te koop nie," voeg 'n jonger lid van Mier by.

Die jonges en die oues in die afvaardiging vrees dat die tradisionele leefwyse nou heeltemal bedreig word. "Hulle neem ons lewe weg. Ons sal tot niet gaan," sê hulle.

Die manne is ontevrede oor die houding van die Arbeidersparty en die Raad van Verteenwoordigers. "Solank ek leef sal ek nie vir hulle stem nie," sê oom Paul.

International
P.R. Professionals
CK 90/00509/23

WIL U SAKE AGTER DIE YSTER-GORDYN DOEN?

Skakel International PR Professionals, die enigste skakelonderneming wat advertensie- en skakelveldtogte in Hongarye en Rusland van stapel kan laat loop.

International PR Professionals CC
Sewentiende Straat 109
Parkhurst
2193
Tel (011) 880-7972/6
Faks 442-7979.

CALL TO WHITES

Walter **Sisulu**
former General Secretary of the ANC

Popo **Molefe**
General Secretary of the UDF

Barbara **Hogan**
Ex-ANC political prisoner

Theuns **Eloff**
Former minister of the Gereformeerde Kerk

WITS GREAT HALL
WEDNESDAY
07 MARCH 19h30

Issued by Johannesburg Democratic Action Committee

Gedwonge verskuiwings 'n 'strategie' van dié Oos-Randse stadsraad

Pearlie Joubert

GEDWONGE verskuiwings blyk nog lank nie verby te wees nie.

Tien huisgesinne van Ou Lokasie in Germiston het onlangs dagvaardigings van die stadsraad ontvang waarin hulle gevra word om uit hul huise te trek.

Die stadsraad van Germiston het op 1 Junie verlede jaar briewe aan die sowat 400 huisgesinne van Ou Lokasie, of Driefontein soos dit amptelik bekend staan, oorhandig waarin hulle ingelig is dat hul "huurooreenkoms beëindig is".

'n Hooggeregshofsaak is onlangs weer deur die Germiston-stadsraad heropen nadat hulle aan die einde van verlede jaar die saak van "Onwettige Besetting" teen die inwoners van die Ou Lokasie teruggetrek het.

Van die mense woon al 104 jaar lank op dié stuk grond.

Huur

David Sampson, 'n onderwyser en onder-voorsitter van die bestuurskomitee van Ou Lokasie, sê sy "ouma en oupa se kinders se kinders is ook nou al op dié aarde en nou sê hulle ons huur het verstryk".

Die eerste verskuiwings van die Ou Lokasie-inwoners was sowat 50 jaar gelede toe die stadsraad van Germiston die mense na Reigerpark in Boksburg verskuif het. Volgens Sampson was dié township gou vol.

"Toe wou hulle, jare later, vir ons na Edenpark in Alberton skuif." Edenpark is 44 kilometer van Ou Lokasie af.

Twee jaar gelede het die Germiston-stadsraad besluit om aan die mense 'n keuse te stel van waarheen hulle verskuif wil word: òf Rabieridge, aan die Noordrand, òf Edenpark.

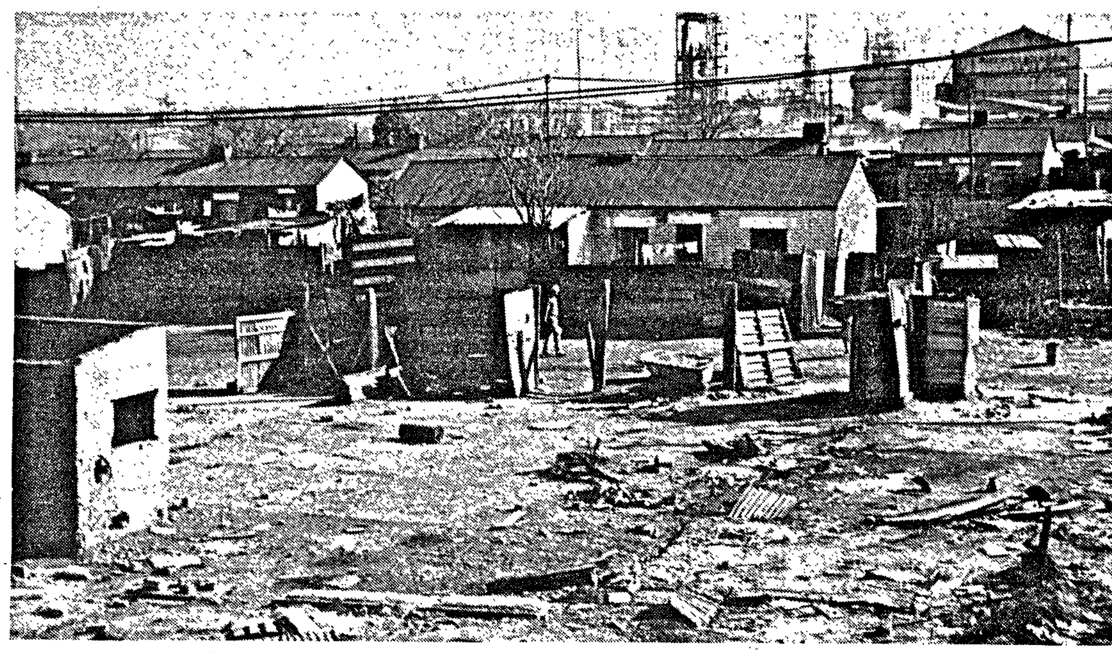

"Ou Lokasie" wat nou met gedwonge verskuiwings gedreig word

Foto: Santu Mofokeng, Afrapix

"Beide dié plekke is ver van die mense se werk af, ver van die winkels af en daar is niks. Daar waar hulle die huise gebou het, was vroeër 'n dam gewees. Die grond is baie modderig," sê Sampson.

Volgens hom is dit geografies ook so geleë dat die water reguit na die huise by Edenpark, sal vloei. Skaars twee jaar nadat dié huise gebou is, het reën vroeër vanjaar veroorsaak dat sowat 180 huise se dakke afgewaai en die meeste van die ander huise oorspoel is.

Die voorsitter van die Bestuurskomitee van Germiston, Stan van Eeden, sê dit is 'n "leuen dat dié huise deur die reën beskadig is".

Volgens Sampson het die stadsraad aan die mense beloof om die eerste drie maande se huur te betaal en om hul besittings verniet te vervoer as hulle na Edenpark trek.

"Dit het die mense verdeel en die stadsraad het ook mense in die lokasie aangestel om die ander om te praat om te trek.

"Nou, na drie maande, is die huur nog nie betaal nie en van die mense het hul huise verloor. Die mense het só gehuil, hulle was só kwaad. Hulle moes ook R150 betaal vir die vervoer van hul besittings na Edenpark. Die stadsraad het gelieg, hulle het mense met 'n slapriem gevang."

Plakkersgebied

Dié mense wat hul huise verloor het, het na bewering na die "Forest" - 'n plakkersgebied daar naby - getrek omdat hulle nie die huur kon betaal nie.

Die stadsklerk van Germiston, Tonie Heyneke, sê: "Die stadsraad het al sy beloftes nagekom. Ons het alle rekeninge betaal en miskien is daar nog 'n klein bedraggie uitstaande, maar dit word betaal."

Volgens hom het die stadsraad aangebied om kosteloos die mense van Ou Lokasie se goedere te vervoer "en dit is kosteloos gedoen. Indien mense van eie vervoer gebruik gemaak het, het die stadsraad nie daarvoor betaal nie".

Sampson sê die krotsituasie in Ou Lokasie is die stadsraad se skuld. "Hulle wou ons heeltyd hier weg hê omdat dié grond, as industriële grond, blykbaar R7 miljoen werd is." Heyneke sê hy weet nie hoeveel die grond werd is nie, "maar uiteindelik sal dié grond vir industriële ontwikkeling gebruik word".

Water

Geen huis in die Ou Lokasie het water nie. Ongeveer 30 gesinne deel 'n kraan wat op die hoeke van strate aangebring is.

Volgens Heyneke is dagvaardigings om te trek aan tien gesinne gegee "omdat dit baie duur sal wees om die hele gemeenskap te dagvaar. Dié sake word as toetssake beskou.

"Indien die stadsraad die hofsaak verloor, sal ons ons by die hofuitspraak neerlê. Ons sal maar kyk hoe die wind waai."

Heyneke sê die mense van Ou Lokasie moet weens die Groepsgebiede wet verskuif word. "Hulle moet na hul eie groepsgebiede veskuif word, omdat die grond waarop hulle tans woon nie 'n Kleurling-groepsgebied is nie".

Ellem Francis van die Legal Resource Centre, wat die saak vir Ou Lokasie behartig, sê aanvanklik wou die stadsraad van Germiston 47 families verskuif het.

Nadat dié saak deur die stadsraad laat vaar is, het hulle nou reeds agt families gedagvaar om Ou Lokasie te verlaat.

Volgens hom lyk dit asof die stadsraad van die leiers in die gemeenskap ontslae wil raak "omdat die dagvaardigings selektief aan huisgesinne gestuur is".

Heyneke en Van Eeden ontken dat dit die geval is.

Ooreenkoms

Volgens Heyneke woon daar "verskillende kategorieë" mense in Ou Lokasie. "Van hulle is gewoon plakkers, ander het geen reg om daar te woon nie en ander het 'n ooreenkoms. Daar is mense uit elke kategorie gedagvaar."

Van Eeden sê dat daar 'n paar mense uit elke straat gedagvaar is as "deel van die stadsraad se strategie". Hy wou nie vertel wat dié strategie behels nie.

Francis is egter van mening dat die saak buite die hof geskik sal word omdat daar geen huise in Edenpark, waarheen die mense veronderstel is om te trek, beskikbaar is nie.

Die geweldige regskoste kan ook moontlik daartoe lei dat die saak buite die hof geskik sal word.

The Publishing Project of the SACHED Trust has a vacancy for a <u>COMMISSIONING EDITOR</u>

The job involves conceptualising, commissioning and editing progressive educational texts.

<u>We require someone who:</u>
* Has experience in editing
* Has a faultless command of English
* Is committed to a democratic, non-racial education system
* Is able to work well with people

<u>The following will be considered advantages:</u>
* An understanding of the publishing process
* Educational experience, particularly in a second-language English context
* Experience in political organisations

The post is vacant from April 1990

Salary is commensurate with qualifications and experience. Please send your application with a recent CV and the names of two contactable referees to:

Publishing Project Co-ordinator
SACHED Trust
PO Box 11350
Johannesburg
2000

Applications should reach us by 12 March 1990

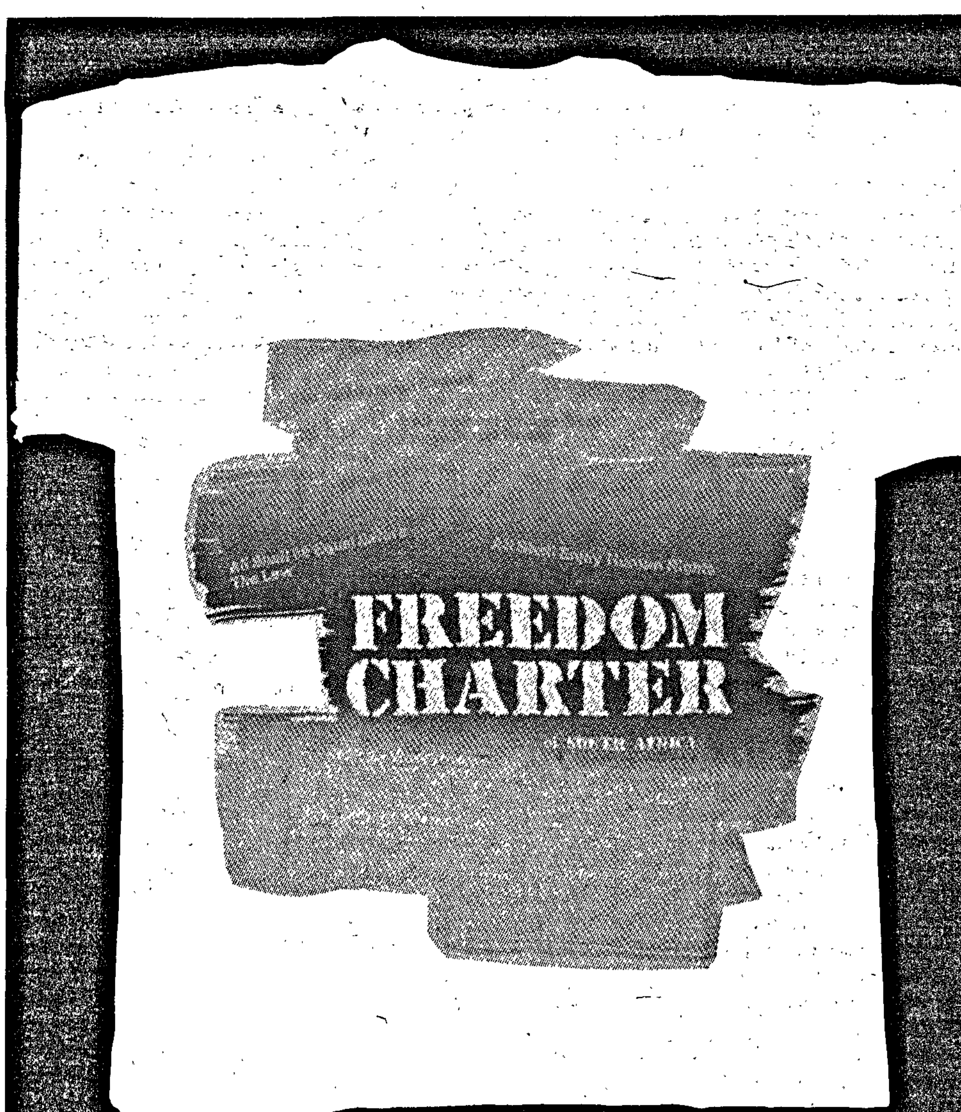

Beskikbaar in *geel/rooi/turkoois* of *geel/groen/swart*
Groottes: K, M, G, XG, XXG
Prys: R25 AVB ingesluit (R1 ekstra vir XXG)
Beskikbaar by: Naartjie Oligarghy
Beachweg 6A
Woodstock
Kaapstad, 7925
Tel 417-2199

Die jong leeu se boodskap: 'Nou moet daar net een wenner wees - Suid-Afrika'

Peter Mokaba, die president van die South African Youth Congress (Sayco), word deur talle mense as een van die belangrikste jong leiers in die land beskou. Dié jong leeu is al met 'n jonger Nelson Mandela vergelyk. AUDREY BROWN het met hom gaan gesels.

Waarom dink jy is jy onlangs, net kort voor Nelson Mandela se vrylating, aangehou?

Die Noord-Transvaalse polisie was bekommerd omdat ek skielik daar opgedaag het. Hulle het my uitgevra oor die doel van my besoek. Ek het vir hulle gesê ek is daar om my mense te organiseer, dat ek gekom het om 'n boodskap van kameraad Nelson Mandela te bring.

Maar ek probeer steeds om die optrede van die polisie te verstaan. Ek het hulle gevra hoekom hulle my aanhou en ek het selfs 'n brief aan pres FW de Klerk geskryf om duidelikheid oor die saak te kry. Van my kant af beskou lyk dit asof FW de Klerk nie die ondersteuning van die polisie geniet nie, en dit is belangrik vir ons omdat die polisie die mense is wat die staat se beleid aan die mense moet oordra.

Hulle sê ek is onregverdig teenoor De Klerk. Hulle sê dat hulle bewus is van die feit dat daar ver-regses in die polisie is. Ek het toe my aanhouding op dié manier verstaan: miskien is die regses besig om ons te gebruik in hul stryd teen De Klerk sodat ons so verbitterd raak dat ons begin twyfel. Ek dink hy moet ook bewus wees van die situasie, en hy het ook nie die wit gemeenskap opgevoed oor sy hervorminge nie. Dit is tragies, en gevaarlik. Dit kan maklik 'n resep vir 'n ramp wees.

Hoe beskou Sayco die huidige fase, en waar staan Sayco wat onderhandeling betref?

Ons beskou dié fase as 'n nuwe situasie wat nuwe taktiek en nuwe kragte benodig. Ou taktieke sal natuurlik nog aangewend word, maar daar is ongetwyfeld nuwes nodig. Ons taktiek word deur materiële omstandighede en ons eie ideale bepaal. Wanneer die omstandighede verander, verander ons taktiek ook. Maar die stryd om ons ideale te bereik word steeds voortgesit, selfs in die nuwe omstandighede.

Ons in Sayco sal onderhandel as ons tevrede is dat ons ons hoofdoel sal bereik, en dit is die oorhandiging van mag en die dood van apartheid. Die stryd gaan vir ons om lewe. Ons wil lewens red, en as daar vir ons 'n geleentheid is om lewens te red, dan sal ons dit dadelik aangryp. Selfs nadat die ANC die gewapende stryd as strategie aangeneem het, was die lewe van die individu, die lewens van ons mense, steeds hul hoogste prioriteit. As 'n organisasie van jeugdiges moet ons natuurlik ook tred hou met die werklikhede van die situasie.

Dink jy die jeug beïnvloed die rigting wat die stryd inslaan?

Ja, dit gebeur baie beslis. Die jeug is aan die voorpunt van die stryd. Niemand kan die jeug ignoreer nie. Ons het byvoorbeeld onderhandeling as 'n vraagstuk reeds in 1987 begin bespreek. Dié stap is gedoen toe dit duidelik begin word dat onderhandeling op die agenda van die stryd sou kom. Ons het die vraagstuk aangespreek om die bevrydingsbewegings by te staan.

Ons was ook deel van die voorbereidings vir die vraagstuk, ons het deelgeneem aan die verspreiding van die Harare-verklaring onder die OEA-lede, ons was deel van die Konferensie vir 'n Demokratiese Toekoms waar die verklaring binne die land aanvaar was. Ek is tevrede dat ons selfs in die opstel van die grondwetlike voorstelle gedeel het.

Glo jy die jeug moet 'n spesiale plek inneem sover dit onderhandeling betref?

Ek glo baie mense is hul lewens aan die toegewydheid van die jeug verskuldig. Kameraad Tambo het gesê dat 'n nasie wat die jeug verwaarloos nie hul toekoms werd is nie. Ek dink daar sal spesiale erkenning aan die jeug gegee word. Ek is baie teleurgesteld dat FW de Klerk net een sin aan die jeug gewy het in sy toespraak - al wat hy gesê het is dat ons vrede verdien het.

Wat sou jy sê, is die belange en frustrasies van die jeug?

Die jeug wil leef en leer. Die belange wat naaste aan ons harte lê, is om ons talente en ambisies te bevorder. En tog word ons om elke draai deur apartheid gefrustreer. Ons wil die tog vir kennis voortsit, ons wil werk, ons wil skoolgaan. As jy mooi kyk, sal jy sien dat apartheid oral in ons pad staan - ons kinders kan nie speel nie want hulle word in die townships geïsoleer, 'n jeugdige kan nie werk vind nie omdat apartheid dit vir hom moeilik maak.

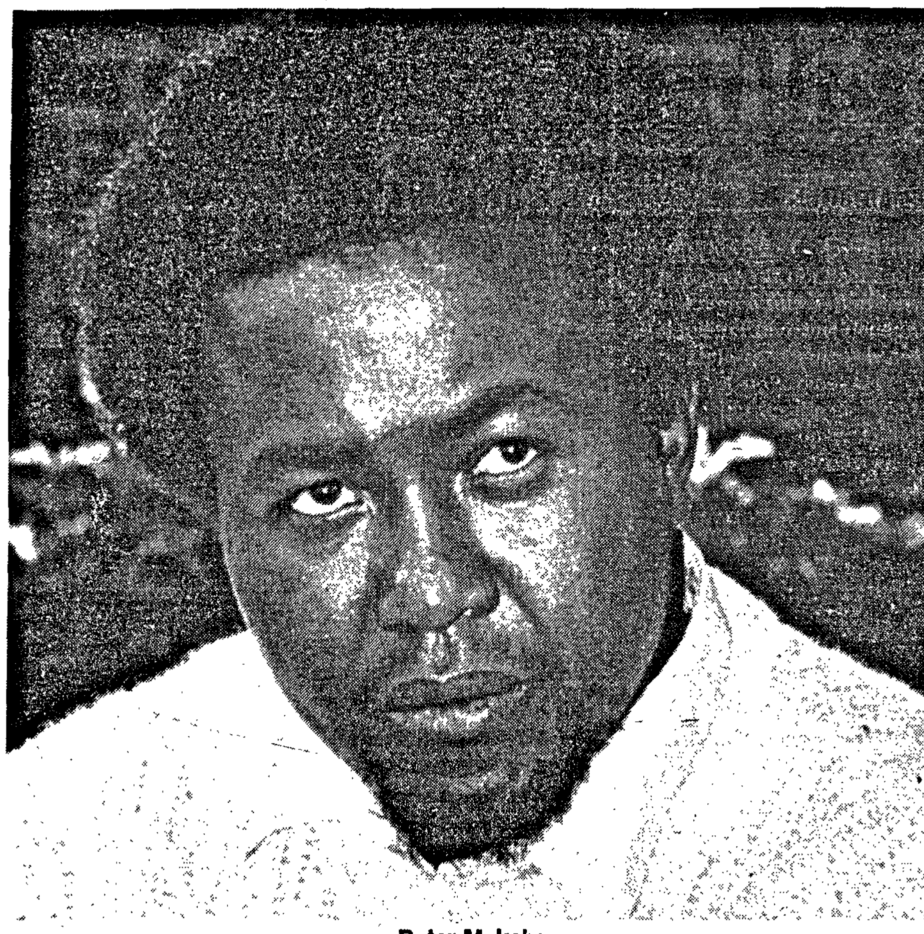

Peter Mokaba

(Foto: Eric Muller - Afrapix)

Is jy daarvan oortuig dat onderhandeling die einddoel sal bereik?

Sover dit die breë demokratiese beweging, die bevrydingsbeweging en Sayco aangaan, word sprake van onderhandeling nie gebruik om mense te demobiliseer nie. Eintlik het ons die vraagstuk aangepak as 'n manier om die jeug te organiseer. So kon die jeug 'n georganiseerde insig oor die vraagstuk bekom.

Aanvaar Sayco verantwoordelikheid vir die optrede van die jeug by die Mandela-saamtrek in Kaapstad?

Dié gedrag vorm nie deel van die dissipline wat Sayco leer nie. Ons neem wel kennis van die kommentaar wat deur ons leiers gelewer is, dat daar nog baie te doen staan wat die organisering van die jeug betref. En as mense sê die jeug het dit of dat in die stryd gedoen, dan kan ons nie anders as om daarvan kennis te neem nie. Wangedrag het niks met ons bevryding te doen nie. Ons moet ons stryd voer op 'n manier wat nie vir ons net een nie, maar miljoene mense kan wen.

Hoe bepaal jou organisasie lidmaatskap en ondersteuning?

Die manier waarop ons lidmaatskap bepaal, hang van die omstandighede af. Daar was tye wat die polisie ons lede gesoek het, en dit was vir ons baie moeilik om lidmaatskapskaarte uit te deel. Toe het ons ons lidmaatskap bepaal deur te sien hoeveel ondersteuning ons veldtogte kry. Daar is ander maniere ook, soos byvoorbeeld die gebruik van Sayco-slagspreke, die hysing van die Sayco-vlag, asook erkenning van lidmaatskap tot Sayco.

Moedig Sayco sy lede aan om by Umkhonto we Sizwe, die ANC en die SAKP aan te sluit?

Toe al dié organisasies onwettig was, is dié beroep nie gedoen nie. Maar onder normale omstandighede moedig ons hulle aan om by dié organisasies aan te sluit. Ons het so 'n resolusie by ons loodsingskonferensie aangeneem. Dit beteken dat die bestaan en loodsing van Sayco eintlik mobilisering vir die ANC is. Ons voer ons stryd om die ANC te bevorder, en ons is al dikwels landuit om met die leierskap van die ANC te gaan praat. Ek sou dus sê dat ons ons lede aanmoedig om by die ANC aan te sluit.

En wat dan van MK? Veral in die lig van die feit dat die simbole van die jeug baie sterk aan MK herinner?

Dit is waar dat MK die jeug baie na aan die hart lê. Dit is ook waar dat die meeste van ons jeug deel van MK wil vorm, omdat 'n groot deel van MK se strukture uit hul tydgenote bestaan. Nadat Sayco in die lewe geroep is, het MK 'n groei beleef. Maar as 'n wettige organisasie is dit baie moeilik vir ons om mense aan te moedig om by MK aan te sluit. Só 'n beroep sou ook nie vir ons winsgewend wees nie. In elk geval het die ANC sy eie werwingstrukture. Al wat ons doen, is om nie in die pad te staan van enigiemand wat by MK wil aansluit nie. Daar is al lede van Sayco se uitvoerende komittee wat by MK aangesluit het. Ons sal hulle nie keer nie.

Hoe voel die jeug oor die klaarblyklike staking van MK-bedrywighede?

Volgens my is daar geen stilstand nie. Ons weet die gewapende stryd sal voortduur solank apartheid bestaan. 'n Mens moet ook besef dat die gewapende stryd se welslae nie vertikaal bereken kan word nie - daar is hoogtepunte en laagtepunte. Daar is van ons jeug wat bekommerd is hieroor, maar almal verstaan dat daar probleme is.

Hoe sien jy die rol van Afrikaners in 'n demokratiese Suid Afrika?

Laat ek eers oor die wit gemeenskap as 'n geheel praat, en dan sal ek by die Afrikaners uitkom. Ons het altyd gestry vir 'n nie-rassige, verenigde en demokratiese Suid Afrika wat die regte en gelykheid van die individu huldig.

Vir ons gaan rassisme om die feit dat alle sosiale, politieke en ekonomiese grense volgens ras bepaal word. Ons moedig die jeug aan om in die wit gemeenskap te gaan praat oor vryheid. Die jeug moet die boodskap oordra dat 'n Suid-Afrika sonder apartheid 'n veel beter waarborg vir vryheid is. Dit moet nou geskied om aan ons almal te bewys dat dit moontlik is.

Wat die Afrikaner betref, glo ons dat hulle ons mense is. Hulle het self daardie besluit geneem, en 'n taal geskep wat net uit Afrika kon kom. Afrikaans is nie 'n Europese taal nie, dit is inheems.

Daardie taal kan nooit onderdruk word nie, dit geld ook die kultuur. Die verantwoordelikheid om die taal en kultuur te beskerm, sal ook nie net op hulle berus nie, ons is almal betrokke daarby.

'n Mens moet ook onthou dat Afrikaans nie net die taal van die Afrikaner van die Nasionale Party en die AWB is nie, ons swart gemeenskappe eis dit ook as hul eie. Die taal word ook in ons organisasies gepraat.

Kom ons praat bietjie oor jou. Hoe het dit gebeur dat jy dié koers ingeslaan het?

Daar is nie een sentrale gebeurtenis wat my dié koers laat inslaan het nie. Ek dink die lewenservaringe van my familie het my sienswyse geskep. Die eerste helde in enigiemand se lewe is hul ouers. Die gemeenskap waarin 'n mens grootword, motiveer jou om alles tot die beste van jou vermoë te doen. En die lot van die gemeenskap word jou eie lot, dus was ek ook 'n slagoffer van gedwonge verskuiwings toe my gemeenskap van Pietersburg na Mankweng, 28 kilometer verder, verskuif is.

Ek moes vyfuur in die oggende opstaan om skool toe te stap. My pa het altyd verduidelik waarom hy nie vir my 'n nuwe broek of skoolgeld kon gee nie - hy het altyd gesê as ek grootword sal ek die stewel van apartheid teen my sitvlak voel. Ek het baie daaroor gewonder. In Mankweng het ek op 'n baie jong ouderdom met die polisie in aanraking gekom. Ek het die vergaderings van die studente van Universiteit van die Noorde bygewoon, en saam met hulle onder die polisie se traanrook en sambokke deurgeloop. Daardie ervaringe is nog duidelik in my geheue.

In 1977 het ek by die ANC aangesluit. Ek was deurentyd betrokke by kulturele organisasies, en het gedigte en dramas begin skryf. My temas was altyd polities-gemotiveer. In 1980 moes ek ondergronds gaan omdat dit vir my onmoontlik was om in die land te werk. Ek is in 1982 in hegtenis geneem, aangekla weens lidmaatskap van MK en vir die onwettige besit van vuurwapens. Ek is tot ses jaar gevangenisstraf gevonnis. Ek het 18 maande van my straf uitgedien en is weens 'n tegniese punt vrygelaat. Ek is onmiddelik weer in hegtenis geneem en eers weer in 1985 vrygelaat.

Die jeug identifiseer baie sterk met jou as individu. Waaraan skryf jy dit toe?

Ek dink dit is omdat ek nooit tou opgooi nie. Na elke aanslag op my lewe, of gevangenisstraf, kom ek terug en spring weer dadelik aan die werk. Die jeug word bemoedig daardeur. Die aanslae op my lewe het ek nooit openbaar gemaak nie. Ek aanvaar dit as deel van my lewenswyse.

Dink jy die aanslae sal nou ophou?

Ek glo nie. En ek is ook nie die enigste jeugdige wat dié bedreiging moet deurleef nie. Daar is baie jeugdiges wat in my naam aangeval word, en ook as gevolg van hul eie meedoënlose stryd vir vrede. Die regses is steeds vasbeslote om ons uit die weg te ruim, en om nou te ontspan sal selfmoord beteken. Ons moet onthou dat Anton Lubowski vermoor is ná die vredesonderhandelinge afgesluit is.

Baie het jou al met 'n jong Nelson Mandela vergelyk. Hoe voel jy daaroor?

Kameraad Mandela is my held. Hy dien as inspirasie vir my. As ek in so 'n mate ontwikkel het dat mense my nou met hom vergelyk, beskou ek dit as 'n eer. Toe ek hom die eerste keer in Victor Verster ontmoet het, het hy my nie teleurgestel nie - hy was in sekere sake meer militant as ek!

Om iemand te ontmoet wat na soveel jare in die tronk nog so verantwoordelik en getrou is, is werklik inspirerend. En dis waarom ek Pietersburg toe is, ondanks die gevare.

Waaraan skryf jy die sterk band tussen Winnie Mandela en die jeug toe?

Die minste wat ons vir Mandela kon doen terwyl hy in die tronk was, was om sy familie te versorg op die manier wat hy dit sou doen. Verder het ons groot respek vir die manier waarop Winnie self die ANC-vlag gedra het toe die organisasie nog onwettig was. Haar lewe is ryk aan oorwinnings vir ons mense.

Het jy 'n boodskap vir die wit jeug?

Sê vir hulle dat ons nou lank genoeg aan teenoorgestelde kante baklei het, nou moet daar net een wenner wees - ons land. Ons smag na meer kontak, en ons moet ons vrese en aspirasies saam as jeugdiges aanspreek.

Shell ondersteun die reg van alle mense om te woon waar hulle wil

Ons werk om nou 'n verskil te maak.

'n Afrikaanse en 'n ANC-geskiedkundige kry stry

Oom Jakkals, bobbejaan en die slang onder die klip

Pallo Jordan

Die beraad tussen 'n aantal vooraanstaande Afrikaanssprekendes en die ANC-leierskap in Dakar in Julie 1987 het nie net die ys gebreek vir kontak met die ANC nie, dit was ook 'n voorsmakie van gesprekke tussen Afrikaners en die ANC. Min kon van dié weeklange gesprekke, wat deur die Insituut vir 'n Demokratiese Alternatief vir Suid-Afrika (Idasa) gereël is, gerapporteer word, omdat die ANC tot onlangs 'n verbode organisasie was en baie van sy leiers nie mog aangehaal word nie. Een van die lewendigste en interessantste debatte was dié tussen Hermann Giliomee, historikus van die Kaapstadse Universiteit, en Pallo Jordan, ook historikus en deesdae die ANC se hoof van inligting en publisiteit, oor parallelle tussen swart- en Afrikaner-nasionalisme. Die debat kan nou vir die eerste keer weergegee word.

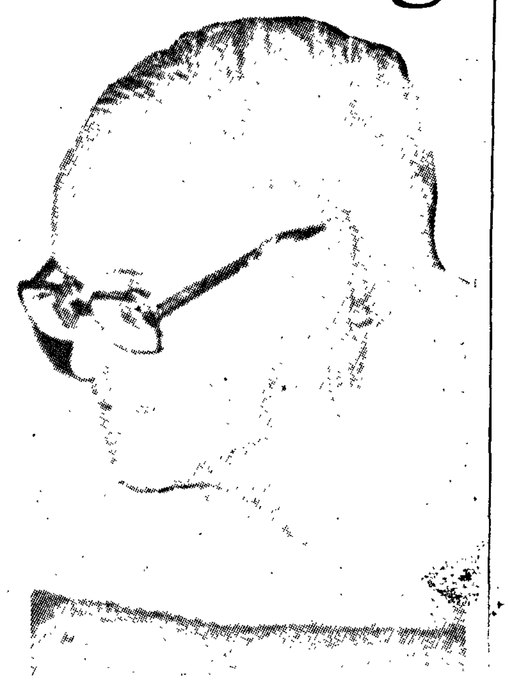

Hermann Giliomee

Giliomee: Die ANC en swart nasionaliste moet na die geskiedenis van Afrikaner-nasionalisme gaan kyk en probeer sien hoe die Afrikaner die mag bekom het. Daar kan 'n paar lesse wees om te leer.

Ek het soms die vermoede dat mense binne die ANC dink dat die Afrikaner die mag deur militêre middele bekom het, deur 'n gewapende stryd. In der waarheid is die geskiedenis van die Afrikaner een van die aflegging van die gewapende stryd en die aanvaarding van die politieke stryd.

Aan die einde van die Anglo-Boereoorlog was daar 'n debat tussen die Bittereinders toe een faksie gesê het: Ons moet voortgaan met die stryd, want die lewe sonder vryheid beteken niks. Die ander faksie het gesê: Ons mense sal hulself vernietig as hulle met die stryd voortgaan. Daar is toe besluit om 'n politieke stryd te volg.

Daar was ook 'n verwerping van geweld tydens die Rebellie van 1914, en gedurende die Tweede Wêreldoorlog het die Nasionale Party die Ossewa Brandwag as gevolg van dié strydpunt verwerp. Ek noem dit omdat ek meen dat solank die ANC voortgaan op die pad van die gewapende stryd, hy in die wildernis gaan bly. Maar as hulle die politieke stryd aanvaar en alle politieke en konstitusionele strategieë aanwend, kan hulle as die oorwinnaars uit die stryd tree.

Ek dink binne die raamwerk van 'n pluralistiese opposisie teen apartheid, en die aanwending van elke moontlike politieke en konstitusionele strategie, kan baie gemeenskaplikhede na vore kom. Daarom dink ek die klem behoort te lê op hoe om politieke alliansies te smee; alliansies wat witmense sal toelaat om binne hulle gemeenskap 'n konstruktiewe rol te speel.

Maar my vrees is dat solank die aksent op die gewapende stryd lê, dit baie moeilik vir ons sal wees om daardie rol te speel.

Om my punt verder te verduidelik: Die Afrikaner is nou heeltemal ten gunste van parlementêre politiek. Maar vir 'n hele tydjie was daar binne die Nasionale Party 'n sterk faksie wat gesê het die parlement is irrelevant. Tot en met 1948 was parlementêre politiek deur 'n groot deel van die Afrikaner-nasionaliste verwerp. Die leiers moes dié mense daarvan oortuig dat die politieke stryd die moeite werd is.

ANC-afgevaardigde: Ons ken die geskiedenis van die konflik tussen die Afrikaner en die Engelse. Dit was 'n geskiedenis van ooreenkoms en koalisie, maar ook 'n geskiedenis van stryd. Dit leer ons een ding: Daar was 'n basiese ooreenkoms tussen die Afrikaner en die Engelse wat tot die Wet van Suid-Afrika in 1909 gelei het, 'n wet wat tot vandag toe nog toegepas word - die algehele uitsluiting van mag vir die meerderheid van mense.

Ons het nie in 1961 die Manifes van Umkontho we Sizwe en die begin van die gewapende stryd as 'n keuse tussen parlementêre en nie-parlementêre politiek aanvaar nie. Ons is nooit in ons bestaan aan sulke weelde blootgestel nie. Ook nie vandag nie. Dit is dus nie vir die ANC om te sê die gewapende stryd gaan binne die volgende maand of jaar gestaak word nie. Ons kan julle eintlik verseker dat dit gaan verskerp. Dit moet uitgebrei word. Daar is geen ander uitweg nie.

Daar is 'n tendens om te sê dat ons eintlik veg vir swart meerderheidsregering en dat dit gelyk is aan swart oorheersing. Dit is nie waar nie. Ons beleid van nie-rassigheid is al dikwels uitgespel. Ons wil niemand oorheers nie, en sal enige vorm van oorheersing met alle middele tot ons beskikking beveg.

Giliomee: Die groot magte in die Suid-Afrikaanse geskiedenis, soos ek dit sien, is nie net rassisme en demokrasie nie, maar Afrikaner-nasionalisme en swart nasionalisme. Die een moenie die ander se simmetrie ontken nie.

Ons moet basies probeer om 'n sintese te vind tussen Afrikaner- en swart nasionalisme. Solank dit die een kant se bedoeling is om die ander uit te wis, sal ons konflik in die land hê. Daarom dink ek ons moet na konsepte soek wat ons saam kan bind. Ek dink bi-kommunalisme kan so 'n konsep wees.

Ek glo dat baie van julle aan die ANC-kant eerlik is in julle poging om 'n plurale, nie-rassige Suid-Afrika tot stand te bring. Ek sal graag wil help om daardie Suid-Afrika te help vestig. Maar dit kan nie bereik word deur Afrikaner-nasionalisme van die tafel af te vee nie.

Jordan: Daar is ongelukkig 'n teen-posisie van politieke en gewapende stryd in die debat ingevoer. Ons beskou nie die twee as teenpole nie. Die gewapende stryd word geplaas in die veelvuldige strategie van die ANC; dit is net een onderdeel.

Daar is ook 'n houding dat die ANC geweld as 'n doel op sigself beskou. Ek dink dit was net die Nazi's wat dié standpunt gehuldig het. Al die ander, ook PW Botha, en selfs die Bittereinders en die Ossewa Brandwag in die Afrikaner se geskiedenis het geweld en die gewapende stryd as 'n beleidsinstrument beskou, en nie as 'n doel op sigself nie. Daarom is dit relevant en produktief is 'n sekere konteks; in 'n ander is dit teen-produktief.

Tensy Hermann Giliomee aan ons kan demonstreer dat, in dié betrokke konteks van Suid-Afrika vandag, die gewapende stryd teen-produktief, irrelevant en nie van toepassing is nie, kan ons nie sy argument aanvaar nie.

Die voorbeelde wat hy gebruik, die vergelykings wat hy tref, bevat een fatale fout. Wat genl Christiaan de Wet of Jopie Fourie ook al gedink het, die feit is dat as Jopie Fourie nie die wapen opgeneem het nie hy na die stembus kon gaan om genl Hertzog aan bewind te kry. Hy kon dit doen. De Wet kon dieselfde doen. John Vorster, wat in die Ossewa Brandwag was, is ná 1948 tot die Parlement verkies. Hy kon homself vir die Parlement verkiesbaar stel en het in werklikheid Eerste Minister geword.

Nelson Mandela het nie daardie opsie nie. Dit is juis dit wat die gewapende stryd in Suid-Afrika genoodsaak het. Maar dan, nie as 'n doel op sigself nie, maar as deel van 'n totale strategie.

Giliomee: Ek stel nie die twee strategieë teenoor mekaar nie. Ek sê nie jy moet òf die gewapende stryd òf die politieke stryd voer nie. Wat ek sê, is die mate waartoe die gewapende stryd gebruik en verskerp word, julle politieke strategie aan oortuiging inboet. Waarom die situasie verskil van vorige situasies is, miskien vir die eerste keer, omdat die meerderheid van blankes in opnames aangedui het dat hulle swartmense in die parlement verteenwoordig wil hê. Vir die eerste keer het ons die ideologiese aanvaarding deur witmense dat swartmense as volle burgers van die land aanvaar word.

Die geskiedenis van die wêreld in die 20e eeu wemel van gevalle van minderhede wat nooit gedink het hulle gaan van die tafel afgevee word nie. Ek sê nie die ANC gaan dit doen nie. Ek sê maar net dat die vrese bestaan en die wêreldgeskiedenis is nie baie gerusstellend nie.

Jordan: Ek is bekommerd oor sommige van Giliomee se uitlatings, in besonder omdat ons in dieselfde dissipline staan. Ons is albei geskiedkundiges. Dit lyk vir my of hy sy geskiedenis vergeet het. Ek dink nie daar kan enige vergelyking getref word tussen Afrikaner- en swart nasionalisme nie. Dis waar dat albei in Suid-Afrika bestaan en geskiedkundige werklikhede is, maar daar is 'n baie duidelike verskil tussen die twee.

Sedert sy begin is Afrikaner-nasionalisme gewortel in eksklusiwiteit, die gees van aggressie. Dit het 'n geskiedkundige rekord van onderdrukking en oorheersing. Ek sê nie swart nasionalisme is die engel Gabriël nie, maar ek dink dat enigeen wat die rekords nagaan moet erken dat swart nasionalisme, soos verteenwoordig deur die ANC, by die gees van insluiting gehou het, om ons neer te lê by sekere liberale waardes, morele waardes.

Ek moet Hermann verseker van die kulturele regte van die Afrikaner. Ek dink sy uitlatings, en ek is jammer om dit te sê, spreek van 'n groot onkunde van swart Suid-Afrikaners.

As ek julle nou na ANC-kampe moet neem, sal julle verstom wees. In gewone gesprekke is die taal wat van die jongmense - en van die ouer geslag - gebruik Afrikaans. Die mense praat Afrikaans. Goed, dit is nou nie die Afrikaans van André P Brink of Breyten Breytenbach nie, maar dit is Afrikaans. Wat se beter waarborg wil jy hê dat Afrikaans gaan voortbestaan?

'n Groot deel van die verantwoordelikheid vir die toekoms draai om ons wit landgenote. Dit is die graad en mate van betrokkenheid van ons wit landgenote by die bevrydingstryd wat die beste waarborg van hul toekoms bied. Ek dink nie ek dit genoeg beklemtoon nie. Dit is veral van toepassing op die Afrikaner. Ons sê nie word 'n lid van die ANC of onderskryf die ANC-programme nie, ons sê sit skouer aan die wiel en doen wat jy kan om verandering in die land teweeg te bring. Dit sal julle waarborg wees.

Ek dink die Afrikaner, soos enigiemand anders, is in staat daartoe om 'n rasionele besluit te neem. Ek dink daar is 'n gees tussen Afrikaners en dit moet ontgin word. Ek weier om te glo dat hulle altyd deur die Bothas mislei gaan word.

Die ander voorstel wat hier gemaak is, is dat die Afrikaner se vrese aangespreek kan word deur 'n seker mate van mag aan hulle toe te sê sodat hulle steeds 'n rol kan speel en nie heeltemal nutteloos voel nie. Die gedagte van rolle aanvaar ek moeilik.

Iemand het op 'n keer 'n storie aan my vertel. En om Hermann van die voortbestaan van Afrikaans te verseker, vertel ek dit in Afrikaans, die taal waarin ek dit gehoor het.

Dis die storie van die bobbejaan wat die berg afgeklim het om water in die spruit te gaan drink. Terwyl hy ondertoe gaan, klim hy oor 'n klip en hoor iemand daaronder huil: "Eina, eina."

Hy tel die klip toe op, en daar is 'n groot slang daaronder. En die slang sê: "O, baie dankie, my broer. Maar jy weet, ek is so honger en ek gaan jou opvreet."

Die bobbejaan skrik en sê: "Wat? My opvreet? Ek het jou dan gehelp!"

"Nee, man," sê die slang, "dis my aard om 'n bobbejaan te eet."

Toe begin hulle stry. Terwyl hulle stry, kom Oom Jakkals daar aan. Hy vra: "Wat gaan hier aan?" En Bobbejaan antwoord: "Ek het die kêrel gehelp, ek het die klip wat bo-op hom was opgetel en nou wil hy my opvreet."

Jakkals sê: "Verduidelik vir my presies wat gaan aan." Hulle verduidelik toe, maar Jakkals sê hy verstaan nog nie mooi nie. Hy sê toe: "Slang, lê daarso." En die slang lê. Toe sit hy die klip bo-op hom neer. "Het die klip so gelê?"

"Nee, nie so nie. Links, bietjie links, ja net so," sê die slang.

Toe sê bobbejaan: "Moet ek nou die klip optel?"

Oom Jakkals sê vir hom: "Wat gaan met jou aan? Los die ondankbare donner dat hy vrek daaronder."

Nou wil julle hê ons moet die klip optel! Asseblief.

Julle sien, Afrikaans is nie die uitsluitlike besitting van die Afrikaner nie. Dit is 'n taal wat wyd gepraat word in ons land. Ek glo daar is snedige opmerkings soos: Agnee, dis tsotsi-taal daai. Dis waar, die Afrikaans wat in die townships gepraat word, is nie dié wat in Constantia gepraat word nie. Maar dit is Afrikaans.

Afrikaans sal oorleef want dit is 'n lewende taal. Dit word deur die mense van Suid-Afrika gepraat. Dit behoort genoeg waarborg te wees vir enigeen wat die taal koester.

Ek wil weer my versoek herhaal: Raak betrokke! Neem byvoorbeeld die opmars na Pollsmoor om die vrylating van politieke gevangenes te eis. As daar tussen die daardie mense maar net 'n paar vooraanstaande Afrikaners was, sou dit 'n elektriese trefkrag gehad het.

Ek glo nie iemand in die townships sou daardie dag kon sê die so en so se Boere nie. Want dit is wat ons sê. Ek glo die mense na die polisie verwys: Die Boere. Nie noodwendig almal Boere nie, maar dit is die beeld van die Afrikaner. Julle kan dit net verander deur as deel van die stryd beskou te word.

Ons sê nie deur deel van die opmars te word julle ook deel van die ANC word nie; maar julle lewer 'n bydrae, as Suid-Afrikaners sê julle: Dit is verkeerd en moet reggestel word. Dit is hoe julle julle toekoms gaan verseker. Al hierdie ander idees soos bi-kommunalisme is gevaarlik. Die Afrikaner is deur dié soort van ding mislei, die gedagte dat hulle eksklusief moet wees. Dit is presies wat ons in dié situasie laat beland het.

Dit was 'n heldeontvangs soos wat Afrika nog nie gesien het nie - en hy is nie eens 'n staatshoof nie. ANTON STEENKAMP was in Lusaka toe Nelson Mandela dié week daar aangekom het

DIE Zambiese hoofstad het sedert onafhanklikheidswording nog nie so 'n menigte gesien nie.

Toe Nelson Mandela net na twee op die Lusaka-lughawe aankom op sy eerste buitelandse besoek in 27 jaar, was dit nie net staatshoofde en ander hooggeplaastes wat hom langs die rooi tapyt - wat op die snikhete aanloopbaan oopgerol is - ingewag het nie.

Duisende inwoners van Zambië, spesiaal uitgenooi deur Lusaka se stadsraad, het die lughawe oorstroom en lang rye langs die pad tussen die lughawe en die stad gevorm om Mandela te verwelkom.

Vroegoggend het die omroeper op 'n Zambiese popmusiekstasie al verklaar: "Girls just wanna have fun - even on Mandela day."

Dié dag is vanjaar tot algemene vakansiedag verklaar en sal voortaan elke jaar gevier word.

Toe Mandela met Winnie kort agter hom, van die vliegtuig afklim, is hulle heel eerste omhels deur Kenneth Kaunda, die Zambiese president, kenmerkende wit sakdoek in die hand.

Die staatshoofde van die Frontlinie-state het hierna aan die beurt gekom: Quett Masire van Botswana, Robert Mugabe van Zimbabwe, Eduardo Dos Santos van Angola en Joachim Chissano van Mosambiek. Sam Nujoma, aangewese president van Namibia, was in Libië, maar hy het vir Andimba Toivo ya Toivo gestuur om hom te verteenwoordig. Ook ander Afrika-leiers was daar, soos Yoweri Museveni van Uganda, Ibirham Babangida van Nigerië. Port Alu Hasan Nwimyi van Tanzanië het omtrent weggeraak in Mandela se omhelsing.

Vir 'n oomblik het mens vergeet dat Mandela nie 'n staatshoof is nie, maar leier van 'n bevrydingsbeweging - die laaste in Afrika - al sou Kenneth Kaunda die volgende dag sê hy is besig met die "gradeplegtigheid".

Die Nasionale Uitvoerende Komitee van die ANC, Nelson Mandela, pres Kenneth Kaunda en leiers van Frontlinie-state sowel as oorsese ambassadeurs by die ampswoning van pres Kaunda.

Onder die kinders wat vir Mandela ingewag het was Damien de Lange se seuntjie, Kieran.

'n Mens het vergeet dat Mandela nie 'n staatshoof is nie

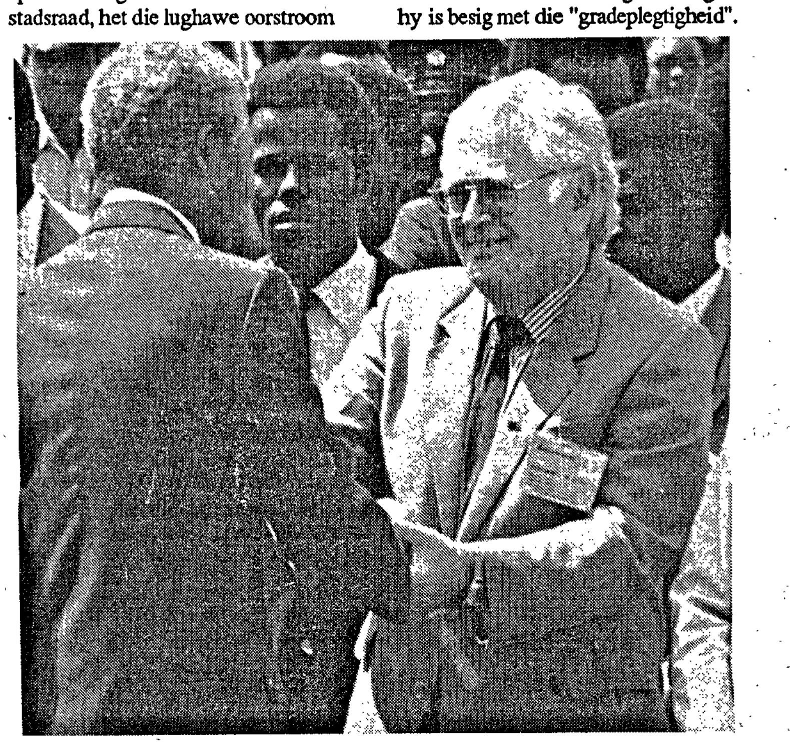

Mandela ontmoet sy ou kameraad, die leier van die Suid-Afrikaanse Kommunistiese Party en lid van die Nasionale Uitvoerende Komitee van die ANC, Joe Slovo, na meer as 27 jaar.

Selfs die Ierse en Kanadese ministers van buitelandse sake, Gerald Collens en Joe Clark, was daar saam met die president van die Statebond, Mahathmi Mohamed, Eerste Minster van Maleisië en die uittredende Sekretaris-Generaal van die Statebond, Shridath Ramphal.

Maar die geesdrif waarmee Jasser Arafat, leier van die Palestynse Bevrydingsorganisasie (PLO), Mandela ontvang het, het jou daaraan herinner dat hier twee vryheidsvegters was wat onthaal word deur Afrika-staatshoofde wat byna deur die bank dieselfde paadjie geloop het. Langs die pad het die PLO- en ANC-vlae sy-aan-sy met dié van die Frontlinie-state, Kanada en Australië gewapper en Arafat het by 'n banket 'n goue swaard aan Mandela oorhandig "namens vryheidsvegters oor die wêreld".

Terwyl die toue voor die meer as 200 mense meegegee het, het Mandela 'n erewag van jong pioniers, meestal ANC-lede se kinders wat in ballingskap gebore is, geïnspekteer. Onder hulle was 'n paar blankes, soos Damien de Lange se seuntjie, Kieran.

Tussen krete van "Viva Mandela" deur het Mandela hulde gebring aan Kenneth Kaunda, die leier van die Frontlinie-state - en aan pres FW de Klerk wat hy beskryf het as 'n eerlike en opregte man hoewel hy deel is van die party wat die meerderheid van Suid-Afrika se mense so lank onderdruk het. Mandela het Kanada spesiaal bedank vir hul stryd teen apartheid, en 'n beroep op die buiteland gedoen om aan te hou om die beweging te steun en om met sanksie-druk teen Suid-Afrika vol te hou totdat onderhandelinge begin.

Anders as ná sy vrylating in die Paarl, toe sy ondersteuners langs die pad nie veel van hom te siene gekry het nie, het Mandela en Kenneth Kaunda agter op 'n oop Toyota Land Cruiser na die staatshuis in Lusaka gery om die duisendes langs die pad se gewuif met oop hand en wit sakdoek onderskeidelik te beantwoord.

Die hotelle in Lusaka is tot oorlopens toe vol, en party joernaliste was half verlig toe Kaunda hulle Woensdagoggend vra om die staatshoofde vir 'n wyle met rus te laat.

Na samesprekings van sowat vier uur met die leiers van die Frontlinie-state en die Statebond, het Kaunda weer hulde aan Mandela gebring en hom verseker van hul volgehoue steun. "Ek deel kameraad Mandela se sienswyse dat FW de Klerk 'n eerlike en opregte man is, maar hy het nog 'n lang pad om te loop om die soort gemeenskap te bereik wat ons in gedagte het - waar mense behandel word asof hulle na die beeld van God geskape is," het Kaunda gesê.

Hy het verwys na die regse gevaar en gesê: "Ons bid saam met jou dat God in hulle harte sal werk sodat hulle nie die land in chaos sal dompel nie."

Kaunda het gesê sanksie-druk sal volgehou word tot tyd en wyl die Algemene Vergadering van die Verenigde Volke hul besluit in dié verband herroep.

Intussen duur Mandela-koors voort. Sondag sal hy na Harare vertrek op die tweede been van sy buitelandse reis. Die Vryheid van Lusaka word môre aan Mandela oorhandig waarna hy 'n massa-byeenkoms by die onafhanklikheidstadion sal toespreek.

Nelson Mandela kom in Lusaka aan. Hand-aan-hand stap die ANC-leier en die Zambiese president, Kenneth Kaunda, deur die skare by die lughawe.

Ray Alexander en Jack Simons keer na baie jare in ballingskap terug na Suid-Afrika. Albei van hulle is veterane van die SAKP.

Dis nie Vrystaaat! nie, dis Vivaa!

Charles Leonard

IN die Vrystaatse rugbystadion, in die hartjie van wit Bloemfontein, het dit Sondag nie weergalm met die gebruiklike Vrystaat! nie, maar wel met Viva, Mandela, Viva!

Daar was min wit gesigte onder die opgewonde skare van 30 000 mense. Dit is seker verstaanbaar omdat daar geen plakkate wat die saamtrek aankondig, in die aanliggende wit woonbuurte was nie. Al wat deeglik adverteer is, is 'n "Sokkie by Posduif" op 19 Februarie.

Benewens die omtrent dertig of wat wit ANC-ondersteuners of nuuskieriges, was daar sewe fris kalante wat op die hoofpawiljoen op hul eie gesit het. Hulle het kompleet soos die pak voorspelers van die Vrystaatse rugbyspan gelyk wat 'n dag laat en 'n speler te min by die stadion opgedaag het.

Hul welige snorre het verraai dat hulle nie deur Vrystaat-rugbyvoorsitter Steve Strydom betaal word nie, maar deur Adriaan Vlok.

Hulle is later vriendelik deur marshalls gevra om die stadion te verlaat.

'n Mens wonder wat hulle gedink het van die kreetskreeuers se slagspreuke "Down with AWB! Down with Wit Wolwe! Down with the hit squads! We're not the AWB!"

Vieruur die middag kom Nelson Mandela en sy gevolg daar aan na 'n saamtrek wat hy in die Durban toegespreek het.

En daar stap hulle op die tartanbaan waar Zola Budd menige rekord geslaan het. En die Vrystaters raak mal van opgewondenheid toe Nelson Mandela, met sy vrou in khaki, Winnie, die "oorwinningsrondte" rondom die veld doen, voordat hulle die verhoog bestyg.

Hoekom juis 'n saamtrek in Bloemfontein?

Mandela en sy ou kameraad, Walter Sisulu, in sy bekendstellingstoespraak gee die antwoorde.

Dit is die ANC se geboorteplek in 1912.

"Vandag is ons soos 'n kind wat na sy moeder terugkeer," sê Mandela. "Van 'n nederige begin met 'n vergadering van slegs 'n 100 afgevaardiges 78 jaar gelede het ons ontwikkel in 'n organisasie van honderde duisende.

"Ek wil hulde bring aan die stryd van die vroue van Bloemfontein. In 1913 het honderde vroue die middestad binnemarsjeer. Na talle versoeke tot die regering het die vroue gesê: Nou dra ons nie meer pasboeke nie.

"Die protes het soos wegholvuur na die ander dele van die Vrystaat versprei - van Winburg in die noorde tot by Jagersfontein in die suide.

"Dié vroeë veldtogte het tien jaar later vrugte afgewerp toe vroue nie meer pasboek hoef te dra nie. 'n Wet is in die parlement deurgevoer en eers in 1963 kon die regering weer vroue dwing om pasboeke te dra."

Sisulu het in sy toespraak vertel hoe die ANC in 1949 in Bloemfontein besluit het op 'n program van aksie wat die vorm van burgerlike ongehoorsaamheid aangeneem het.

"Die ANC verenig nie net swartmense nie, maar alle Suid-Afrikaners. Daarom bring ek hier in Bloemfontein, in een van die hartlande van konserwatiewe Afrikanerdom, hulde aan kameraad Bram Fischer, 'n heroïese Afrikaner en boorling van die Vrystaat," sê Mandela.

"Ons ANC doen 'n beroep op alle ander vredeliewende Afrikaners om by ons aan te sluit. Laat die trotse gees wat julle in 1854 dié gebied die Vrystaat laat noem het, julle nou lei in die bereiking van 'n nog groter vryheid."

Nog 'n plaaslike vraagstuk met nasionale gevolge wat Mandela aangeraak het, is dié van Botshabello op die grens van die Qwaqwa-tuisland. Meer as 500 000 mense - ná Soweto is dit die grootste township in die land - is soontoe verskuif en in 1987 het die regering probeer om dié gebied by Qwaqwa in te lyf.

Die gemeenskap daar het na die Hooggeregshof gegaan en die inlywing is gekeer. Die staat het nou na die Appèlhof gegaan.

"As hul appèl nie slaag nie, gaan gedwonge inlywing iets van die verlede wees," sê Mandela.

"Die Qwaqwa-regering tree teen die wense van die mense op. Ons hoop om binnekort met hulle te praat. By dié vergadering sal ons vir hulle vra om die eise van die mense van Botshabello in ag te neem."

Die dag waarop Nelson Mandela op die Zambiese lughawe aangekom het, is as algemene vakansiedag verklaar. Duisende skoolkinders verwelkom hier vir Mandela met ANC-vlaggies.

'Nou kan ek in my eie land sterf'

Anton Steenkamp

LUSAKA - Jack Simons en Ray Alexander, twee veteraan-lede van die Suid-Afrikaanse Kommmuniste Party (SAKP), kom vandag huis toe ná 25 jaar in ballingskap.

"Ek is baie opgewonde", het Jack gister tussen die inpakkery deur gesê. "Ek is nou 83 en in plaas van 'n graf in Lusaka, waar my bene sou gelê het saam met die ander wat in die buitewêreld dood is, gaan ek terug en kan ek in my eie land sterf."

Dié boorling van Riversdal het in 1920 in 'n seunskool op Riversdal gematrikuleer en praat Afrikaans soos 'n boerseun. Hy het 'n jaar by 'n prokureursfirma op die dorp as leerklerk gewerk voordat hy hom by die Ouditeur-Generaal in Pretoria as klerk ingeskryf het.

"Ek het elf pond en 12 sjielings per maand verdien waarvan ek sewe pond vir losies moes betaal en die res meestal op boeke uitgegee het. Daardie tyd het jy 'n bonus gekry as jy studeer, toe skryf ek in vir 'n BA-regsgraad by die Transvaalse Universiteitskollege."

Simons het daarna 'n MA in politiek gedoen en het 'n beurs gekry om in Engeland te gaan studeer. "Die hoof van dié departement waar ek gewerk het, was Hans van Rensburg, die latere leier van die Ossewa Brandwag. Hy wou gehad het dat ek in Duitsland moes gaan studeer."

Terwyl Simons by die Ouditeur-Generaal gewerk het, het hy reeds kennis gemaak met die toestande in swart tronke. Hy het toe al wit oorheersing verwerp en sy siening is aangehelp in sy verdere studies.

Dit was die tyd van die Depressie in die vroeë dertigerjare wat gelei het tot die opkoms van die Nazi's in Duistland en die Fascisme in Italië.

In 1932 het hy met sy doktorsgraad by die Linden School of Economics (LSE) verwerf. Die titel van sy doktorale proefskrif was "Crime and its treatment in South Africa with comparative notes on other African States."

Die LSE was daardie tyd 'n sentrum vir radikale denke en Simons het hom by die Jong Kommuniste Party aangesluit. "Omdat ek 'n Suid-Afrikaner is, het ek natuurlik ook rugby gespeel vir my kollege."

In 1934 is hy geskors nadat hy 'n artikel in die studentekoerant geskryf het waarin 'n professor daarvan beskuldig is dat hy 'n spioen van die Indian Civil Service was. "Gelukkig het die rugbyspan toe ingegryp en die rektor daarvan oortuig dat ek 'n goeie slot was en hulle nie sonder my kan klaarkom nie. Na ses maande was ek weer terug by die universiteit."

Simons is terug Suid-Afrika toe in 1937 om klas te gee in Afrika-studies by die Universiteit van Kaapstad. In 1965 is hy deur die destydse minister van Justisie, John Vorster, uitgeskop.

Volgende week, na 25 jaar, gaan hy en Ray terug na dieselfde departement.

Hy het vir Ray in 1937 ontmoet en hulle is in 1941 getroud. Ray was aktief betrokke in die vakbondbeweging in die Kaap en het saam met Jack in die Kommuniste Party gewerk. "Ons het 'n sterk veldtog teen die oorlog en Fascisme gevoer. Onthou, dit was so twee, drie jaar voor die oorlog."

Hoewel Simons al die groot Marxistiese werke bestudeer het, is hy geen ideoloog nie en sy siening oor die Kommunisme is vandag baie getemper. "Kommunisme sal nie in die ou vorm in Suid-Afrika toegepas word nie," sê hy. "Ek erken dat sosialisme in Oos-Europa misluk het. In sekere opsigte was dit goed om die hele toestand te hersien. Ek dink nie een van die lede van die SAKP wil nog ons ou beleid en beginsels deurvoer nie. Dit is belangriker om 'n gemeenskaplike samelewing te bou en die basiese elemente is daar soos geloof, kerke en 'n ondervinding van rasse verhoudinge. Selfs oor nasionalisering is hy nie onversetlik nie. Hy staan 'n gemengde ekonomie voor en beskou die herverdeling van grond as die belangrikste prioriteit.

"Ek verwerp wat gebeur het in Mosambiek en Angola waar die regering sosialisme ingevoer het sonder dat hulle voorbereid daarvoor was. Die strukture moet ontwikkel word deur 'n proses waar verskillende groepe in die regering by mekaar uitkom.

Jack en Ray is in 1965 Lusaka toe nadat dit vir hulle onmoontlik geword het om te werk onder die beperkinge wat op hulle bewegings en publikasies geplaas is.

"Noudat die verbod op die SAKP opgehef is, en daar 'n soort perestroika in Suid-Afrika aan die gang is, is ons opgewonde om terug te gaan huis toe. Ons wil wit en swart daarvan oortuig dat ons in vrede kan saamwerk."

Politici én generaals kan die doodstraf kry

Vrye Weekblad het met Jan H van Rooyen, hoogleraar in Straf- en Prosesreg aan die Universiteit van Suid-Afrika en medevoorsitter van die Pretoriase tak van die Vereniging vir die Afskaffing van die Doodstraf, oor sekere regsimplikasies van sogenoemde moordbendes gesels.

Mag ons oor dié onderwerp gesels? Is dit nie sub judice nie?
'n Teoretiese onderwerp of regsbeginsels as sodanig is nooit sub judice nie; slegs 'n spesifieke feitlike saak kan sub judice wees.

Mits ons nie oor die regsimplikasies van bepaalde feite praat nie, kan ons maar gesels.

Ons weet in elk geval nie veel oor wat feite en wat fiksie is nie! Ons gesels dan maar oor hipotetiese omstandighede.

'n gesagsvoerder van 'n organisasie van strafregtelike implikasies gevrywaar indien hy aanvoer dat hy nie self nie enige "elimineringsbevel" gegee het nie?

Nee. Die vraag is nie slegs of 'n gesagspersoon 'n direkte bevel om te moor gegee het nie. Volgens ons strafreg kan aanspreeklikheid vir moord op 'n veel wyer grondslag rus.

Indien 'n gesagspersoon geweet of bewus geword het van wederregtelike doodslag (of selfs slegs van die moontlikheid van sodanige bedrywighede) deur 'n groep binne sy organisasie, het daar 'n regsplig op hom gerus om dit stop te sit.

Indien hy dit weens sy gesagsposisie sou kon stopsit, maar dit nie gedoen het nie, het hy regtens die dood van die slagoffers mede-"veroorsaak".

Beteken dit dat hy dan skuldig is aan moord?
Nie noodwendig nie. Daar is verdere vereistes waaraan voldoen moet word voordat die misdaad as moord bewys kan word. 'n Verweer mag byvoorbeeld wees dat die optredes geregverdig was, soos in noodweer of selfverdediging. Indien daar nie so 'n geldige verweer is nie, moet nog verder ondersoek word of die gesagsvoerder die nodige opset om te laat vermoor, gehad het.

Wat behels 'opset'?
Opset is 'n tegniese term. Dit beteken nie slegs dat hy die dood van die slagoffers moes gewil het of dit direk moes beoog het nie.

Opset sal bewys wees selfs indien hy slegs die moontlikheid dat persone wederregtelik gedood kan word, voorsien het, en homself met dié gedagte versoen het, byvoorbeeld deur niks daaromtrent te doen nie of alles te ignoreer.

Skuldigbevinding aan moord is dus wel moontlik?
O ja, definitief!

Indien so 'n gesagsvoerder of meerdere gesagsvoerders inderdaad aan moord skuldig bevind sou word weens die werksaamhede van moordbendes binne hul organisasie, sou die doodstraf opgelê kon word?
Ja, baie beslis - indien die doodstraf nog in Suid Afrika geld.

Ons het mos nou 'n moratorium op teregstellings?
Ja. Dit beteken bloot dat doodstrawwe wat opgelê word, vir 'n tyd lank nie uitgevoer gaan word nie. Teregstellings kan na afloop van die moratorium weer plaasvind.

Sou dit nie 'n goeie ding wees indien die doodstraf veral in dié tyd van hervorming in Suid-Afrika heeltemal afgeskaf word nie?
Ek meen dat dit nie alleen 'n goeie ding sou wees nie, maar ook 'n wyse ding. Ons moet vorentoe werk vir versoening. Die doodstraf beduiwel dit; dit lei tot meer spanning, haat en vergelding. Ek meen dat die Nuwe Suid-Afrika sonder dié strafvorm binnegegaan behoort te word en permanent daarsonder behoort te bly.

Hoe voel ander groepe, soos die ANC, hieroor?
Soos ek verstaan, is die ANC ten gunste van die afskaffing van die doodstraf. Hulle sal in 'n post-apartheid Suid-Afrika graag wil werk vir versoening, en is vir dié doel bereid om, selfs indien daar Nuremberg-tipe verhore gaan wees (en ons moet aanvaar dat daar wel sodanige verhore gaan wees), sonder die doodstraf klaar te kom.

Om op te som, beteken dit dat die relevante strafregtelike vrae oor die sogenoemde 'moordbendes' is wie het wat geweet, en wanneer het hy dit geweet?
Ja. Van die hoogste gesagspersoon af ondertoe, insluitend dié wat alreeds afgetree het.

KENNIS MAAK MAG

VERKENNINGSKURSUSSE IN 'N NUWE SA

SPPS BIED U (OF U MAATSKAPPY) 'N UNIEKE GELEENTHEID OM U EIE ERVARING EN BEGRIP VAN DIT WAT NOU WERKLIK IN DIE DINAMIEK IN SA AAN DIE GANG IS, TE VESTIG OF VERBREED.

ONS INTENSIEWE, GELEIDE, 5 DAG "OP DIE GROND"-KURSUS SAL U NIE NET BLOOTSTEL AAN 'N WYE SPEKTRUM OPINIES EN WOORDVOERDERS VAN VER-REGS TOT VER-LINKS NIE, U BELEEF DIE GEMEENSKAPPE SELF EN KAN DUS OOK U EIE OPINIES VORM EN KONTAKTE VIR EIE OF MAATSKAPPY-DOELEINDES OPBOU.

KOSTES BELOOP NET R2 500 (AVB UITGESLUIT) EN SLUIT IN: HOTELVERBLYF, REISKOSTE, ALLE ETES ENS. SPESIALE REëLINGS KAN OOK GETREF WORD.

ELKE KURSUSGROEP IS TOT 7 MENSE BEPERK.

SEMINARE, WERKSWINKELS EN KURSUSSE VIR MAATSKAPPYE WORD OOK AANGEBIED.

SPECIALISED POLITICAL AND PROFESSIONAL SERVICES (012) 343-1766 OR (012) 43-7834. NA URE (012) 333-0610.

POSBUS 40903, ARCADIA 0007

VERGADERING VIR DIE VRYLATING VAN GEWETENSBESWAARDES

DATUM:5 Maart

TYD: 8nm

PLEK: Stadsaal

SPREKERS

Gewetensbeswaardes

Eerw. Doug Torr, Saul Batzofin, Gary Rathbone, Brendan Morgan

ECC-voorstitter

MDM-spreker

boeke blad

Onder redaksie van KOOS PRINSLOO

Op weg na Judith Krantz?

ANTJIE KROG bespreek Maretha Maartens se jeugboek, "Is Gideon dan 'n swartskaap?", wat 'n Groot Trek-wedstryd gewen het

HOE mense ook al protesteer oor Maretha Maartens, ek bly haar dankbaar omdat sy kinders aan die lees hou. 'n Mens kan letterlik toe oë 'n boek van haar vir 'n kind gee en hy sal daarvan hou.

Vir dié week se resensies lees ek spesiaal "Is Gideon dan 'n swartskaap?" (R10,95) wat die eerste prys gewen het in Daan Retief se Jeugletkuurkompetisie oor die Groot Trek.

Nou wat sê 'n mens? Stereotipes dui op 'n resep en haar resep is glashelder: 'n Spesifieke milieu word geneem en volgens verwagting ingekleur. 'n Sensitiewe, bedroefde hoofkarakter word hierin geplaas. Gideon is 'n Voortrekkerseun en hy belewe die ganse Groot Trek - nêrens is daar plek vir 'n eiesoortige verdieping wat 'n mens so pragtig in bv "Die Tweeling trek saam" van MER kry nie.

Die figure rondom die hoofkarakter word so eendimensioneel geteken dat die blote verhaalontknoping talle kontradiksies meebring. 'n Kind huil hartstogtelik oor 'n vrou waarvan die leser niks meer weet as dat sy die kind ongenadiglik met 'n sambok geslaan het nie.

Die broers is so ongedefinieer dat dit geen verskil maak wie met Kruppel-Katryn (!) trou nie. Hoewel die hoofkarakter vuil is, stink, soos 'n vark eet, nie juis goed kan lees of skryf nie, nie kan verstaan of onthou wat uit die Bybel gelees word nie, is hy in staat om die sensitiewe dinge uitstekend te formuleer.

'n Vergelyking met "Danda" van Chris Barnard: baie min dialoog kom voor in die boek, veral nie deur Danda nie. Danda dink en maal en wonder, maar hy kan niks eintlik nog onder woorde bring nie. Daarom verstaan sy omstaanders hom nie. Gideon praat so maklik en helder dat dit vreemd is dat niemand hom as 'n uiters besondere geniale kind beskou nie.

Die karakters in die Dandaverhaal is veelfasettig, kompleks en dit verwar Danda - hy is besig om van 'n enkelvoudige kinderlewe oor te beweeg na 'n komplekse verwarrende volwasse lewe.

Die figure rondom Gideon is eendimensioneel; die Raadsplan is al waarmee hy nog moeilikheid het. As hy Lielies bly verloor vra hy: is ek dan God se swartskaap?

So 'n vraag raak laf: hoekom sal 'n kind wie se ouers dood is, wie se broers hom nie wil hê nie, wie se skoonsuster hom slaan en vloek, wie se familie uitgemoor is by Bloukrans, wat die horror onthou van Bloedrivier met sy nimmereindigende dood en verwoesting, asook Piet Retief se lyke, nou eers wonder of is hy God se swartskaap?

Gideon is nie, sê die skryfster. Lielies word uitgeteer van Delagoabaai na hom teruggebring - albei hunkerend na die kans dat hulle weer saam sal kan "lag".

Haai ek weet nie. 'n Boek soos Danda of die jeugboeke van PJ Schoeman bring 'n kind uiteindelik by letterkunde uit omdat dit die lewe tussen obvious dinge vasvang. Dit voel asof hierdie soort boek die jong leser kan uitbring by sê Judith Kranz wat die lewe reduseer tot stereotipe kodes.

Nuwe kinderboeke

"Die Wilde Swerm" (Felicity Keats, Tafelberg, R11,95) voer lesers interessante besonderhede met behulp van 'n oulike jeugverhaal.

Southern Books versprei "The Sun, the Wind and the Rain" (R34,99; hemel wat 'n prys) wat beskryf hoe berge gevorm word. In 'n groterige raampie bou 'n dogtertjie op die strand haar eie berg wat dieselfde prosesse deurgaan as die evolusionêre berg. Die teks is evokatief en die illustrasies (Ted Rand) 'n mooi korrelrige grein wat die dubbelprente bind.

Nog nuwe titels: "'n Stuk of Tien" (Yeoman/Blake; Tafelberg; prys onvermeld); "Lank Lewe Leeuhart" (Grobbelaar/ Grimsdell, R13,95); "Die Bul" (Koller/Eloff; Daan Retief, R13,95); "Die Wegkruip ABC" (Le Grange, Van Schaik, R13,95); "Ek is Ek" (Lobe/Weigel, Daan Retief, R9,95).

"Postman Pat's Sore Throat" (Cuncliffe/Hickson, beskikbaar by Southern Books, R15,99); "When the TV broke" (Ziefert/ Smith, Puffin boek, prys onvermeld); "The Three Bears and 15 other stories" (Rockwell, Puffin boek, prys onvermeld); "Tigers Forever" (Ruskin Bond, Daan Retief, R8,95); "Who ever heard of a vegetarian Fox" (Rosalind Kerven, Daan Retief, R8,95); "Hurry, hurry Sibusiso" (Jenny Seed, Daan Retief, R8,95); "Out of the Twilight" (Phyllis Owen, Daan Retief, R8,95); "Come a Stranger" (R11,99); "Sons from afar" (R11, 99); Tree by Leaf (R19,99) almal deur Cynthia Voigt.

Verbod op Mandela-boek ná 25 jaar opgehef

DIE verbod op die klassieke Mandela-boek, "No Easy Walk To Freedom", is flink ná die ANC-leier se vrylating op 11 Februarie deur die Direktoraat op Publikasies opgehef.

Die rede vir hul besluit: "In his speech (on Grand Parade) Mr Mandela said nothing less than that which appears in this book. The book cannot have a greater impact than Mr Mandela's speech. The book is therefore passed. It has a strong historical element which will not make people more inclined to violence."

"No Easy Walk To Freedom" is die eerste keer in 1965 deur Heineman-uitgewers gepubliseer en verbied. ('n Heruitgawe in die African Writers-reeks is ook dadelik in 1973 verbied.) Die boek bestaan uit artikels, toesprake en briewe wat Mandela van 1953 tot 1963 geskryf het en gesirkuleer is terwyl hy ondergronds was, transkripsies van die drie hoogverraadsake en ook die beroemde Rivonia-toespraak. Die stof is oorspronklik deur wyle Ruth First, Joe Slovo se vrou wat in Maputo met 'n briefbom vermoor is, geredigeer.

Die nuwe uitgawe - in groen, geel en swart en met 'n onlangse foto op die omslag - het 'n voorwoord waarin dele van Mandela se toesprake sedert sy vrylating vanjaar aangehaal word.

- KP

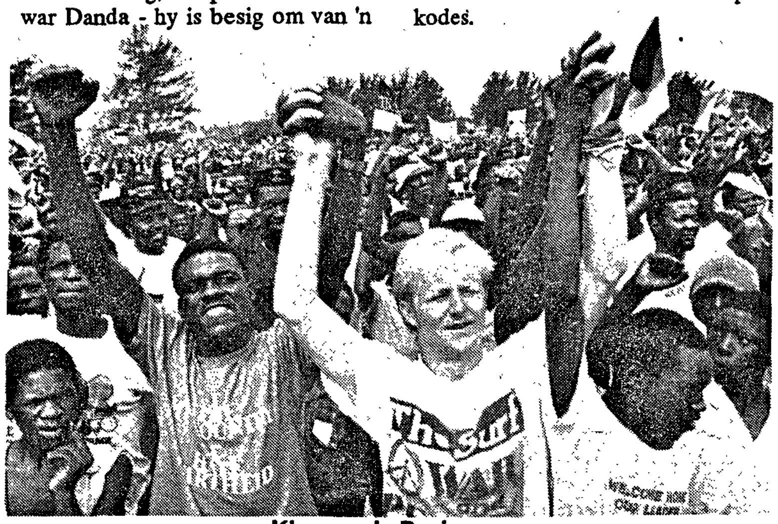

Kingspark, Durban

Foto: Guy Tillim, Afrapix

Pryslied

Na die Mandela-saamtrek by Kingspark, Durban, 25.2.90

Busse vol gebalde vuiste
geelgroen-en-swart.
"We Welcome Comrade Mandela"-T-hempies
kom van die uithoeke van Natal.
Uit die uithoeke van stamgevegte
kom die reusgeworde kollektiewe kind
en sit sokkervelde vol
met hulle lyfies
wat hulle gebring het
uit die baldadige
berge en dale van 'n Duisend Heuwels.
Met kougom-oë
kom hulle
om te luister na die grys wysheid
van 'n eiland.
Die eiland daal
neer met 'n helikopter
en die verwelkomingskomitee
staan in die wolke van 'n stellasie.
In die wolke van al hulle wense
verskyn 'n man
'n grys man,
'n vader
van skares.
Sal die vader
hierdie kinders aan die niet van geloof uitlewer,
aan die niet van die spies van die nasie
aan die tug van kameraderie
aan borstrokke, bra's en burokrate?
Ons vra
dat speelsheid seëvier
met groot wit golwende, laggende tande
oor 'n eiland.

- Johan van Wyk

This month's bestseller list from Exclusive Books.

Fiction.

1. **Foucault's Pendulum/Umberto Eco** (Secker & Warburg R50,95). Post modern tour de force by the author of The Name of the Rose.
2. **Love in the Time of Cholera/Gabriel Garcia Marquez** (Penguin R24,99). Caribbean love story — powerful, poetic and comic.
3. **The Power of One/Bryce Courtenay** (Mandarin R19,99). Spellbinding S.A. story of compassion and faith, filled with unique characters and much pathos.
4. **One: A Novel/Richard Bach** (Pan Books R25,99). A loving fantasy by the author of Jonathan Livingstone Seagull.
5. **How to Save Your Own Life/Erica Jong** (Grafton R19,49). Recently unbanned titillation by author known for her search of the ultimate erotic encounter.
6. **Bonfire of the Vanities/Tom Wolfe** (Pan Books R29,99). New York in the midst of Reaganomics and decay.
7. **Remains of the Day/Kazuo Ishiguro** (Faber & Faber R24,95). 1989 Booker Prize winner's wholly convincing portrait of English life, told with delicacy and humour.
8. **Daddy/Danielle Steel** (Bantam Press R49,99). Popular novelist probes the lives of three men across three generations.
9. **The Eight/Katherine Neville** (Headline R19,99). Richly complex and atmospheric novel full of puzzles, conflict and romance.
10. **The Swimming Pool Library/Allan Hollinghurst** (Penguin R24,99). Landmark novel of lingering power set in gay London prior to the Aids age.

Non-Fiction.

1. **Fit for Life/Harvey and Marilyn Diamond** (Pathway R19,99). The weight-loss plan that proves it's not what you eat, but when and how.
2. **A Brief History of Time/Stephen Hawking** (Bantam Press R44,99). Physics phenomena from big bangs to black holes — creational forces made readable.
3. **The Complete Book of S.A. Birds /W.G. Mcilleron & P.G. Ginn** (Struik Winchester R195,00). Most comprehensive work of ornithology on S.A. region ever published.
4. **The Road Less Travelled/M. Scott Peck** (Rider R25,45). "A new psychology of love, traditional values and spiritual growth."
5. **John Platter's S.A. Wine Guide 1990/J. & E. Platter** (R18,99). What to buy and how to drink it when.
6. **Resistance Art in South Africa/Sue Williamson** (David Philip R50,45). Comprehensive survey of culture, sculpture, art and ceramics of the resistance.
7. **The Holistic Smuts/Piet Beukes** (Human & Rousseau R45,05). Accessible work on the thought and personality of Jan Smuts.
8. **The Lore of Cycling/Tim Noakes** (O.U.P. R49,95). Equipment, technique, fitness, racing — all you need on pedal power.
9. **Italy — The Beautiful Cookbook/L. de Medici** (Merehurst Press R95,00). Lavish, comprehensive survey of regional Italian cuisine.
10. **Reader's Digest Reverse Dictionary** (Reader's Digest R68,99). How to find precision of use for elusive, awkward and technical words.

(All prices subject to change)

ACTIVE 002124

DIÉ WEEK IN DIE NUUS

Suid-Afrika

Die minister van Verdediging, genl Magnus Malan, sê in die parlement dat adv Anton Lubowski, die eerste blanke lid van Swapo, vir Militêre Intelligensie spioenasie werk gedoen het. Dié uitlatinge het landwyd skerp reaksie uitgelok. Lubowski is in September verlede jaar voor sy huis doodgeskiet.
In geweld-geteisterde Natal is ses mense dood nie lank nadat die ANC-leier Nelson Mandela op 'n massabyeenkoms gevra het dat die geweld beëindig moet word nie. Kort na dié byeenkoms het gevegte tussen UDF- en Inkatha-ondersteuners uitgebreek.

Die Hoofsekretaris van die SA Raad van Kerke, eerw Frank Chikane, doen in Londen 'n beroep op die internasionale gemeenskap en veral Brittanje om sanksies teen die Suid-Afrikaanse regering vol te hou. Hy sê Margaret Thatcher is besig om die persepsie by Suid-Afrikaners te skep dat sy gekant is teen hul bevryding.
Pas-vrygelate ANC-leier Nelson Mandela vertrek Dinsdag na Lusaka vir ontmoetings met die ANC-leierskap wat nog in ballingskap was. Met sy aankoms in Lusaka doen hy 'n beroep op die internasionale gemeenskap om finasiële steun aan die ANC te gee en sodoende te help met die herstrukturering van dié organisasie.
'n Derde persoon is in Kaapstad in hegtenis geneem in verband met Burgerlike Samewerkingsburo-aktiwiteite. Hy is na bewering Henk Bredenkamp van Benoni.
Die 346 politieke gevangenes wat steeds op Robbeneiland aangehou word, begin met 'n hongerstaking om die regering te dwing om hulle vry te laat. Die aksie is beplan as 'n toets van die regering se welwillendheid.
Die afgelope week is twee mense dood, een lyk gevind en 34 mense in hegtenis geneem in verskeie onrusverwante voorvalle in die land.
Die South African National Students' Congress (Sansco) doen landwyd 'n beroep op mense om protes aan te teken teen die wegwysing van studente aan tersiêre onderwysinrigtings.
'n Sansco-woordvoerder, Mogomotsi Mogodiri, sê groot getalle studente marsjeer landwyd na kantore van die Departement van Opvoeding en oorhandig petisies in protes teen aparte onderwys, privatisering van skole en ander griewe ten opsigte van die onderwysstelsel.
Op Rhodes-universiteit in Grahamstad neem meer as 500 studente deel aan 'n klasseboikot as deel van die veldtog rondom die krisis in tersiêre onderwysinstellings. Altesame 10 000 studente neem deel aan 'n massabyeenkoms by die Universiteit van die Noorde, Turfloop, as deel van dié veldtog. In Port Elizabeth roep studente van Sansco 'n vier uur lange massabyeenkoms uit oor dieselfde griewe.
'n Paar honderd studente van die Universiteit van Kaapstad neem deel aan 'n protesoptog teen die uitsluiting van studente aan opvoedingsinrigtings.
In Bophuthatswana is daar sedert verlede naweek na bewering meer as 200 mense in hegtenis geneem. Dit volg op protesoptogte wat die naweek gehou is oor, onder meer, die herinskakeling van Bophuthatswana by Suid-Afrika. Pres Lucas Mangope sê sy land sal onafhanklikheid behou.
Die Speaker van die Parlement, Louis le Grange, vra aan lede van die Volksraad om nie ander lede op hul byname te noem nie. Hy doen dit nadat daar voortdurend na die KP-LP van Overvaal, Koos van der Merwe, as "Rooi Koos" verwys is. Hy het blykbaar dié naam gekry nadat dit bekend geword het dat hy binnekort vir 'n feitesending na Moskou sal vertrek.
Die minister van Beplanning en Provinsiale Aangeleenthede, Hernus Kriel, sê daar is ongeveer 2 055 straatkinders in Suid-Afrika.
Vier Risso-dolfyne wat Maandag by Buffelsbaai gestrand het, word veilig terug in die see geplaas deur Vlootduikers en natuurbewaarders van die Kaapse Parkeraad. Drie dolfyne is dood voordat hulle terug in die water geplaas kon word.

Wêreld

Die Sandinista-party van Nicaragua word verlede Sondag uitgestem en die opposisie, onder leiding van Dona Voileta Chamorro, kom aan bewind.
'n Nuwe politieke party in Zimbabwe, die Zimbabwe People's Democratic Party, is Woensdag amptelik in Harare gestig. Die vorsitter van die ZPDP, Isabel Pasalk, sê die party sal nie aan die verkiesing volgende maand deelneem nie omdat hulle nog besig is om te organiseer. Dit is die eerste party in Zimbabwe wat deur 'n vrou gelei word.
Die aangewese president van Namibia, Sam Nujoma, het nie-amptelike bande met olieproduserende lande in die Midde-Ooste aangegaan om dié land in die nabye toekoms van ru-olie en ander produkte te voorsien nie.
Die Buitelandse ministers van Sowjet-Unie en Tseggo-Slowakye onderteken 'n ooreenkoms wat die algehele onttrekking van die 73 500 Russiese troepe in Tseggo-Slowakye insluit. Die onttrekking sal op die laatste teen 1 Junie 1991 voltooi wees.
Die leier van die Arbeidersparty in Israel, Shimon Peres, gee aan die Eerste Minister, Yitzhak Shamir, tien dae om vrede in die Midde-Ooste te steun. Indien hy dit nie doen nie, sal Peres uit die parlement bedank en 'n nuwe Administrasie vorm wat vrede as prioriteit sal hê.
Vier mense is dood en 27 ernstig beseer in verlede week se onrusvoorvalle in Kisumu in die weste van Kenia nadat die vermoorde buitelandse minister, Robert Ouko, se lyk na sy huis geneem is vir die begrafnis.
Ten minste 46 mense is dood en groot getalle beseer in Nieu Delhi tydens die verkiesing van die nuwe regering in agt state.
Meer as 40 mense sterf in storms wat oor noordwes-Europa woed in een van die ergste winters nog.
Vyf-en-twintig mense sterf in kampe in Oos-Uganda nadat regeringstroepe toeslaan op rebelle. Dié mense is na bewering deur die regering na die kampe verskuif.
Die Amerikaanse pendeltuig, Atlantis, is suksesvol gelanseer. Dié tuig sal 'n satelliet in die atmosfeer plaas wat vir spioenasie-doeleindes gebruik gaan word.
Die Hollandse owerhede konfiskeer drie ton kokaïene in 'n pakhuis in die hawe van Ijmuijden. Dit is 'n Europese rekord.
Peter Elliot, die Engelsman wat Dinsdag die wêreldrekord vir die binnenshuise 1 500 meter geslaan het met 'n tyd van 3 minute 35,4 sekondes, sê hy gaan nou ook die wêreldrekords vir die buitenshuise 1 500 meter en die myl verbeter.
'n Bulgaarse kommissie beveel aan dat die land se parlement Maandag besluit om die beskrywing in die grondwet van die land as 'n "sosialistiese staat gelei deur die werkersklas" verander na 'n "konstitusionele en demokratiese staat."

Roemeense bloedbad steeds in stilte gehul

Bernard Estrade

BOEKAREST - Zania Dontu, 52, leun teen haar man en treur oor haar dooie seun, 'n werker by 'n kragsentrale wat tydens die Desember-opstand in Roemenië dood is.

Hulle is van die vele mense wat geliefdes in dié opstand verloor het en vir wie die presiese getal sterfgevalle nie baie belangrik is nie.

Openbare onverskilligheid, buitensporige respek vir die dooies en die blote adminstratiewe chaos van post-kommunistiese Roemenië het daartoe bygedra dat die vraag oor hoeveel mense werklik dood is tydens die revolusie wat die vorige regime tot 'n val gebring het, onbeantwoord bly.

Tot op hede het die tydelike regering in Roemenië nog nie daarin geslaag om 'n spesiale komitee van ondersoek op die been te bring om vas te stel presies hoeveel mense dood is nie.

Op 25 Desember is 'n getal van 60 000 haastig genoem in 'n poging om Nicolae en Elena Ceausescu van volksmoord te beskuldig. Die beskuldiging het tot die summiere teregstelling van die Roemeense diktator en sy vrou gelei.

Maar op 8 Januarie het het Silviu Brucan, 'n vooraanstaande lid van die Nasionale Bevrydingsfront, gesê die getal van 60 000 - hy het 64 000 genoem - verwys eintlik na al die mense wat tereggestel is sedert Ceausescu in 1964 die bewind oorgeneem het.

Brucan sê dat daar sedert 15 Desember en die bloedige paar dae daarna nie meer as 10 000 mense dood is nie. Drie weke later egter, tydens die verhoor van hooggeplaaste amptenare in die vorige regime, was die amptelike getalle wat genoem is 639 sterftes en 1 200 beseerdes, "die vermistes nie bygereken nie".

Die syfers, die gevolg van navorsing deur die howe, is deur navrae deur plaaslike landdroste in ander stede bevestig.

In Sibiu, byvoorbeeld, waar die onderdrukking van opstande baie bloedig was, het die ondersoekende landdroste bepaal dat 90 mense dood en 300 beseer is.

Die bewering dat 500 mense in Boekarest dood is, is nooit bevestig nie.

Syfers vir Timisoara, waar die nasionale opstand begin het, verskil. Op 23 Desember het 'n komitee van insypelaars gesê dat 4 632 mense tydens die opstande dood is, en dat 'n verdere 7 614 deur die securitate afgemaai is.

Maar die enigste naamlys van slagoffers in Timisoara wat tot op hede gepubliseer is, bevat net 90 name. Dié 90 is na bewering tussen 17 en 27 Desember geskiet.

Daar is selfs gerugte dat die massagrafte van mense wat deur die securitate gemartel is, opgestel is om die media te mislei.

Die verhore van diegene verantwoordelik vir die Timisoara-moorde begin eersdaags. Maar die hoeveelheid sterfgevalle word nie in die aanklagte genoem nie.

Roemenië se huidige owerhede sowel as die opposisie-leiers ontwyk steeds die vraag en sê dat "ondersoek binnekort gaan volg".

Diplomate sê egter dat die getal mense wat gesterf het eerder in die honderde as die duisende is. - AFP

Jong swartmans in Amerika bots met die gereg

WASHINGTON - Amper 'n kwart van alle jong swartmans in Amerika is òf voorwaardelik op vrye voet, òf op parool, òf in die tronk, volgens 'n verslag deur 'n private ondersoekspan.

"Ons loop nou die risiko om die produktiewe lewens van 'n hele geslag swartmans te verloor," sê Marc Mauer, assistent-direkteur van die Sentencing-projek (TSP).

Dié projek bepleit 'n alternatief vir tronkstraf.

In 'n verslag wat die week uitgereik is, sê die groep dat 609 690 swartmans tussen die ouderdomme van 20 en 29 - altesame 23 persent van alle swartmans in dié ouderdomsgroep - teen die middel van 1989 met die Amerikaanse kriminele regstelsel deurmekaar was.

Vergelyk hiermee die 6,2 persent van witmans en 10,4 persent van Spaanse mans in dieselfde ouderdomsgroep wat òf voorwaardelik vrygelaat, òf op parool, òf in die tronk is, sê TSP.

TSP se die Amerikaanse regering se onbuigsame benadering tot kriminele oortredings die afgelope dekade - die bou van meer tronke, die oplegging van die doodstraf en verpligte tronkstrawwe vir sekere oortredings - het nie daarin geslaag om jong swartmans af te skrik nie.

Die groep het 'n beroep op die regering gedoen om raadgewing vir jong, eerste oortreders in te stel, om gemeenskapsdiens, werks- en opvoedingsprogramme, en intensiewe voorwaardelike vrylating eerder as tronkstraf in te stel. - AFP

Olifante saai verwoesting

ADDIS ABABA - 'n Trop olifante in die weste van Ethiopië het sewe werkers doodgetrap en tienduisende koffiesaailinge vernietig.

Volgens 'n Ethiopiese weekblad is die sewe werkers by die Bebeka-plantasie in die westelike Wolega-provinsie in die aand op pad huis toe vertrap.

Die olifanttrop is glo die afgelope tien jaar reeds besig om verwoesting in die vallei te saai. Na raming het hulle reeds een miljoen koffiesaailinge opgevreet - 'n derde van die 3 000 saailinge wat per hektaar geplant word.

Die grootte van die olifanttrop is nie bekend nie. - AFP

Sou George Washington dié oorwinning gevier het?

John Carlin

IN Washington het die sjampanjeproppe dié week geskiet ter viering van wat pres George Bush "nog 'n oorwinning vir die demokrasie" genoem het, dié keer in Nicaragua. Ja, die uitslag in die verkiesing in Nicaragua was 'n oorwinning vir die demokrasie. Die mense het gestem en die meerderheid het gewen. Dit was ook 'n oorwinning vir die Amerikaanse groot stok.

Want demokrasie in Sentraal-Amerika beteken presies wat die Amerikaners wil hê dit moet beteken. Het Daniel Ortega gewen en nie Dona Voileta Chamorro nie, sou die oorwinning dalk aanvaar word. Maar demokrasie sou nie geseëvier het nie, hoe vry en regverdig die verkiesings ook al. Washington se definisie van demokrasie in Sentraal-Amerika word bepaal deur of die regering aan bewind vriendelik, en verkieslik heeltemal afhanklik is van Amerika.

Daarom, en die Withuis word nooit moeg om ons daaraan te herinner nie, is El Salvador 'n demokrasie. Dit maak nie saak dat die barbaarse party aan bewind, Arena, vir maj Roberto D'Aubuisson, die moordbendebaas wat volgens Amerikaanse amptenare vir aartsbiskop Oscar Romero in 1980 tydens nagmaal in 'n kerk in San Salvador doodgeskiet het, as sy geestelike en de facto leier het nie. Almal weet dat die werklike mag in El Salvador, verkiesings of nie, in die hande van die weermag is - 'n weermag wat in die laaste dekade meer as 30 000 van sy burgers om die lewe gebring het, insluitende die sewe Jesuïtiese priesters verlede November. Maar vergeet daarvan. El Salvador is kapitalisties en lojaal teenoor Washington tot op 'n punt van algehele gedienstigheid. El Salvador ontvang 1,5 miljoen dollar per dag in die vorm van Amerikaanse steun.

Baie dieselfde kan van Guatemala gesê word. Die weermag is selfs meer barbaars as die een langsaan, en net so sterk. Die burgerlike president daar is die eerste een om te erken dat die weermag aan beheer is. Maar in Washington sal jy hoor dat die demokrasie in Guatemala heel goed vaar.

In Panama ook. In Mei 1984 was daar 'n verkiesing en deur sigbare bedrog het 'n burgerlike genaamd Nicolas Ardito Barletta net-net ingekom deur die tagtigjarige Amerikaanse nasionalis, Arnulfo Arias, te verslaan. Barletta was genl Manuel Noriega se man, wat op sy beurt, vir al sy dwelmsmokkelary en -transaksies, deur die CIA gesoek is. Die Amerikaners het nou nie juis op en af gespring en 'n nederlaag vir die demokrasie aangekondig nie, maar die uitslag aanvaar, hoewel hulle geweet het dat Noriega in beheer was. 'n Jaar later, toe Noriega vir Barletta vervang het met die vise-president, Erick del Valle, het hulle dit ook aanvaar. Want Noriega was in dié tyd nog 'n eerbare man.

Die eerste verkiesings in Nicaragua ná die Sandinistas die mag in 1979 oorgeneem het, was ook in 1984. Die Sandinistas het met meer as 60 persent van die stemme gewen en die meeste internasionale toesighouers het gesê die verkiesing was regverdig. Almal behalwe, natuurlik, die Amerikaners. Die oorwinning van die Sandinistas was so ver van 'n oorwinning vir die demokrasie dat pres Reagan dit nodig geag het om hulp aan die Contra-revolusionêre magte te verleen.

Wapenverbod

Die Sandinistas het populêre legitimiteit benodig - daardie legitimiteit wat slegs deur lojaliteit aan Washington verseker kan word - en moes daarom omvergewerp word. As deel van die pakket is 'n handelsverbod op Nicaragua geplaas, of eerder, die handelsverbod van vroeër die jaar is nie opgehef nie. Washington het met 'n kruistog begin sodat al die goeie mense in Nicaragua, in wie se naam Reagan so edel opgetree het, die demokrasie waarna hulle so smag, kon kry.

Nie dat Reagan probeer het om voor te gee dat sy motiewe heeltemal altruïsties is nie. Dit sou nie deur die Kongres aanvaar word nie, en dit is waar die steun aan die Contras goedgekeur moes word. 'n Amerikaanse belang moes betrokke wees. Reagan het verduidelik wat dié belang was - in 'n toespraak wat landwyd en lewend in die hele Amerika gebeeldsaai is. Agter hom was 'n groot kaart van Sentraal-Amerika en die suidelike deel van die Verenigde State. Die probleem - heeltemal verskillend van die demokrasie-kwessie - was dat daar planne vir Russiese ekspansionisme op Nicaraguaanse grondgebied was. Terwyl hy gepraat het, het groot rooi pyle uit Nicaragua gespruit. Die kommunistiese kanker sal die hele sentraal-Amerika en Mexiko binnedring - die dominos sal tuimel - en, binnekort, sou die Russiese tenks suid van die Rio Grande gereed wees om die bastion van die Westerse demokrasie te vernietig.

Die Contras was nou "vryheidsvegters" met 'n "heilige sending". Dit was meer as demokrasie in Nicaragua wat op die spel was. Dit was die toekoms van die Westerse wêreld. Hoe kon enigiemand met Reagan verskil toe hy die Contras beskryf het as die "moral equivalent of our Founding Fathers", hulle vergelyk het met die Franse Weerstand in die Tweede Wêreldoorlog en die Contras se leiers met Winston Churchill?

Heeltemal oortuig het die Kongres ten gunste van steun aan die Contras gestem. Aangehelp deur die geld wat Oliver North uit die Iranese gewoeker het, het die Contra-leiers die goeie lewe in Miami geniet, 'n bietjie met dwelmhandel deurmekaar geraak, beroemd geraak op die TV-skerm - terwyl hul vegters ver weg besig was om gesondheidswerkers en onderwysers se voertuie op te blaas, huise af te brand, vroue te vermoor en, terwyl die land se skaars bronne na die weermag gekanaliseer is, heeltemal misluk het om aan Washington se verwagtings op die slagveld te voldoen.

Hulle het nooit naby aan 'n oorwinning gekom nie. Hulle kon nie eens een dorpie inneem nie, ondanks die militêre steun van Amerika en die onberispelike uniforms wat hulle gedra het. Maar om dinge so te hou moes die Sandinistas die helfte van die land se begroting aan die oorlog bestee, die land se jongmense slagveld toe stuur, hulle beste mense moes militêre strategieë uitwerk. En dit in 'n land wat, toe die Sandinistas in 1979 oorgeneem het, reeds deur die diktator wat hulle omvergewerp het, Anastasio Somoza, en die revolusionêre oorlog geplunder is.

En, soos Amerikaanse amptenare ook beklemtoon het, die eerste vier jaar van Sandinistas-regering het dramatiese verbeterings op die gebied van opvoeding en gesondheid gebring. Dit was grootliks die rede waarom die Sandinistas, ondanks Washington se grootse pogings, die verkiesing in 1984 gewen het.

Die agteruitgang sedert die oorwinning is die rede waarom hulle die verkiesing Sondag verloor het. Nicaragua het nie vir demokrasie gestem nie - daar was genoeg daarvan. Hulle het gestem vir kos.

Slagspreukery

Om die skuld daarvoor te plaas op die feit dat Nicaragua in 1988 'n inflasiekoers van 26 000 persent gehad het en op wat die Sandinistas "imperialistiese aggressie" genoem het, is te eenvoudig en kom neer op slagspreukery.

Daar was amptelike korrupsie. Maar nie erger as in enige ander Latyns-Amerikaanse staat nie, en baie minder as in Mexiko, wat deur al sy elektorale bedrog nog nooit Washington se gramskap op die hals gehaal het nie.

Daar was ook wanbestuur van die ekonomie in Nicaragua. Maar, weer eens, nie erger as in Argentinië nie. Die Sandinistas was nie ekonome nie en hulle het 'n reeds benarde situasie meer benard gemaak.

Wat, dan, het die Sandinistas aan Nicaragua in hul tien jaar aan bewind gegee?

Hulle het, en dié punt kan nie genoeg beklemtoon word nie, prioriteit aan opvoeding en gesondheid gegee. Iets wat die arm mense in dié land nooit geken het nie.

Hulle het klem geplaas op boeke, kuns en musiek.

Hulle het genoeg vir die mense gedoen sodat die doelstellings van die Contras, én Washington, nie naastenby bereik kon word nie. Hulle het genoeg gedoen om 42 persent van die stemme in Sondag se verkiesing te trek. Waar in die wêreld sal 'n party in 'n land wat in so 'n ekonomiese verknorsing verkeer soveel stemme trek?

Wat hulle aan Nicaragua gegee het, of ten minste gepoog het om te gee, was 'n gevoel van nasionale trots na 'n halfeeu van piesangheerskappy onder Somoza. Hulle het aan 'n voorheen miskende drie miljoen mense 'n plek op die wêreldkaart gegee, indien nie in die son nie.

Levi-jeans

Die Amerikaners het dié son gesteel. Hulle het dit kristalhelder uitgespel - met 'n geweer teen die mense se koppe - stem vir die Sandinistas in Sondag se verkiesing en die gevegte en armoede duur voor. Dona Violeta se boodskap - hoewel sy dit nie so openlik gesê het nie: Stem vir my en dan is dit Levi-jeans en Macdonald's-hamburgers vir almal.

Dit was die Sandinistas se probleem. Nasionale trots is goed en wel, maar dit bevredig nie as jy gekonfronteer word met die alledaagse stryd om jou familie te klee en te versorg nie.

Die Sandinistas se sonde was 'n sonde van trots, maar die geskiedenis sal oordeel. Hulle het gepoog om die gode in Washington op gelyke voet aan te vat. Maar die vernietiging van die land se ekonomie was Washington se troefkaart. Gewone sterflinge uit Sentraal-Amerika kon nie volhou nie. Dis jammer, dis 'n tragedie. Tienduisende burgers is dood in die Contra-oorlog. Tienduisende meer is wees gelaat. As die Sandinistas die verkiesing gewen het, sou dit 'n verskriklike vingerwysing na Amerika se vryheidstryd gewees het. Maar die Sandinistas het verloor, en dit is ook 'n verskriklike vingerwysing. Hulle het in 1984 gewen, en ses jaar later verloor. Was al die dood en verwoesting in dié tydperk nodig?

Dit was nodig om een rede. Om te verseker dat die Sandinistas mag verloor. Om 'n oorwinning vir die demokrasie te verseker. Maar is dit 'n demokrasie waarop die Vaders van die demokrasie trots sou wees? Sou George Washington die oorwinning met sjampanje gevier het?

Violeta Chamorro omhels haar verkiesingsmaat Virgilio Godoy pas ná die verkiesingsuitslae in Sondag se verkiesing in Nicaragua

(Foto: AP)

Chronologie van die gebeure in Nicaragua

PARYS - Violeta Chamorro, kandidaat vir die 13-party Amerikaans-gesteunde Nasionale Opposisie-unie, se oorwinning Sondag in die verkiesings in Nicaragua het meer as tien jaar se heerskappy deur die Sandinistas, onder leiding van Daniel Ortega, beëindig.

1979 - 17 Julie: Die diktatorskap van genl Anastasio Somoza word na 'n guerrillastryd deur die Sandinistas omvergewerp.
- 19 Julie: Die aankoms in Managua van die vyf lede van die Junta van Nasionale Rekonstruksie - insluitende Daniel Ortega én Violeta Chamorro. 'n Veelparty-regering kom tot stand.

1980 - 19 April: Chamorro en nog 'n lid van die Junta, Alfonso Robelo, beskuldig die Junta dat hulle die staatsapparaat oorgeneem het, en bedank.
- 17 September: Somoza word in Paraguay, waar hy in ballingskap woon, deur 'n sluipskutter doodgeskiet.

1981 - 4 Maart: Gematigdes word uit die Junta geskors. Ortega word "koördineerder" van die Junta en die regering.
- 1 April: Die Amerikaanse regering skort ekonomiese hulp aan Nicaragua op, en beweer dat hulle guerrillas in El Salvador help. Ronald Reagan kondig aan dat sy regering militêre hulp aan die Contra-rebelle in ballingskap in El Salvador gaan verleen.
- In Julie kondig Managua landbouhervormings aan. In September begin die Amerikaanse ekonomiese druk sy doel bereik met die aankondigings van sy sosiale en ekonomiese noodmaatreëls.

1982 - 15 Maart: die uitroep van 'n noodtoestand om "die risiko van aggressie te verminder".

1984 - April: Die Sentrale Intelligensie-agentskap (CIA) staak mynbedrywighede in Nicaragua se hawens ná internasionale druk.
- 4 November: Die Sandinistas en Ortega wen die algemene verkiesing.

1985 - 18 Januarie: Washington stel samesprekings met Managua af.
1 Mei: Amerika vra vir 'n algehele handelsverbod na beweerde aggressie deur Managua in Sentraal-Amerika.

1986 - 13 Augustus: Die Amerikaanse senaat stem vir 100 miljoen dollar aan die Contras.

- Laat 1986 en vroeg 1987: Gewelddadige invalle deur die Contras wat in die Honduras gestasioneer is.

1987 - 7 Augustus: Die ondertekeninge van 'n vredesplan deur vyf sentraal-Amerikaanse staatshoofde. Die plan stel 'n einde aan die gewapende stryd, samesprekings en die beëindiging van hulp aan die Contras, voor.

1988 - 15 - 17 Januarie: 'n Plaaslike spitsberaad stel weer die vredesplan in.
- 23 Maart: Managua en die Contras stem ooreen op 'n skietstaking wat op 1 April in werking tree. Die skietstaking word telkens heringestel ondanks sporadiese gevegte.

1989 - 14 Februarie: By 'n sentraal-Amerikaanse spitsberaad in San Salvador kondig Ortega stappe tot demokratisering aan, insluitende 'n verkiesing op 25 Februarie 1990. Deelnemers stem saam oor die ontbinding van die Contra-basisse in Nicaragua se buurstate. - AFP

Die 'hiënas van die riviere' gooi 'n donker skaduwee

ALMAL is deesdae uitasem van die "negotiate". 'n Vars bries beweeg oor die land. Maar ek het ook so tussenin (saggies) gehoor dat die babers loop. En 'n visstorie is lekker, miskien so 'n bietjie oneerbiedig, maar nie ernstig nie.

In die jongste uitgawe van 'n gesinshengeltydskrif is daar 'n storie oor die merkwaardige babers van die Oranjerivier. Hulle word die "knewels van Onseepkans" genoem.

Johan Potgieter van De Duin op Onseepkans het onlangs 'n karp aan die hoek gekry. Terwyl hy besig was om die karp na die wal te bring, het 'n reuse-baber die spartelende vis probeer skraap. Die geveg om beide visse te land was nie suksesvol nie en die vangs het in die bruin water van die Gariep ontsnap.

Die volgende dag het werkers van Eskom die dooie baber op 'n sandbank van die rivier gevind. Die baber het versmoor, karp steeds in die bek!

Dié merkwaardige verhaal word met 'n kleurfoto gestaaf, maar die statistiek is net so merkwaardig: die karp het vyf kilogram geweeg, die baber 25!

Die Suid-Afrikaanse hengelrekord is 31,8 kilogram (Vaalrivier, 1968). Potgieter het al self in die Oranje 'n baber van 27,5 kilogram met 'n lengte van 1,6 meter aangekeer.

Die hele gedoente het my laat dink aan die dae toe ek nog visgevang het. Ek het gereeld saam met 'n paar vriende na die Krokodilrivier gegaan (soms vir die hele naweek). Die eerste lyn wat in die water gaan, was dié van die "baberstok". Stewig aan die hoek was 'n platanna of 'n koringkriek. Dié lyn is soms vir 'n hele oggend in die water gelaat. Die vasgelegde reël was dat die breekkrag van die lyn op die baberstok die ligste moes wees van wat ons byderhand gehad het. Nou kon ons rustig die ander visstokke voorberei en het die pogings om karp of kurper te vang begin.

'Hengelaars is die buitelugmense wat hulle ontspanningsomgewing die meeste bevark wat ek nog gesien het. Toe die hiacinte oorneem, het ek 'n ander stokperdjie begin soek.'

Sien, die vang van 'n karp of 'n kurper was "ernstig", maar 'n baber was sports! Wanneer daardie katrol begin skree, is alles gelos en almal het na die gespartel gekyk. My vriend Owen het eenkeer 'n baber van 16 kilogram met 'n breekkraglyn van 4,5 kilogram ingebring. Dit wil gedoen word, want die baber is 'n opgewonde vis as hy eers aan die hoek is. Talle babers is deur te ligte lyn op die stok verloor, maar niemand wou 'n baber met "seelyn" vang nie - dit was nie "fair" nie.

Karp en kurper wat ons vang, is net daar en dan langs die rivier gerook en geëet. Die babers is gewoonlik (veral as hulle nie groot genoeg was nie) terug in die water gegooi. Sodat hulle kon groter word!

Prof Ben Engelbrecht het die baber as die beste inheemse sportvis beskou wanneer hengelaars oor kunsaas praat. Sy gunsteling kunsaas was die "black spider" - die kunsspinnekoppie en hoek werp jy oor die watergras waaronder die baber skuil en katrol die lyn stadig in. Die baber voel die vibrasie, breek deur die gras en gryp die aas. Prof Ben het ook vasgestel dat 'n mens ligte visgerei behoort te gebruik.

In die ekologie van Afrika se varswatermere, damme en riviere is die baber 'n prominente skakel. Dr Feltus Brandt het die baber al as die "hiëna van die riviere" beskryf. Hulle eet byna enigiets - in die Aigamas-grot naby Grootfontein in Namibia is daar 'n spesie wat op die ontlasting van bobbejane wat in die grot slaap, voer. In damme hou hulle ook naby die neste van reiers, waar hulle vinnig eiers of kuikens opraap wat uit die nes val. Soms span hulle saam en jaag skole klein vissies na vlakwater waar die fees dan in erns begin. Die prooi word gewoonlik heel ingesluk.

Die baberwyfie lê (ná paring in die reënseisoen) ongeveer 50 000 eiers, wat binne slegs 36 uur uitbroei. Die kleintjies groei vinnig en kan na 'n jaar (indien hul die vyandige waters oorleef) reeds 23 cm lank wees. Babers is dus gewoonlik die eerste om 'n nuwe ekologiese habitat te betrek. In droogte kan hulle hulself in bodemmodder invroetel en oorleef.

Die belangrike skakel wat die baber in die riviersisteme van Afrika verteenwoordig is dié van pionierspesies in nuwe gebiede, 'n opruimer van afval en roofvis in eie reg, maar babers vorm ook 'n groot deel van die dieet van ander roofspesies, die Nylkrokodil om net een te noem.

In die Transvaal is daar sewe baberspesies te vinde. Die een waarmee hengelaars gewoonlik deurmekaar raak, is Clarias gariepinus. Hulle kom vanaf die Blou Nyl in Oos-Afrika, tot in die Oranjerivier-sisteem voor.

Soos gesien kan word in die "knewels van Onseepkans", word babers reusagtig groot. Die grootste baber wat gedokumenteer is, is in 1898 in die Vaalrivier, naby die huidige Christiana, gevang. Hoe die vis aan wal gebring is, is nie duidelik nie. Die baber was 'n monster van 59 kilogram en meer as 2,1 meter lank. Sy kop was 60 cm breed.

Dit is derhalwe nie snaaks dat daar in die verlede gepraat is van die "monster van die Vaaldam" nie. Destyds het die mense gedink dat daar iets in die dam skuil wat die Loch Ness-monster na 'n geitjie sou laat lyk. Ons het in daardie dae naby die Vaaldam gewoon en my pa het probeer om die ding vir ons te wys. Ons het dit nooit gesien nie, maar ek onthou dat oom Gawie se motorboot een Saterdag op die dam gaan staan het. Nadat die boot kant toe gesleep is, is 'n afgekapte baberkop van enorme proporsies tussen die romp van die boot en die skroef van die motor gekry. Die baberkop het die motor eenvoudig gesmoor.

Hengelaars sê dat 'n baber nie ophou groei nie. Indien die habitat gunstig en ruim genoeg is, is daar geen beperkings op die grootte van babers nie. Wanneer die vis verby die grootte is waar hulle nog prooi vir ander waterdiere kan wees, is die "sky the limit". Ek hoor by vriende van my wat duik, dat hulle nie meer naby die Hartebeespoortdam se wal wil duik nie, omdat een van hulle sulke groot en donker skaduwees onderwater gesien het!

Maar elke lekker storie het sy donker wolk. Ek het ophou visvang toe ons naderhand 'n hark en 'n emmer moes saamneem watertoe. Ons het die hark gebruik om al die gemors op die wal bymekaar te maak, dit dan in die emmer gegooi en dán eers kon ons begin visvang.

Hengelaars is die buitelugmense wat hulle ontspanningsomgewing die meeste bevark wat ek nog gesien het. Toe die hiacinte oorneem, het ek 'n ander stokperdjie begin soek.

'n Vriend het op 'n keer aan my gesê: "Besoedelde riviere het ook hul voordeel, jy braai die vis sommer in sy eie olie."

(Tienie du Plessis is grafiese kunstenaar en mede-direkteur van Taurus-uitgewers)

Gelukkig keer die woede altyd terug

Ilze Olckers

TERWYL ons Saterdagoggend so omring sit deur Stellenbosch se blouste poskaartberge dink ek toe aan Arnold. Arnold Fierstein van Torch Song Trilogy-faam. En sy uitnodiging aan die heteroseksuele wêreld: verbeel jou almal anders, die media en TV propageer 'n homoseksuele lewensbeskouing en ek en jy is die enigste heteroseksueles...

Ek sit toe en dink vir een lang geluksalige oomblik hoe dit sou wees indien al 30 of wat regspraktisyns wat hier by Mont Fleur vergader het om die moontlikheid van die uitbreiding van menseregpraktyke in plattelandse prokureursfirmas te bespreek, vroue was.

En ek en Hendrien die enigste mans.

Dan weet 'n mens weer skielik en helder saam met Arnold en ander persone wat teen gediskrimineer word, wat dit beteken om onderdruk te wees. Dan sien jy weer so duidelik dat uitbuiting en vervreemding nie na die eerste fase van die stryd gewen is, sal verdwyn nie - miskien ook nie na die tweede fase nie.

Dat ek terwyl ek as bevoorregte blanke middelklas professionele persoon hier kan sit en nog stééds 'n gelyke onvoorwaardelike menswaardigheid ontken word - dan weet ek - 'n ander dieper stryd sál voortduur tot die mees radikale revolusie ontvou in die bewussyn van die volk.

Hoe, Breyten, gaan ons dit regkry om, nadat die witverf uit ons oë losgekom het, die ander ouer oerer kyk, die manmens-visie te verloor?

Die werkswinkel is Vrydagaand geopen deur adv Dullah Omar wat tussen die pere in rooiwynsous en die tien jaar oue KWV-brandewyn aan die spektrum van handuitgesoekte Kaapse plattelandse prokureurs (wat genooi is oor hul potensiële progressiwiteit) vertel het dat regspraktisyns die middele, sowel as die verantwoordelikheid het óm die pyn van die oorgangstydperk in ons land te soel. Hy het hulde gebring aan iemand soos Kobus Pienaar wat alleen en teen al die "odds", in George hom by die Lawaaikamp-plakkers geskaar het. En Koos is great - al soengroet hy my terwyl hy al sy kamerade die gebruiklike kameraadshandgroet gee. Ek kla nie oor Koos se soen nie (!) - dis net dat ek my verbeel dat ek nie enige jong vroue prokureur se hofbestaan.

'En Oom Gert het dit nie so erg bedoel toe hy my aan tafel "meisie" genoem het nie. Hy is baie ouer as ek en 'n mens moet respek aan ouer mense betoon. Om diskriminasie op grond van ouderdom en seksisme te meng, gee jou in elk geval maar net die standaard molotov-cocktail van enige jong vroue prokureur se hofbestaan.'

Toe Matthew Saterdagmiddag die mans in die groep waar ek gestaan het, uitnooi vir 'n spel sagtebal op die gras in die laatson, het ek geweet hy's 'n bevryde yuppie van die '90's en sou ek kon wed dat sy vrou ook 'n feminis is - soos hy toe aan my uitgewys het, nogal aggressief hoor! - dis net dat dit toe die tyd was om saam te ontspan en ek wou nog so graag vir Tony van Colesberg beter leer ken. Buitendien het ek nog boonop die heeltyd rondgehardloop om kamerverblyf en etenstye en -getalle uit te sorteer. Ek was mos die enigste vrou op die reëlingskomitee.

Maar toemaar, troos ek, Saterdagoggend sou anders wees. Cheryl Carolus is genooi om 'n UDF-perspektief van the-state-of-the-nation aan die plattelanders te kom gee. Dan sal hulle ons vroue nie kan ignoreer nie.

Maar ek het vergeet wat celebrity-status en mag kan doen. Mans word aangetrek deur beide en Cheryl word skielik hierdie sui generious-spesie wat versigtig respek kry terwyl ek wonder oor wáár dié totale selfvertrouekrisis vandaan kom dat my Oatmeal-blemish-stick die belangrikste bykomstigheid van die aand word.

Maar gelukkig kom die woede altyd terug.

Teen Sondagoggend is ek toe reeds effe defiant en gaan sit alleen by 'n vakante ontbyttafel met 'n boek. Roger vergeet byna om my te kom roep vir die komiteevergadering aangesien die meeste logistieke reëlings al teen dié tyd getref is. Die sessie verloop goed en Trevor Manuel wat 'n inset kom lewer het oor wat die gemeenskappe van ons verwag, sê 'n paar baie "nice" goed soos dat prokureurs hulle professionele jaloesie moet laat staan en 'n meer holistiese benadering tot hulle kliënte se probleme moet hê.

"'n Baie belangrike punt," fluister ek vir Koos, "humanising the profession" en hy skud vurig sy kop.

"'n Baie belangrike punt," fluister ek vir Koos, "humanising the profession" en hy skud vurig sy kop.

Dis jammer dat Johan, wat oor plaaswerkers en sy ondervinding as vakbondorganiseerder gepraat het, vergeet het om te noem dat meer as die helfte van die plaaswerkers in die Boland vroue is en dat domestic workers ook 'n wesenlike groep is wat nie onder die Arbeidswetgewing resorteer nie.

Verder is dit ook jammer dat Ebi Mohamed, toe hy Cheryl moes bekendstel, nie die naam kon onthou van die vroueorganisasie, UWCO, waarby sy betrokke was nie.

En dis die jammerste dat ek nie, terwyl ons so praat oor hoe FW uiteindelik bloot gedwing is om oor mag te her-onderhandel, die lesse van die geskiedenis leer nie. Dat dit altyd gegaan het om mag en nou meer as ooit. En dat indien ons as groep nie organiseer en mobiliseer nie, sal ons stemme nie gehoor word nie en sal ons ons menswaardigheid nie terugwen nie. Sal hulle ons nie so alleen kan maak voel nie, so onseker en magteloos nie - en sal ons aan hulle kan teruggee daai stuk menswees wat hulle mis en wat soos wit Wilfried en Graeme gestraal het.

Terwyl ek hoor hoe Graeme daarop moes aandring dat Cheryl hulle troue-afspraak in haar dagboek aanbring (vir komende Saterdag) nadat sy haarself per ongeluk beskikbaar gestel het vir die bywoon van nóg 'n vergadering; en Wilfried vertel van die belangrike mensmakende ondervinding wat dit is om Christine se ma by te staan in haar hersteltyd na 'n beroerteaanval, hoor ek myself hoop: Laat my nie magsoogklappe ontwikkel in dié stryd wat vir ons voorlê nie, gun ons ook eendag 'n oorwinningstoyitoyi, vergewe hulle wat menseregte pleeg met manmens-visie en hou die vroue van Afrika sterk dat ons die pyn van die oorgangstyd en die pyn van die tyd daarna kan dra en steeds woedend, soos Antjie skryf, menswees kan bedryf.

(Ilze Olckers is 'n prokureur op Stellenbosch)

Die werkswinkel "heeltemal so ernstig opgeneem word as 'n mede-menseregtepraktisyn nie en dit maak my senuagtig - effe bekommerd oor die gemaklikheid, die trots waarmee ons onsself as voor-reisigers op die moral highroad beskou...

En Oom Gert het dit nie so erg bedoel toe hy my aan tafel "meisie" genoem het nie. Hy is baie ouer as ek en 'n mens moet respek aan ouer mense betoon. Om diskriminasie op grond van ouderdom en seksisme te meng, gee jou in elk geval maar net die standaard molotov-cocktail van

Saam sal ons, die mense, in een stem sing

Alex Jay

DONDERDAG 22 Februarie is 'n warm dag in Johannesburg. Dit is selfs warmer in Orlando-Wes.

By 'n gewone township-huis, swart, groen en geel geverf, is daar geen flambojante veiligheidsteenwoordigheid- of maatreëls nie, net 'n klein groepie fotograwe en ondersteuners. Die atmosfeer is vrolik, positief, maar met 'n ondertoon van, nie spanning nie, maar eerder gereedheid. Ek, van alle mense, is ingesluit in 'n afvaardiging van die South African Musicians Alliance (Sama) om die wêreld se bekendste pasvrygelate gevangene, Nelson Mandela, te ontmoet.

Jabu Ngwenya van Sama wys ons die pad deur die hek na 'n klein tuintjie waar twee groot en onberispelik geklede mans vra dat ons 'n rukkie sit, want "Oom Nelson is bietjie agter sy skedule weens 'n onderhoud". Dit het my 'n rukkie geneem om agter te kom dat dié twee mans Zwelakhe Sisulu en Murphy Marobe is.

Hoe op aarde het ek hier gekom? Wat het ek gedoen om dié eer te hê om Suid-Afrika se grootste lewende legende te ontmoet?

Party mense sou sê: Nie genoeg nie. Ander sou sê: Reeds te veel! So is die lewe maar in die politieke wêreld.

My betrokkenheid by Sama is algemeen bekend. Toe Jabu Ngwenya my Woensdagaand skakel, het ek gedink hy wou my herinner aan die volgende vergadering wat sou handel oor die komende Sama en NRC se anti-sensuurkonsert. "Goeie nuus... ons het 'n vergadering met die Ou Man... Kan jy teen 9:30 vm by die kantoor wees, dan kan ons saam ry?"

Die formaliteit om weer na dagboeke te kyk, is nie eens oorweeg nie. Dit sou bloot simpel wees om nee te sê vir 'n geleentheid waar 'n mens die Suid-Afrikaanse ikoon - die ware jakob - kan ontmoet.

Die Sama-afvaardiging het bestaan uit Abigail Kubeka, Ray Phiri, Sipho Mabuse, Alan Lazaar, Mango Groove, Bra N'Thembi van die African Jazz Pioneers, Thembi Mtshali, Jennifer Ferguson, Rashid Lani, Jabu en Charles van Sama en die uwe.

Die vorige nag, en op pad na sy huis toe, was ek baie senuweeagtig. Hoekom ek? Wat gaan ek sê? Waar? Wat? Wie?

Ek het gevoel ek verdien glad nie dié geleentheid nie. As Johnny Clegg maar net in die land was - hy sou sy oogtande vir dié geleentheid gee. So ook die helfte van die wêreld se joernaliste.

Hoewel ek 'n liberale ondersteuner van die vryheid en gelykheid vir almal is, kan ek nie enige aanspraak maak op die glans of pyn van 'n "stryder" nie.

Vyf jaar gelede is 'n visa na Lusaka aan my geweier.

Vandag, as 'n aankondiger op 'n radiostasie van die SAUK, kry ek die geleentheid om die geestelike leier van die sterkste teenstander van apartheid, die ANC, te ontmoet.

Wat 'n ironie! Wat 'n drama! Wat 'n land!

Ek was besig om met Ray Phiri te gesels en het met my rug na die huis gesit toe ek, en ek bedoel dit, sy teenwoordigheid aangevoel het. Dit was werklik ongelooflik.

Nelson Mandela is die verpersoonliking van charisma. Sy teenwoordigheid is byna tasbaar. Ons groep het soos skape op ons voete gekom en wit en swart, oud en jonk, rock en jazz het soos 'n klomp skoolkinders voor die onderwyser gevoel.

Mandela is lank en skraal, maar dra die gewig van 'n bejaarde staatsman. Sy statigheid is werklik, sy verstand byna hiper-aktief.

Hoewel hy die grootste gedeelte van die afgelope drie dekades in die tronk deurgebring het, is hy nie net goed ingelig oor die politieke situasie in die land nie, maar ook oor musiek, die radio, televisie en media in die moderne Suid-Afrika.

Sy hande lyk soos dié van 'n klavierspeler.

Ons was almal stralend. Jabu het almal voorgestel. Rashid kry 'n warm handdruk. Jennifer 'n vaderlike drukbeide word op hul name aangespreek.

Hy beweeg na Bra 'Nthembi van die African Jazz Pioneers en wou 'n formele handruk aan hom gee toe hy hom herken: "Liewe hemel, dit is jy Ntembi~!" roep hy.

"Jy het op my troue gespeel!" Hulle lag baie en omhels mekaar. Hy groet vir Abigail soos mens 'n ou vriend groet, groet vir Thembi soos sy jong gunsteling - en erken dat hy een van haar "fans" is en beweeg toe na Ray Phiri.

Ek is mal oor Ray Phiri! In 'n industrie waar mense se ego's groter is as planete, is Ray werklik 'n mens. Nederigheid en grasie moes sy voorname gewees het. "Uncle Nelson", soos hy gevra het ons hom moet noem, beweeg na Ray, neem sy hand en sê: "Ray, niemand hoef jou voor te stel nie. Ek is baie trots op jou en jou mede-kunstenaars."

Ray staan vasgenael, emosioneel só geraak dat hy nie vir Mandela kan kyk nie, hy kon skaars praat.

Hier was 'n man wat veel meer was as 'n simbool van die stryd. Hier was 'n ware man met ware oortuigings en ware trots in sy mense se oorwinnings.

En tog het ek só mislik gevoel omdat ek geweet het dat Hugh Masakela eerder hier moes wees as ek. Of Bright Blue, of Dollar Brand, of Miriam Makeba, of enige ander jazz-pionier van die vyftigerjare.

En tog, hier is hy en hy praat eers met Sipho "Hotstix" en toe met Alan Lazaar wat vir hom 'n kopie van die Mango Groove-langspeler gee.

Eindelik, voor ek kon "uit chicken" of flou val, staan hy voor my.

Ek stel myself voor en sê: "Dit is 'n groot voorreg om jou te ontmoet, maar ek verdien dit nie."

Hy gaan sit en ons almal gaan sit. Die tuin is sonnig en warm. Die tyd is nóú en die droom is waarheid.

Hy praat met ons oor musiek en sy liefde daarvoor.

Hy praat nostalgies oor die musiek van die vyftigerjare. Hy praat met trots oor Suid-Afrikaanse musiek. Hy praat oor Brenda en Yvonne, van Johnny en Letta. Hy onthou die King Kong-musiek. Hy onthou die pioniers. Hy vertel van sy trots op die Suid-Afrikaanse musikante wat die belangrikheid van verandering en versoening en liefde raaksien. Hy vertel van sy hoop dat die verwagte onderhandelings 'n einde sal bring aan die geweld en hartseer wat so deel van ons alledaagse lewe geword het.

Hy maak ook 'n baie duidelike beleidsverklaring. "Jy hoef nie aan enige politieke organisasie te behoort om deel te neem aan 'n veranderde Suid-Afrika nie. Jy moet eerlik en opreg wees in jou pogings om vrede en voorspoed na dié land te bring. Hoewel julle geskryf en gesing het van blydskap en hartseer, liefde en moedeloosheid, het die tyd aangebreek om met een stem te sing van die verenigde Suid-Afrika. Vertel aan alle musikante en kunstenaars van die land om met een stem te sing en sing met trots."

Ons dertig minute is verby.

Zwelakhe Sisulu kom uit en neem hom na binne vir sy volgende onderhoud. "Wel," sê Nelson, "my baas het gekom en nou moet ek gaan."

Die afskeid is kort en hartlik. Hy verseker ons dat ons weer sal ontmoet. Dit is tyd om te gaan. Die spul joernaliste buite die hek neem 'n foto. Daar is geen nodigheid vir vuiste en slagspreuke nie. Die glimlagte sê genoeg.

Ons het nie gepraat op pad terug nie. Ons het eers later besef hoe bevoorreg ons was. Dit was 'n rare geleentheid, nie net om die man te ontmoet nie, maar ook om menings te wissel. Dit was 'n waardige, dog informele ontmoeting en daar was niemand om ons te pla nie.

Vandag is ek vervul met hoop en positiewe energie. Wat ook al sy toekomstige rol binne die ANC, Nelson Mandela saam met die Staatspresident kan die bal aan die rol sit. Daardie ontwykende bron van welwillendheid kan en moet ontslae raak van die vrese en onkunde van diegene wat nie aan die transformasie van ons samelewing wil deelneem nie. "Liefde, vrede en begrip" is miskien 'n mantra uit die sestigerjare, maar was nog nooit meer relevant in ons geskiedenis as nou nie.

Dit is die wil van die mense dat Suid-Afrika vry moet wees, vry om vooruit te gaan. Saam sal ons, die mense, in een stem sing.

(Alex Jay is 'n platejoggie by Radio 5)

Demokrasie die enigste waarborg vir voortbestaan

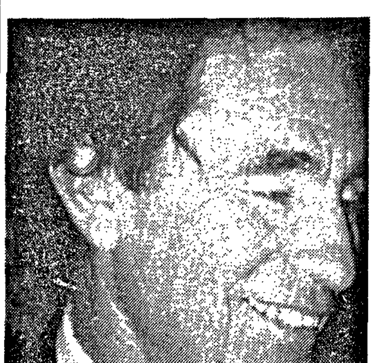
Albie Sachs

NIKS goeds spruit voort uit skuld nie. Ons het trots nodig, en trots spruit uit die ontdekking van die oorsprong van trots en nie net deur te sê jy is trots nie.

Suid-Afrika is 'n land met ontsaglike bronne. Vorige geslagte het gely, swartmense en Afrikaners in besonder.

Maar die moontlikheid vir 'n baie welvarende samelewing in Suid-Afrika bestaan. Daar is soveel in die Afrikaner se geskiedenis waarop nie net die Afrikaner nie, maar almal van ons, trots kan wees.

Ek is trots op die geskiedenis van die struggle - die Boere wat teen Britse oorheersing geveg het. Dit was 'n heroïese ding om te doen, in die wêreldgeskiedenis en in ons s'n.

Jy kan nie van menseregte in Suid-Afrika praat sonder om oor die blootstelling van die vrouens en kinders in die konsentrasiekampe te praat nie.

Ek dink die Afrikaner se geskiedenis is so ryk en vol kontradiksies dat jy vele assosiasies met demokrasie en vryheid daarin sal vind.

Dit is belangrik om te weet dat die ideaal van vryheid 'n Suid-Afrikaanse ideaal is. Dis nie iets van buite nie. Dit is iets wat vir almal belangrik sal wees en dit sal die voortbestaan van die Afrikaanse gemeenskap, taal en letterkunde waarborg.

Daarvoor is demokrasie die waarborg.

Dit mag wees dat 'n groot aantal Afrikaners aanvanklik bang sal wees. Natuurlik sal ons jare se propaganda moet teenwerk, en geen beter manier om dit te doen as deur jou optrede, jou lewenswyse en verhoudings nie.

Die Afrikaner sal ontdek dat die ANC geen bedreiging hoegenaamd inhou nie; nie vir sy taal of enigiets anders nie.

Ek dink as die Afrikaner eers besef dat daar 'n plek vir hom is, 'n eerbare plek, in die nuwe Suid-Afrika, sal hy nie gehoor gee aan die demagogies rassistiese oproepe nie."

(Albie Sachs is verbonde aan die ANC se Regs- en Konstitusionele departement)

Ek wonder wat my korporaal daarvan sou sê?

Charles Leonard

DIE laaste keer wat ek by die Vrystaatse rugbystadion was, was tien jaar gelede toe ek met my diensplig in Bloemfontein besig was.

Een Saterdagoggend het die korporaal geskree: "Troepe, tree aan! Julle gaan vandag rugby kyk!"

So ver ek kan onthou het die Vrystaat die middag 'n loesing van die WP gekry.

Sondag was, soos die Engelse sê, egter "a different ball game".

Nelson Mandela het die middag 'n boodskap van vrede en hoop aan die Vrystaters gebring.

Hy het gesê Afrikaners hoef nie te vrees vir hul toekoms onder 'n ANC-regering nie en dat hulle 'n belangrike rol te speel het in 'n nie-rassige demokrasie.

Na sy toespraak het die mense opgestaan en meesleurend Nkosi Sikelel'i Afrika gesing.

Daarna het die mense begin huis toe gaan. Die joernaliste is toegelaat om na die uitgang van die veld te gaan waar 'n luierende Mercedes vir die ANC-leier gestaan en wag het.

Die volgende oomblik kom die UDF-leier Patrick Lekota na ons toe aangestap en sê ons moet hom volg - verhoog toe.

Die drie van ons, ek en twee vriende, stap ewe verdwaas agter hom aan.

By die verhoog aangekom, is daar 'n groot samedromming van mense terwyl Mandela besig is om by die trappies af te klim.

Een van die "belangrike" marshalls vra wat ons daar soek en Patrick wuif hom net opsy.

En toe gebeur - volgens my - die onmoontlike: Nelson Mandela kom reguit na my toe aangestap met 'n uitgestrekte hand.

"Ons waardeer dit dat julle respek vir die nasionale volkslied betoon," sê hy. "Ek het gesien ander joernaliste het rondbeweeg terwyl ons Nkosi Sikelel'i Afrika gesing het, maar julle het met die nodige eerbied saamgesing."

Vir 'n volle twee minute vertel hy hoe welkom ons as blankes in 'n nuwe Suid-Afrika is, dat ons baie welkom is by saamtrekke soos dié en dat die ANC ons vrese deeglik in ag neem. 'Ons moenie bang wees vir 'n nuwe Suid-Afrika nie, sê hy.

Daarna het hy my twee vriende se hande geskud en ons voorgestel aan sy vrou, Winnie, en aan Walter en Albertina Sisulu.

Ek kon nie 'n woord uitkry nie.

Ek wonder wat my korporaal daarvan sou sê.

VRYE Weekblad

Die Malan-debakel

Soveel van 'n klugspul het die Suid-Afrikaanse parlement nog nie gesien nie.

Die Suid-Afrikaanse Polisie - nie die koerante of politieke opponente van die regering nie - het eerste beweer dat daar 'n eenheid van die Weermag is wie se lede die moorde op onder andere Anton Lubowski en David Webster gepleeg het.

Verdagtes is in hegtenis geneem en lasbriewe vir ander se inhegtenisname is uitgereik.

Daar was ook wye lekkasies uit amptelike bronne wat heelwat besonderhede oor die eenheid met die verskriklike ironiese naam van die Burgerlike Samewerkingsburo verskaf het.

Die aangewese ding wat toe moes gebeur, is dat die verantwoordelike minister, die minister van Verdediging, aan die Parlement moes verduidelik wat aangaan. Is dit so dat die Weermag polisiemanne gehuur het om mense wat niks met geweld te make het nie, maar bloot net aktief was in hul teenstand teen apartheid, koelbloedig te vermoor?

So gebeur dit toe ook dat die betrokke minister, Magnus Malan, in die parlement gevra word om te verduidelik.

Behalwe mooi woorde oor hoe sterk hy die staatspresident steun en hoe lojaal hy en die Weermag is, werp Malan toe nie veel lig op die saak nie.

Wat hy wel gedoen het, is om 'n dooie man te beswadder.

Die "inligting" dat Anton Lubowski vir Militêre Inligting gewerk het, was niks meer as 'n oneerlike dwaalspoor nie. Dit het niks met sy moord te make nie.

Malan se optrede is veragtelik. Hy is 'n klad op die naam van die Parlement, op die naam van die Suid-Afrikaanse Weermag en op die naam van beskaafde Suid-Afrikaners.

Die staatsprsident se hande lyk skoon. Hy sê nou hy het net van die begin van die jaar van die BSB geweet, en dadelik opdrag gegee dat dit ondersoek moet word.

Dit is jammer hy het nie onmiddellik die publiek daarvan ingelig nie.

Maar dit is uiters belangrik dat De Klerk, wat saam met Nelson Mandela nou simbole van hoop vir die nuwe Suid-Afrika geword het, sy naam en rekord skoon hou en dadelik van dié vrot appel in sy kabinet ontslae raak.

Suid-Afrika kan nie maande lank wag vir 'n kommissie se verslag daaroor nie.

Natal

Meer as wat die ANC-leiers Nelson Mandela en Ahmed Kathrada verlede Sondag oor die voortslepende bloedbad in Natal gesê het, kan niemand sê nie.

Albei leiers het gesmeek dat alle wapens in die see gegooi moet word, doodsfabrieke gesluit word, en dat mense van alle politieke oortuiginge en gemeenskappe hande moet vat en die burgeroorlog beëindig.

Ons hoop van harte dit bly nie by praat nie, en dat die leiers van die ANC en die UDF dié vredesboodskap nou op die grond aan elke gemeenskap sal oordra.

Maar die onus rus nou op hoofman Mangosuthu Buthelezi, die leier van Inkatha, om ook op so 'n onvoorwaardelike en sterk manier sy volgelinge aan te spreek. Die tyd vir voorwaardes stel en vinger wys is verby; die menseslagting moet nou ophou.

Buthelezi moet ook nie net praat nie. Hy moet al sy ondersteunende groepe en tuislandstrukture opdrag gee, nie versoek nie, om die konflik te staak. En hy moet sy krygshere vasvat.

Wat meer is, Buthelezi moet nou stappe doen om die beeld wat hy van homself begin kweek het, naamlik dat hy 'n aggressiewe, megalomaniese stamleier is wat die Natal-bloedbad amper as 'n soort onderhandelingsposisie gebruik, ontslae raak.

Soos Mandela sal ons ook graag 'n gesamentlike Mandela-Buthelezi-saamtrek in Durban wil sien waar vrede 'n werklikheid gemaak word.

Die polisie

Ons berig in dié uitgawe van ernstige bewerings dat polisiemanne van die veiligheidstak die motorsleutels van 'n aktivis in die hande gekry het en duplikate daarvan vir hulself laat maak het.

'n Mens huiwer amper om te sê watter moontlikhede in 'n mens se kop ontstaan. Laat ons liewer volstaan deur te sê daar rus nou 'n verpligting op elke landsburger om die waghond van ons ontluikende vryheid te word.

As daar êrens in die land - veral in die platteland en afgeleë gebiede - amptenare of lede van die veiligheidsmagte is wat hul magte oorskry of die De Klerk-regering se nuwe benadering van oopheid en 'n vryer gemeenskap saboteer, moet ons opstaan en dit aanspreek. Anders sal ons nie van dié houdings en praktyke ontslae raak voordat ons die nuwe Suid-Afrika binnegaan nie.

Vrye Weekblad se deure - en hopelik ook dié van ander koerante - staan oop vir mense wat getuienis van misbruike het soos dié wat in Oudtshoorn plaasgevind het.

Kom ons roei dit saam uit en maak ons nuutverkreë vryheid nog sinryker.

Klaar gepraat...

BRIEWE

Vrye Weekblad plaas alle briewe wat nie die wet oortree of lasterlik is nie, mits die korrespondent se naam en volledige adres bygevoeg word as 'n skuilnaam gebruik word. Die redakteur behou die reg voor om briewe te verkort. Skryf aan: Die Redakteur, Vrye Weekblad, Posbus 177, Newtown, 2113.

Spot met die monument, maar los die dooies

Haas van Linden skryf:
Max du Preez se Emily Hobhouse-review het my laat wonder: Hoekom?

Hoekom act die Engelse so superior teenoor die Afrikaner? Hoekom lag die Afrikaner tevrede as die Engelsman sy taal krom uitspreek? En ja, hoekom het die kampe so 'n bietjie van 'n grap geword?

Ek het altyd geglo tweetaligheid is bietjie van 'n oorlas. Die skoolkinders innie maroon of donkerblou uniforms sê loop, soutie, en by jou eie skool is jy Afrikaner vrot banana.

Maar deesdae sê ek baie dankie. My Suid-Afrikanerheid is daaroor duidelik. Miskien omdat my huistale beide Engels en Afrikaans was, weet ek wanneer die perke oorskry word.

Buitelanders moet oppas en ligloop as hulle Die Krugerpark Disneyworld noem (die enigste Disney-aspek is die luidrugtige Amerikaners).

'n Mens kan maar die Royal Family en die Voortrekkermonument lekker mock, maar los die dooie vrouens en kinders uit.

Weermag se oë

Ben Coetzee van Roodepoort skryf:
Die minister van Verdediging sê die BSB is die weermag se oë en ore. (Inderdaad, "if looks could kill".)

Van dié oë en ore, gerig teen vyande van die staat, weet sy adjunk en die Volksraad tot vandeesweek niks.

Ek dink ek verstaan sy probleem met die vyande. Trouens ek raai dat 'n vrye verkiesing sou toon dat 'n oorgrote meerderheid van die land se bevolking sulke vyande van die staat is wat spesiaal dopgehou moet word.

Ek dink ek verstaan die geheimsinnigheid ook. Die minister voel seker dat die deel van die bevolking wat nie vyande van die staat is nie - hulle sal sommer weet wie hulle is - hom blindelings kan vertrou om hulle belange pragtig te definieer, daarna om te sien en hulle privaatheid te respekteer. Te hel met die res, en hulle sal wel weet wie hulle is.

Parlementêre debatte en wette, normaal gekontroleerde speurwerk, howe en gevangenisdienste pas natuurlik ook iewers in die goed/sleg-prentjie, maar eers wanneer die geheim uit is.

Tot onlangs moes die minister gevoel het dat al dié instellings en instansies min te make het met die vyande van die staat waarmee die weermag gemoeid is. Toe die polisie, geregtelike kommissie en die Volksraad egter daarvan te hore kom, vind die minister dit nodig om sy BSB se bedrywighede op te skort. Erken hy dat hy verkeerd was, of is die Volksraad, die polisie en kommissie nou besig om die staat te bedreig? Wat sê die President?

Wat van Smit?

HJ Schutte van Stellenbosch skryf:
Deur u inisiatief begin daar nou duidelikheid kom in die saak van politieke moorde oor die afgelope dekades.

Dit wys wat 'n moedige pers kan doen wat nie aan die leiband van politieke base loop nie. Almal wat glo aan wet en orde en 'n regstaat het hoë waardering vir u pogings.

Wil u nie ook 'n bietjie navorsing doen oor die moord op Robert Smit en sy vrou in die vroeë tagtigerjare nie?

Miskien kan u bronne van inligting ook daarop lig werp.

Destyds was daar gerugte dat Smit oor kennis beskik het wat "gevaarlik" was.

Dankie kameraad

Lochner de Kock van Melville skryf:
Ek het vanaand met belangstelling kennis geneem van kameraad Magnus se onthulling van Anton Lubowski se "waardevolle werk wat hy ondergronds vir die Weermacht sou verrig het, as gewerfde lid van die BSB".

Ek hou van die Nuwe Suid-Afrika van ons. Lyk my, True Confessions (believe it or not) is nou toelaatbaar. Nou maar goed, dan wil ek ook confess, of liewer ook my klein monoloog in die Nuwe Drama van die Absurde lewer:

Baie dankie kameraad Magnus vir die waardevolle werk wat jy vir Swapo se People's Liberation Army of Namibia verrig het, terwyl PW die strande opgepas het. Wie sou dit nou glo? Hmmmmm?

Inligting

RJ Gouldie, hoof van Springs Boys' High, skryf:
Springs Boys' High will be celebrating their 50th Anniversary in 1990 and the school magazine will run a feature on illustrious past pupils of the school.

We would like to urge readers to help us make this an exciting and successful event, by submitting any information that could help us make contact with past pupils, here and abroad.

All information to be submitted to Dennis Watson at PO Box 11009, Selcourt 1567 or phone the school at 818-2175.

Loting broodnodig

Sue Clark van Rondebosch, Kaapstad skryf:
Recently, speaking to a friend here on holiday from Australia, I heard details of the state lottery that accrues an enormous amount of money for the Australian government. The price of a ticket is regarded as a little extra tax with the enticing possibility of winning a million.

Someone else mentioned that in Egypt bread is free; completely state subsidised.

Would not the amalgamation of these two ideas, a "Bread Sweepstake" be a boost for a new South Africa and a way of redistributing wealth?

Perhaps it is time for a pragmatic approach. Let us abandon the hypocrytical ban on gambling which is ludicrous in the face of thriving horse racing institutions.

Let us rather utilise the all too human traits of hope, the need to dream and even greed, for surely the income from a possible 10 million affordable R2,00 tickets per week could go a long way to provide a basic staple for all.

Vervolg op bl 22

Magnus is 'n agent vir die Marxist Workers' Tendency...

Magnus PI se manewales in die parlement oor die Burgerlike Samewerkingsburo (BSB) het gesorg vir 'n nuwe laagtepunt in ons parlementêre geskiedenis.

Bittergal hoor selfs 'n paar Nat-LP's moes vinnig hand voor die mond sit om nie openlik te lag toe hy met die Lubowski-is-'n-spioen-storie kom nie.

Skielik is alles moontlik. Wees voorbereid om môre te hoor die ander man wat nie so lank gelede glo deur Magnus se agente vermoor is, David Webster, 'n spioen vir die Kappiekommando was - en Magnus homself 'n agent vir die randgroep Trotskyiste, die Marxist Workers' Tendency.

* Die siekste van die hele onsmaaklike spektakel is sekerlik dat 'n eenheid van die Weermag wat homself besig hou met die moord op teenstanders van die regering, homself juis 'n "samewerkingsburo" noem.

Parle wat?

Is dit nie opvallend hoe oneindig irrelevant die Driekamer-parlement geword het noudat die fokus na 'n nasionale politiek verskuif het met die vrylating van Nelson Mandela en die wettiging van die ANC nie?

* Al wanneer die parlement deesdae die nuus haal, is wanneer FW 'n belangrikse toespraak maak of Magnus sy naam gat maak. En dan kry parlementslede nog sulke reusagtige verhogings!

Et tu

Dat Malan so desperaat is om sy loopbaan te red dat hy sulke twak in die parlement kan kwytraak, is een ding. Wat bitter jammer is, is dat van Brolloks se kollegas in die joernalistiek lustig daaraan meegedoen het.

Soos die Citizen wat vertel van hoeveel honderdduisende Rande aan Anton Lubowski bestee sou gewees het; soos Chris Olckers van TV wat sê sy bronne vertel Lubowski was 'n "briljante" spioen, en soos Beeld en Die Burger wat oor hul voete val om een van die openbare lewe se meer onsmaaklike karakters, Craig Williamson, aan te haal oor hoe knap Lubowski was sonder dat hy wat Williamson is, enige inligting hoegenaamd oor Lubowski het.

* Anton Lubowski is as 't ware twee keer vermoor.

Dis vordering

'n Mens weet daar is vordering in die land as die SAUK se Natwerk al begin praat van "sogenaamde Kleurlinge"!

Suksesse

Suid-Afrika is nie 'n land met 'n geskiedenis van groot politieke suksesse nie.

Maar die een beweging wat heeltemal suksesvol was, is die Release Mandela Campaign.

* Dié staan nou glo bekend as die Released Mandela Campaign...

Klomp Iere

Dié een kan net op Ingels oorvertel word.

What do you call a group of Irishmen standing on a hill?

* A thicket...

AWB! AWB!

Dan is daar die storie van die Joodse breinchirurg wat hom vir 'n pasiënt vererg het wat die hele tyd skreeu "Deutschland über alles!" Hy sny toe 'n derde van die brein uit, en toe die man bykom, skreeu hy "Deutschland über!" Ná nog 'n derde sê die man net "Deutschland!", maar die dokter is nog nie tevrede nie, en sny toe sommer die laaste derde ook uit. En wat skreeu die man toe?

* "AWB! AWB! AWB!"

Vat hom, Dennis!

Te pikant dat die Citizen se eksentrieke (nee, dis nie laster nie), regsgesinde (dit ook nie), oorwerkte (dis eerder 'n kompliment), obsessiewe (hmmmm...) en hoogs irriterende (wel....) redakteur, Johnny Johnson, nou so seergemaak voel oor 'n skewe verwysing na hom in Denis Beckitt se Frontline-tydskrif dat hy 'n reusebedrag vir beweerde laster eis.

Is dit nie dieselfde man wat week na week in sy rubriekie in die Ingelse Burger mense allerlei name noem nie - soos Harvey Tiresome vir die Star se redakteur en Mad Max vir Vrye Weekblad s'n?

* Brolloks wil nou nie ook (weer) in die hof loop staan vir laster nie, so hy sal hom bepaal by Height Street Diary, Johnson se rubriek. Dit is die mees infantiele, vervelige, patetiese en onintelligente rubriek in die geskiedenis van die joernalistiek suid van die Sahara.

Skrif teen die muur

Die jongste grafitti in Yeoville...

* Put your cop on a block.

...en Moeder is 'n betaalde agent van die weermag en sy het goeie werk gelewer

VRINDE, Egbertus kan vandag dramaties onthul dat Moeder 'n betaalde agent van die Weermag is. Sy het inderdaad goeie werk gelewer, en die goeie nuus is dat sy gevolglik nie deur die Weermag vermoor sal word nie.

Onse Weermag is werklik 'n volksweermag, demokrasie inkluis, en ons vermoor net diegene wat hulle nie op agentskap kan beroep nie. Die hele ou blik wurms is nou op die tafel, en in die verte hoor ons vrind Craig Williamson stil ween omdat nog 'n cover geblow is. Oswald, wat sy vinger op die pols van die regswese hou wanneer hy dit nie in die grond druk om te saai nie, vind dit vreemd dat die minister tot nou toe stilgehou het dat Moeder aan die kant van die engele verkeer. Om die polisie-ondersoekspanne van ons land en van Namibia in die duister te hou oor so 'n wesenlike feit kom minstens neer op 'n dwarsboming van die gereg.

Maar dit kan natuurlik nie wees nie, het Magnum PI dan nie in die parlement self gesê dat hy die weermag altyd as synde onder die reg beskou nie? En dat die weermag die howe respekteer nie? Nou kom Oswald wys vir julle hoe die weermag onder die internasionale reg staan: hy val vreemde lande binne, hy verbreek die integriteit van hul grense, hy ontvang selfs sy Volksheld op vreemde bodem, hy blaas oliebergingsplekke in die buiteland op - alles onder die internasionale reg?

Ag, 'n klein mistykie, Kom ons kyk dan na sy agting vir die plaaslike reg: die BSB se manewales word hier uitgesluit, want Egbertus kan nie Brolloks en Bittergal se blad ook volskryf nie. Maar ons weet reeds hoe die weermag onwettig optree teen burgers en organisasies en dan die polieste mislei.

Respek vir die howe wys 'n mens natuurlik deur in 'n hofaansoek aan te voer dat die howe nie jurisdiksie oor die weermag het nie: en deur te bewerkstellig dat die howe van hul bevoegdheid om moorde en ander misdade te bereg, ontneem word deur presidensiële edik. Te mooi.

Moeder voel al hoe minder geneë om met so 'n organisasie geassosieer te word, sy oorweeg dit om te bedank en na die Presidentsraad te verhuis. Seg Moeder nou weet sy aan wie laat Craig Williamson haar dink: aan James Bond, natuurlik. Nee, nie die voorkoms nie, daar is subtiele verskille daar; dis net dat Craigieboy homself as James Bond aansien. Dis die styl, sien.

Donkerwerk

Intussen berig Moeder vanaf die front dat Joe Slovo al die jare vir die AWB werk, dis dié dat hy nog nie deur hulle geteer en geveer is nie. Moeder moet die dinge berig, al maak dit haar seer, sy verrig immers goeie werk vir die vaderland. Sy gaan juis aansoek doen om die nuwe telefoondiens wat net snags in werking tree. Seg sy dis 'n diens wat net aan spioene beskikbaar gestel word, hul werk is so geheim dat hulle net in die donker kan bel. Wanneer hulle nie katte knyp nie.

Free enterprise

Van die poswese gepraat, die ministerie het 'n pragtige wins gemaak, gevolglik moet pryse verhoog word. Enigeen wat die ekonomie ken, sou dit verstaan. Hoe minder seëls en dinge jy verkoop, hoe minder wins maak jy. Dan stoot jy jou pryse op sodat die mense makliker die seëls en dinge kan bekostig, en dan maak jy 'n wins. Almal is natuurlik dankbaar daarvoor, want dan kan hulle weer die pryse opstoot. Dit word free enterprise genoem in ons ekonomiese kringe. Die Koeksistergilde werk al lankal op dié beginsel.

Vooruitgang

Vrinde, as julle Afrikaans wil leer, wie beter om dit te doen as 'n Griek, of dalk 'n Polinisiër? 'n Mens moet tog logies wees oor hierdie dinge. Waar kan jy nou byvoorbeeld verwag dat 'n swart burger vir witmense sy taal moet leer? Die minister is in die kol: ons moet ons skole beskerm teen die gedagte dat swart onderwysers in wit skole kan onderrig gee, en dan nog op gelyke grondslag as die witbase boonop. Dis 'n vorm van vooruitgang, sien, soos die slak wat vooruitgaan en nooit daar kom nie.

Uit die aard van die saak moet ons kinders nou wetenskap leer by taalkundiges, wiskunde by sangonderwysers, en geskiedenis by wiskundiges. So kan ons net 'n volk bou wat terselfdertyd in alle rigtings kan kyk, soos die jakkals wat oë agter sy kop gehad het, maar dis 'n ander verhaal.

Saamstaan Burgers

Miesies Klaagvoort kom nou net uitasem hier ingestoom, Die Burger in die hand. Dit gaan oor een van daardie sappige hoofartikels, geliefdes, wat net 'n koerant van daardie formaat kan uitkarring. Kyk, ons woon in 'n nuwe Zuid-Afrika, die president het so gesê en nou moet elke goeie koerant natuurlik volg.

Soos 'n uitgespoegde ou patat word die eens geliefde ou Volksheld eenkant toe gegooi, en nuwe lojaliteite blom oornag. Maar die fondamente van 'n nie-rassige, demokratiese bestel sit maar swaar op die tong van die redaksie van die voorbeeldige Burger.

Hierdie prettigheidjie gaan oor die hitsquads, gaan alles dan nie daaroor nie? Seg die artikel die ondersoek moet nou bespoedig word, sodat 'n mens kan verstaan waarom sekere optredes nodig was! Klink dit dan nie kompleet na die verontskuldigende confessions van Magnus PI, voormalige geloofwaardige nie?

Die ou spul staan maar steeds saam; daarvoor is die denkproses mos uitgeknip, stereotiep tot jy wil stuipe kry.

Taalvermuf

Daardie ridder van die Vrystaat, Kobietjie Coetsee, is 'n romantikus wat hou van so 'n stukkie poetry wanneer all else fails. Nou die dag in die parlement haal hy 'n limeriek aan oor die young lady from Riga, who went for a ride on a tiger. Maar helaas, vrinde, die romantiek is groter as die taalvermuf, en toe die stomme siel Riga uitspreek as Reega, val die ou rympie ook plat. As die minister al sy konsentrasie bymekaar skraap, en hy "tier" reg kan uitspreek, maak hierdie nuwe werkie dalk sin:

Daar was 'n minister van oorlog
wat ry op die rug van 'n tier;
die tier gooi hom af
en nou lyk hy meer laf
as die oorlog waarmee hy so spog.

Kalahari-oseaan

In die woestyn is daar 'n gemeenskap van skaapwagters en dies meer. Water is so skaars soos integriteit in sommige hoge kringe, en die grond lewer niks meer as 'n paar eerlike grasprietjies op nie, as dit die dag goed gaan. Oswald is doodsbleek ten aanhore hiervan. Dis die gemeenskap van Mier.

Landelik, 'n paar hutte om 'n waterput, en verder 'n soort van 'n weiveldgedoente. Nou wil die regering 'n pad of 'n ding bou, en Mier is in die pad. Die bestaande wetgewing dwarsboom die planne van die Skoon Administrasie. En die oplossing? Maak 'n nuwe wet wat met die haal van 'n pen die weiveld tot township verklaar. Julle dink dis Egbertus se afskeidsgrappie? Dink weer. Dis die reine waarheid, reiner as Moeder se hart, seg sy, al seg sy dit self.

Dis soos om 'n wet te maak wat die Kalahari tot oseaan verklaar. So 'n drogspul sou darem nou beteken dat die Kalahari oopgestel is vir almal. Miskien moet 'n mens dankbaar wees vir small mercies.

SAUK-perde

WJ Lubbe van Strand skryf:

Die laaste skote moet nog klap in die protes teen die SAUK se besluit om perde-wedrenne in SA met R1 miljoen te borg. Die kerke sal seker nog hul stem laat hoor, maar dit gaan baie verder as die veld van die kerke.

Die ondersteuning van elke Suid-Afrikaner, wat die waansinnigheid van die SAUK se besluit nie steun nie, is nodig om te verseker dat die "geleerde professor voorsitter" van die SAUK, sy Raad en Bestuur besef dat hul prioriteite uit pas is met die wense van die samelewing en dat dit nie "net 'n klompie predikante" is wat beswaard voel nie.

Die SAUK se beeld in die oë van die man in die straat laat veel te wense oor. Die beëindiging van die dienste van die voormalige direkteur-generaal het nie juis die aansien van die Korporasie verbeter nie. Die opvolgers skep die indruk dat die Korporasie onder 'n soort diktatuur staan wat duidelik uit voeling is met die wense van die publiek.

Dit blyk dat die Voorsitter, sy Raad en die Bestuur nie besef dat Suid-Afrika onder die lande van die derde wêreld resorteer.

Hierdie mooi en ryk bedeelde land gaan gebuk onder te veel ernstige probleme in bykans elke afdeling van ons maatskaplike, ekonomiese en politieke lewe. Die Korporasie kan 'n groot taak verrig om, deur navorsing, die maatskaplike probleme en euwels voortdurend en pertinent onder die aandag van die publiek te bring en te hou.

Maar nee, die SAUK verkies om R1 miljoen aan te wend om perdewedrenne te bevorder - net asof die perdewedrenne in 'n krisis verkeer.

Ek doen 'n beroep op elke regdenkende Suid-Afrikaner om op die sterkste moontlike wyse protes aan te teken deur petisies op te trek en briewe te skryf aan hul parlementslede, die koerante en selfs aan die Staatspresident.

'n Nuwe SAUK-raad moet eersdaags saamgestel word. 'n Gesamentlike poging kan die gevolg hê dat die nuwe Raad bekend sal wees met Suid-Afrika se behoeftes op alle terreine.

Laat Bester en Bruce nou vry

Chris de Villiers voorsitter van die ECC, skryf:

The End Conscription Campaign views with concern recent revelations about the role of the so-called Civil Cooperation Bureau (CCB) of the SADF.

This unit is currently being investigated by the police in connection with the murders of Dr David Webster and Advocate Anton Lubowski, as well as bombing incidents, acts of arson, assaults and intimidation. According to newspaper reports, the CCB is organised into cells, each operating in secret and in isolation so that members of one cell do not know who the members of the other cells are. This structure is obviously calculated to allow the unit to operate beyond the law in a completely unaccountable way.

The SADF has admitted that the CCB exists and that its task is to act against "aggressors". According to the police, the CCB targeted organisations such as the UDF and the ECC.

We are not at all surprised by these revelations, dismal though they are. Since 1985, the End Conscription Campaign and its members have systematically been harassed, intimidated and assaulted. The harassment has taken various forms. The security police have, in the past, detained almost 100 ECC members without trial, for periods ranging from a few hours to many months. ECC members have been raided and harassed by the security police. No charges have ever been proven against ECC members. At the same time, innumerable incidents of violence and intimidation against ECC members have been carried out. Members' homes have been petrol bombed, bricks have been thrown through windows, car tyres have been slashed, brake lines cut, individuals have been assaulted and have received threatening phone calls, and ECC activities have been disrupted by thugs spraying teargas, for example. Needless to say, the police have had no success whatsoever in investigating any of these incidents.

In September 1988, the ECC obtained an interdict against the SADF, after an officially sanctioned campaign of unlawful harassment and intimidation by the SADF was exposed. The court found that the SADF had acted unlawfully and dismissed its arguments that South Africa was in a state of war and that the SADF could therefore do as it pleased.

The inference is almost irresistible that many or most of the above-mentioned attacks on the ECC and its members formed part of the SADF's illegal harassment of the ECC. We challenge General Magnus Malan to deny that the CCB has ever committed any unlawful acts against the ECC or its members.

It is clear to us that some elements of the SADF still consider themselves to be above the law. Such an attitude would be serious enough it it were confined merely to the lower echelons of the Defence Force. As the proverb states however: "The fish rots from the head", and it is regrettably obvious that acts of murder, terror and intimidation have been condoned, if not actively promoted, by the most senior members of the SADF and probably, members of the cabinet. In this regard, we note that the CCB is headed by a General and that it is part of the Special Forces, whose activities are controlled by the Chief of the Defence Force.

It is hard to believe that the activities of these secret units were not sanctioned by the State Security Council, of which the Minister of Defence was a member. Thus, the Government itself, and the Minister of Defence in particular, must be held responsible for the actions of the CCB.

We believe that the CCB should be disbanded immediately. The ECC believes that it is crucial to rebuild respect for the rule of law and for human rights, and to create a culture of openness and accountability in Government. There is absolutely no place in this scenario for death squads within the Security Forces, with a mandate to operate illegally.

We are concerned that the SADF shows no sign of taking appropriate action regarding the CCB. On the contrary, it has defended the unit's existence. General Magnus Malan has attempted to divert attention from the CCB and its murderous activities by making allegations about Advocate Anton Lubowski. As a notorious, repeatedly exposed liar, General Malan can hardly expect that the public will be impressed by his expedient "revelations". General Malan should resign immediately, before he brings further disgrace on the Government and the SADF.

At present, the SADF remains primarily a conscript army. At the very least, conscripts have the right to expect that the force into which they are conscripted will operate legally and will remain politically neutral. The SADF is manifestly unable to meet these requirements. Until such time as the SADF is accountable to all the people of South Africa and its adherence to the law guaranteed, conscription cannot be justified, and the ECC repeats its call for an end to conscription.

The revelations about the CCB further vindicate the position of conscientious objectors. The continued imprisonment of Charles Bester and David Bruce, at a time when other political prisoners are being released, gives cause for shock and disbelief. They should be released immediately.

KLEINADVERTENSIES

Om 'n advertensie in hierdie kolomme te plaas, bel vir Clara of Laetitia (011) 836-2151, fax (011) 838-5901, of skryf aan Posbus 177, Newtown 2113. Die spertyd vir kleinadvertensies is 5 nm op die Dinsdag voor publikasie.

Persoonlik

Die Takhare vir Vrede sê generaal, generaal uittree!

Die Bleskoppe teen Apartheid sê sit jou pet op en bedek jou skaamte

Werk

Experienced committed tutor needed for a Saturday Education programme in Pretoria. Subjects: English, Afrikaans, Maths, Science, History, Biology & Geography. Teaching through the medium of English. Please phone Jenny (011) 339-2392

Woonplek

Orange Grove: verblyf beskikbaar vir huiswerker in ruil vir ligte take. Bel Gwynne (w) 836 2151

Progressiewe vrou, hond en twee katte soek kothuis dringend, verkieslik in grys gebied vanaf 1 April. R600.00 maksimum. Bel (021)88 8781 na ure

Nagraadse student of professionele persoon om aangename woonstel in Kenilworth, Kaap te deel, skakel (021) 619233 na 6nm

Troyville - Mansbewoner benodig vir volledig toegeruste woonstel in pragtige groot huis. Huur R200 vanaf 1 Maart, bel 614-9000

Persoon gesoek om huis in Brixton te deel. R250 per maand, bel 839-2173 na 7nm.

Huis te deel in Kensington, Johannesburg. Ruim, ou gerestoureerde huis met tuin, bel Jeanet by 614-8093 (h)

Professionele "mixed couple" soek een- of tweeslaapkamerwoonstel/huis vanaf 1 Maart. Maksimum R600 per maand. Skakel 633-2465 (w) of 648-2900 (h)

Bekwame, betroubare huishulp benodig akkomodasie in Brixton. Beskikbaar vir huiswerk drie dae per week. Werk reeds twee dae. Vergoeding onderhandelbaar. Vir getuigskrif en navrae skakel 782-471/6 kantoorure of 837-1358 na ure

HELP OM VERLORE ENERGIE TERUG TE PLAAS DEUR DIE VOEDINGS-VITAMINES WAT VIR NORMALE LIGGAAMLIKE FUNKSIES VEREIS WORD, TE VERVANG

Stuur R20 (AVB ingesluit) vir 30 kapsules, saam met die koepon hieronder, aan: EMCOR, Posbus 582, Milnerton 7435. Tel (021) 551-4360

Naam: ....

Adres: ....

....

.... Poskode: ....

Telefoon: ....

OOK VERKRYGBAAR BY JOU NAASTE APTEEK

Dienste

Set builder anytime any period. Specialises in far away places. Good CV. For more information phone 788-4501

Yoga Class

- A garland posture. Ashtanga, Iyengar, Hatha, Tantra, Kundalini. Private tuition available. Special classes for pregnant women. Please call Ushke at (011) 614-5398

TAROT readings

Uncovering what you really are, of letting yourself be yourself, of letting everything that is not yourself, fall away. R30. Please phone Ushke at (011) 614-5398

Dienspilg Adviesdiens.

Vir gratis en onafhanklike advies op enige navrae oor diensplig. Skakel Durban (031) 301 5663 Richard (w), Pietermaritzburg (0331) 944079 Mark (h), Kaapstad (021) 689 1194 (5.30 nm tot 7.30 nm), Grahamstad (0461) 26067 Rudi (h), Oos-Londen (0431) 27713, Port Elizabeth (041) 56 1483, Pretoria (012) 320 2230 Alice (w), Johannesburg (011) 614 8106 Neil (h) of gaan na die Metodistekerk, Pritchardstraat 79 op Dinsdae van 4.30 nm tot 7.00 nm

POWA (People Opposing Women Abuse) is 'n ondersteuning- en inligtingsdiens vir mishandelde en verkragte vroue. Ons bied ook werkswinkels en opleidingsprogramme aan oor geweld teen vroue. Vir verdere inligting skakel (011) 642 4345

Visual art courses

Learning to see. Eye training to look at shape, form, colour dimension translated into drawing, painting, sculpture and crafts. Classes available day and evening for children and adults. Phone Maggie van Wezel at 614-7297 after 5pm during office hours.

Vertaalwerk / Proefleeswerk:

Engels/Afrikaans, Afrikaans/Engels, alle tekste (ook tegnies). Redelike tariewe. Faksdiens ook beskikbaar. Skakel Julia (021) 797-3412.

Gebeure

Die Johannesburgse Kindertehuis bied die volgende program aan: STEP-TEEN, program vir ouerpare - sistematiese onderrig vir doeltreffende ouerskap van TIENERS. Vanaf 25 April tot 20 Junie 1990. Die program word oor nege weke op Woensdagaande aangebied. Alle belangstellende ouers moet Joan Rubinstein of Cheryl Lyons skakel by 648-1120

Woensdag 7 Maart - U word uitgenooi om u wegneemete om 1nm na die USIS-ouditorium, 3e vloer African Life-gebou, Commissionerstraat 111, Jhb te bring vir 'n reeks middaguurvideo's getiteld **"The Spirit Of Houston - A Decade Of Achivement"** (A discussions of **National Women's Conference**). Almal welkom

DISABLED.

A morning seminar entitled "Harnessing the skills of the disabled" will be staged by the Women's Bureau on Friday 9 March at Rand Afrikaans University. For more information and booking phone Brenda McCrorie, 802-2301

Die Albie Sachs-literêre fynproewersvereniging kom dié week by Sun City bymekaar om die Afrikaner verder te besing.

Mark

Illustrations, comics, logos and graphics designed and executed. Good, quick and cheap. Contact M Krouse and A Lord at (011) 339 6880 day and night

Kashgar

Handgeweefde dhurries (gestreepte katoensakke) en silwer juweliersware van Nepal, Indië en Thailand te koop. Winkel 68, The Firs, Rosebank. Tel: (011) 880-3566

Tarief: R10 vir 25 woorde of 'n gedeelte daarvan

Vroue gaan mans inhaal, sê Jenni

Tim Sandham

JENNI GRIFFITHS (foto) oorheers vroue-fietsry soos geen ander sportster in Suid-Afrika sy of haar sportsoort oorheers nie.

Sy is die SA padfietsry- en halfstandaard-driekamp-kampioen en het die Pettini-tydtoetsreeks die afgelope twee jaar gewen. Sy het ook die Harrismith-vierdagbyeenkoms vir vroue ingepalm en op 6 Februarie vanjaar die eerste Suid-Afrikaanse vrou geword wat 40km in een uur kon aflê.

Laasgenoemde prestasie was lank een van Jenni se vernaamste doelwitte. Sy het 40,374km in die toegelate uur afgelê.

"Ek voel ek kon beter gedoen het as die weer dit toegelaat het, maar my poging was deel van die bekendstelling van Tom Learmont se boek Cycling in South Africa en kon dus nie uitgestel word nie."

Hoewel Jenni sowat 200km per week aftrap, beskou sy dit as relatief ligte oefening. Sy is 'n kopieskrywer - 'n beroep wat hoë eise aan haar stel en verhinder dat sy soveel tyd aan fietsry afstaan as wat sy graag wil.

Jenni se werkgewers ondersteun haar, maar met dié verstandhouding: haar werk kom eerste.

Sy sou haar sport graag heeltyds wou beoefen. "As iemand bereid is om my 'n salaris te betaal, sal ek voltyds deelneem, maar ek sal myself dan meer op fietsry toespits, eerder as op driekamp."

Dit is nie dat Jenni meen haar borge skeep haar tans af nie; inteendeel: "Hulle bederf my. Hoewel ek geen geld verdien nie, word al my onkostes, wat duur toerusting insluit, gedek." (haar fiets kos R8 500!)

In die standaard-driekamp (1,5km swem, 40km fietsry en 10km hardloop) geniet Jenni die fietsry die meeste en die swem die minste. "Dis eintlik vreem want ek het vroeër vir Oos-Transvaal geswem. Deesdae vaar ek betreklik swak daarin."

Tydens 'n wedloop monitor Jenni haarself voortdurend; haar energievlak, haar geestestoestand, afstand afgelê, tydsverloop en die posisie van haar naaste teenstander.

"Daar is geen sprake dat 'n mens net afskakel en vorentoe beur totdat jy uiteindelik die eindstreep oorsteek nie. Jy moet elke oomblik bewustelik aanpak. Jou gedagtes mag glad nie dwaal nie."

Jenni se kwaaiste teenstand kom van Louann Rivett, Renee Scott en Sibis Mouton. (Mandy Dean, wat haar vroeër opgekeil het, neem nou in Duitsland deel).

Jenni se beste tyd in die driekamp - 2 uur 8 min - is sowat 10 min stadiger as die tye wat die voorste mans aanteken. Dit weeg egter goed op teen die tye van die wêreld se top-vroue.

"In dié stadium sou ek baie goed vaar as ek in die VSA kon deelneem."

Die tekort aan internasionale deelname het Jenni se vordering beslis gekortwiek - en die moontlikheid van buitelandse deelname in die nabye toekoms lyk maar skraal.

Jenni voorspel dat vroue vorentoe sterk teenstand aan hul manlike eweknieë sal bied in langafstandwedrenne, nes die atleet Frith van der Merwe verlede jaar in die Comrades. Paula Newby-Fraser (voorheen van Suid-Afrika) het onlangs tiende in die Hawaiise ysterman-kompetisie geëindig.

"Vroue sal nog beter vaar as hulle meer gesofistikeerde oefenmetodes volg," meen Jenni.

Saam met Mandy Painting en Jane Wood vorm Jenni die eerste permanente vrouespan in Suid-Afrika. "As Cheryl Marais haar ook by ons aansluit, sal ons werklik gedug wees."

Jenni was verlede jaar in 'n openbare twis met die Transvaalse Driekampvereniging en die SA Driekampfederasie. Sy het geweier om 'n borg se kenteken gedra nadat sy op eie onkoste na Gordonsbaai moes reis om Suid-Afrika re verteenwoordig. Sy het ook kapsie gemaak teen die lae standaard van die sogenaamde internasionale span waarteen hulle moes deelneem. Sy het die plaaslike driekamp-administrateurs hiervoor verkwalik.

Jenni moes van die media verneem dat sy haar Junior Springbokkleure kwyt is. (Dit is dus nie net ons krieketkeurders wat so optree nie).

Sy is boonop vier maande lank geskors, sonder dat sy 'n kans gekry het om haar saak te stel.

"Ek en die administrateurs van die sport kom deesdae goed oor die weg, maar ek het my lus vir die driekamp verloop."

Jenni meen 'n goed besoldigde administrasie sal die driekamp-bestel hier aansienlik verbeter. Voorts moet groter borgskappe beding word. (Sy het twee jaar gelede as SA kampioen 'n skamele R100 verdien!)

Volgens haar moet driekamp aan die publiek bekendgestel word. "As driekamp goed op TV aangebied word, is dit 'n boeiende leunstoelsport. Ons moet onafhanklike filmmaatskappye oorhaal om goeie dekking te lewer en aan die SAUK te verkoop. TV-dekking lok groot borgskappe."

Jenni sal nie sommer met die fiets winkel toe ry om brood of melk te koop nie. "Ek het eenvoudig nie tyd vir 'junkmileage' nie. Ek neem eerder foto's of kyk 'n goeie fliek."

Fietsryers se loopbane duur betreklik lank. Alan van Heerden neem al vir meer as 20 jaar op beroepsvlak deel. Jenni, wat vanjaar 34 word, het nog 'n lang loopbaan voor haar.

Haar eerste doelwit is om haar SA rekord in die 3000m te verbeter. Dan wil sy ook 'n groter afstand in 'n uur aflê.

"Ek wil die horlosie in Mei die stryd aansê, maar dié keer op die Krugersdorpse fietsrybaan, wat minder stamperig is as Hector Norris. Ek wil my poging ook nie koppel aan 'n ander geleentheid nie. As die weer nie saamspeel nie, sal ek eerder later probeer."

Weyni Deysel

'Sideways glance' vermaak

Tinus Horn

EDWARD GRIFFITHS skryf met selfvertroue wat aan arrogansie grens.

Dit is juis dit wat sy daaglikse sportrubriek in Business Day, waarvan 'n keur onlangs onder die titel "A sideways glance" verskyn het, lekker leesstof maak.

Te oordeel na dié klein boekie (74 bladsye) is daar bitter min dinge in die sportwêreld waaroor Griffiths nie 'n baie besliste mening het nie; by hom is daar vir middeweë geen plek nie.

Ongelukkig neig hy soms om onbenullighede te romantiseer. Die beste rubrieke in die versameling is dié wat in 'n ligter trant geskryf is en só aan sy gladde moralisering ontkom.

'n Hoogtepunt is byvoorbeeld North South Trivia, oor die jaarlikse rugbywedstryd tussen Noord en Suid. Omdat dié wedstryd rugbygeesdriftiges koud gelaat het, het die borge besluit om skares te probeer lok deur die "lovely Miss SA" die loting te laat doen; sonder noemenswaardige welslae.

Griffiths is werklik uitgeknip vir die rol van sportskrywer; hy is 'n geesdriftige in die ware sin van die woord. Dit is jammer dat sy heldeverering vir sekere sportmanne (Danie Gerber, Naas Botha, Brian Mitchell) sy objektiwiteit skaad.

Om 'n daaglikse koerantrubriek te skryf, is geen kinderspeletjies nie en Griffiths se waagmoed verdien lof. Boonop skryf hy deksels goed.

'A sideways glance' sou nouliks as onontbeerlike leesstof vir sportgeesdriftiges beskryf kon word, maar vermaaklik is dit beslis.

Vrye Weekblad

*Alle Politieke kommentaar in hierdie uitgawe van Vrye Weekblad is deur Max du Preez en opskrifte deur Ryk Hattingh. Albei is van Breëstraat 153, Newtown, Johannesburg.

*Vrye Weekblad word uitgegee deur Wending Publikasies Beperk van Breëstraat 153, Newtown, Johannesburg.

*Die Telefoonnommer is 836-2151. Die posadres is Posbus 177, Newtown.

*Die Blad word gedruk deur Caxton Bpk van Commandoweg, Industria.

Bl 23: 'Vroue gaan mans nog inhaal'

Min teenstand uit eie geledere verwag

SARR besluit oor eenheid

Tinus Horn

DIE toekoms van Suid-Afrikaanse rugby sal volgende week op die jaarvergadering van die Suid-Afrikaanse Rugbyraad (SARR) in Kaapstad uitgepluis word.

Volgens Dr Danie Craven, voorsitter van die Raad, sal daar stellig op dié vergadering 'n besluit geneem word oor eenwording met die Suid-Afrikaanse Rugbyunie (Saru).

"Ek hoop die saak kan gou tot 'n punt kom. Die totstandkoming van 'n nuwe beheerliggaam is nou my vernaamste oogmerk."

Dit is duidelik dat Craven min teenstand uit Raadsgeledere vir sy eenheidsplanne verwag.

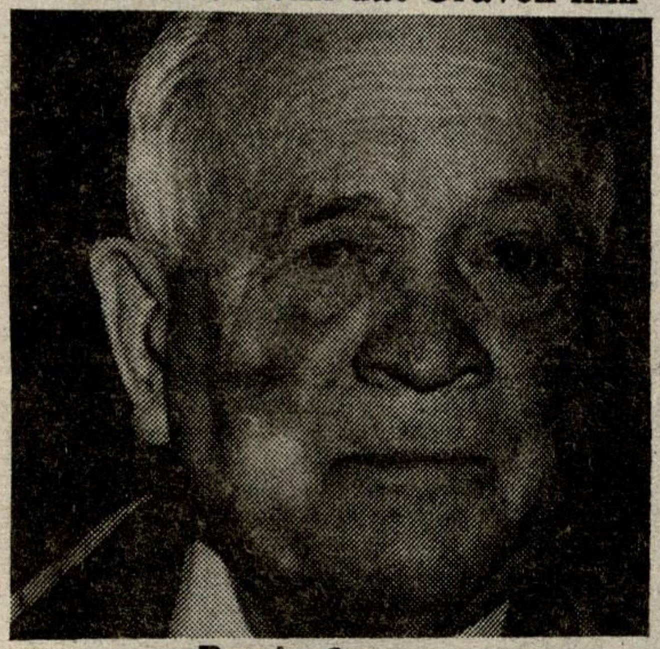

Danie Craven

Volgens hom is die magstryd tussen die South African Council on Sport (Sacos) en die National Sports Congress (NSC) in hierdie stadium 'n veel groter struikelblok in die weg van nie-rassige rugby.

Hoewel Saru amptelik deur Sacos beheer word, het verskeie rugbyklubs hulle reeds by die NSC geskaar. Die NSC beweer dat Sacos glad nie meer relevant is nie, en voorspel dat Saru binnekort in sy geheel aan die NSC geaffilieër gaan word.

Dit sal 'n mate van geloofwaardigheid aan die NSC as sportliggaam verleen. Tot dusver het hy 'n hoë profiel as politieke beweging gehandhaaf, maar min direkte belange in die sportwêreld gehad.

Die NCS het onlangs daarin geslaag om Mike Gatting se rebelle vroeg huis toe te stuur, wat wys dat hy groot invloed het, maar sy beeld na buite verskil tans nie veel van dié wat Sacos deur die jare opgebou het nie.

Hy kan nie veel langer teer op kritiek teen establishment-sport nie, hy moet aan sportmanne 'n alternatief bied.

Sacos het in die verlede verskeie belowende sportmanne, wat gevoel het hulle bevind hulle in 'n doodloopstraat, aan die establishment-beheerliggame afgestaan.

Sacos, wat noue bande met die Pan Africanist Movement het, is veel minder inskiklik as die NSC en verwyt laasgenoemde dat hy "uitverkoop" deur byvoorbeeld geld van groot buitelandse maatskappye te aanvaar.

Dit wil ook lyk asof Saru-lede wat die NSC goedgesind is, meer bereid is om met Craven-hulle saam te werk as wat Sacos ooit was. Dit is glo NSC-bemiddeling wat verlede week se eenheidsamesprekings tussen Saru en die SARR moontlik gemaak het.

'n Groot knelpunt by dié vergadering was Craven se aandrang op 'n toer deur 'n wêreldspan later vanjaar. Saru - en die NSC - is glad nie hiervoor te vinde nie.

Sacos het in die verlede heeltemal onrealistiese eise gestel, alvorens hulle internasionale mededinging sou duld.

Hulle het byvoorbeeld niks minder nie as 'n nuwe regering geëis - iets waaroor die sportbase immers geen beheer gehad het nie.

Die volgende voorwaardes sou 'n billike bloudruk wees vir 'n terugkeer tot internasionale mededinging:

Een oorkoepelende beheerliggaam;

Die algehele oopstelling van alle klubs;

Die verbetering van geriewe in swart woonbuurte;

"Affirmative action" waarvolgens sportmanne wat deur die stelsel benadeel is, 'n geringe voorkeur geniet wanneer daar byvoorbeeld spanne gekies word.

Wêreldrekord wink vir Frith

Hazel Woodward

Die feit dat Frith van der Merwe binne drie jaar haar beste tyd in die marathon met meer as vyftien minute verbeter het, laat 'n mens vrymoedig voorspel dat sy binne die volgende jaar of drie die wêreldrekord sal klop.

Dié rekord (2:21:06) staan tans agter die naam van Ingrid Kristiansen. Frith het verlede naweek in Port Elizabeth in Ohlsson se SA Marathon 'n tyd van 2:27:36 behaal. Net vier vroue kon verlede jaar beter tye aanteken.

Frith en die wenner in die afdeling vir mans, David Tsebe, wie se 2:09:50 aan hom die twaalfde plek op die wêreldranglys sou besorg, het getoon dat Suid-Afrika nou een van die wêreld se voorste marathonlande is.

Die standaardmarathon word oor die eienaardige afstand van 42,195 kilometer beslis.

(Dit is in 1908 deur die Britse Koninklikes bepaal. Eintlik moes dit 38 km wees, die afstand wat 'n boodskapper volgens oorlewering van Marathon na Athene moes aflê, maar die Koninklikes het die afstand verleng omdat hulle die begin én einde wou sien).

Die vinnigste marathon nog (2:06:50) is in 1988 deur Belayneh Dinsamo van Ethiopia in Rotterdam afgenael. Enige atleet wat dié afstand in minder as 2:10 aflê, hoort tussen die wêreld se bestes. En dit geld beslis vir Tsebe.

Hy is 'n skugter man wat sê sy gunsteling-afstand is vyftien kilometer. Sy tyd oor tien kilometer is ook vinnig genoeg om hom van 'n plek tussen die wêreld se bestes te verseker.

Tye oor dié afstand is nogal 'n goeie maatstaf van die marathonhardlopers se vermoëns.

Matthews Temane, Bheki (Willi) Mtolo, Zithulele Sinqe en Markus Kooper tel onder ons voorste marathon-atlete. Temane is vinnig oor korter afstande, maar het miskien nie genoeg marathon-ervaring om nou al 'n wêreldtyd te hardloop nie. Mtolo is natuurlik baie vinnig (sy persoonlike beste tyd vir die marathon is 2:08:15) en sou in 'n internasionale wedloop met die wêreld se bestes kon afreken.

Sinqe is natuurlik die SA rekordhouer en ook 'n vinnige man oor enige afstand. Markus Kooper en Gideon Moshaba is albei besonder talentvol, maar neem miskien aan te veel wedlope deel.

Al die bogenoemde atlete spog met puik 10km-tye.

Bruce Fordyce, die beste ultramarathon-hardloper wat Suid-Afrika nog opgelewer het, sal stellig nooit op sy persoonlike beste van 2:17:18 verbeter nie, en dit word in sy relatief stadige tyd oor 10km weerspieël.

Party mense is van mening dat Frith te veel wedlope aanpak, maar die feit bly staan dat sy 'n heel besonderse atleet is, wat nie met dieselfde maatstawwe as haar minder talentvolle teenstanders gemeet moet word nie.

Haar welslae spreek vanself. Dit sou nie vergesog wees om haar as Suid-Afrika se beste atleet te beskryf nie.

Om haar marathontyd te verbeter, behoort Frith haar eintlik op die korter afstande toe te spits. Sy het nog nooit regtig alles uitgehaal oor tien kilometer nie.

Steve en Koos se koppe gaan waai

Tinus Horn

STEVE STRYDOM van die Vrystaat en Koos Vermaak van die Oostelike Provinsie gaan albei waarskynlik volgende Vrydag hul plekke op die uitvoerende komitee van die Suid-Afrikaanse Rugbyraad verloor.

Na verwagting gaan die kleiner unies saamspan om te verseker dat Hennie Erasmus (Suidoos-Transvaal) en Arrie Oberholzer (Stellaland) Vermaak en Strydom vervang.

Laasgenoemde twee het in onguns verval toe hulle verlede jaar probeer het om die kleiner unies se stemkrag in die Raad te verminder, en saam met Louis Luyt van Transvaal gedreig het met afstigting.

Luyt kan moontlik ook sy plek afstaan, maar na verwagting sal hy Attie Louw van Laeveld, die derde nuwe benoemde, kan uithou. Transvaal se groot inkomste is sy enigste redding.

Niemand gaan dr Danie Craven as voorsitter teenstaan nie, en prof Fritz Eloff sal onbestrede as ondervoorsitter herkies word. Hulle gaan onderskeidelik hul 35e en dertiende termyn in dié poste tegemoet.

VRYDAG

Bylae tot Vrye Weekblad, 2 Maart, 1990

Onder redaksie van ANDREA VINASSA

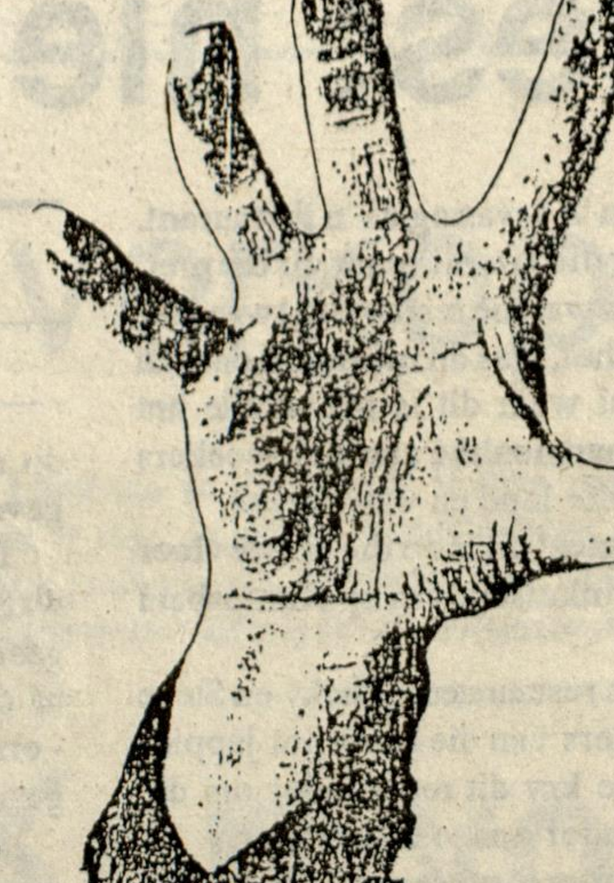

Die avant-garde "performance"/ musiekgroep Nkomomnyana, Black Cow, Swart Koei, of Vasche Noire bied vanaand en môre-aand "Meat Hooked on Classics" in Wits se Box-Teater aan. Die vertoning begin agtuur. Toegang R5.

Dylan bring dit alles weer huis toe vir die 90's

ERIC WISHART

PARYS - Bob Dylan en Eddie Murphy het albei verlede week in die Grand Rex-bioskoop opgetree.

Murphy het die rol van 'n bendelid in "Harlem Nights" vertolk. Dylan het in 'n silwer lamé-pak en 'n silwer kitaar op sy heup opgetree.

Dylan is terug, en besig om op te maak vir die verlore jare in sportstadions en die afslagmandjies in platewinkels. Sy volgelinge het gewoonlik gewonder wat sy beste langspeler was, nou wonder hulle oor sy swakste.

Hy word 49 in Mei, dit beteken dat hy volgende jaar 50 is. Hy het nog nie sy welslae van die sestigerjare oortref nie, en niemand het nog ooit iets soos "Visions of Johanna" geskryf nie. Maar dit was 1965. Wat kan hy ons bied in 1990?

In 1965, toe hy as 'n soort rock-messias beskou is, het iemand hom gevra of hy dink musiek kan mense se lewens verander. "Miskien ná die konsert in die motor op pad huis toe," het hy gesê. "Mense kom net om vermaak te word. As hulle nie vermaak word nie, sal hulle nie opdaag nie."

Die Berlynse Muur het in 1989 getuimel, en Dylan is terug met 'n nuwe langspeler.

"Oh Mercy" is die eerste ordentlike Dylan-plaat sedert "Infidels" in 1983. Maar dit gaan nie die tye verander nie.

Daniel Lanois, 'n Kanadese vervaardiger wat saam met U2 en die Neville Brothers gewerk het, het 'n klank geskep wat pas by die rustige luim van liedjies soos "Man in the Long Black Coat", "What was it you wanted?" "Shooting Star" en "What Good am I". Maar vergeet die vergelykings met Dylan se vroeëre werk, deesdae is die mense maar te dankbaar as Dylan klink soos hy moet.

Le Monde het sy konserte as die beste nog in Parys beskryf, en gesê dis jammer dat die

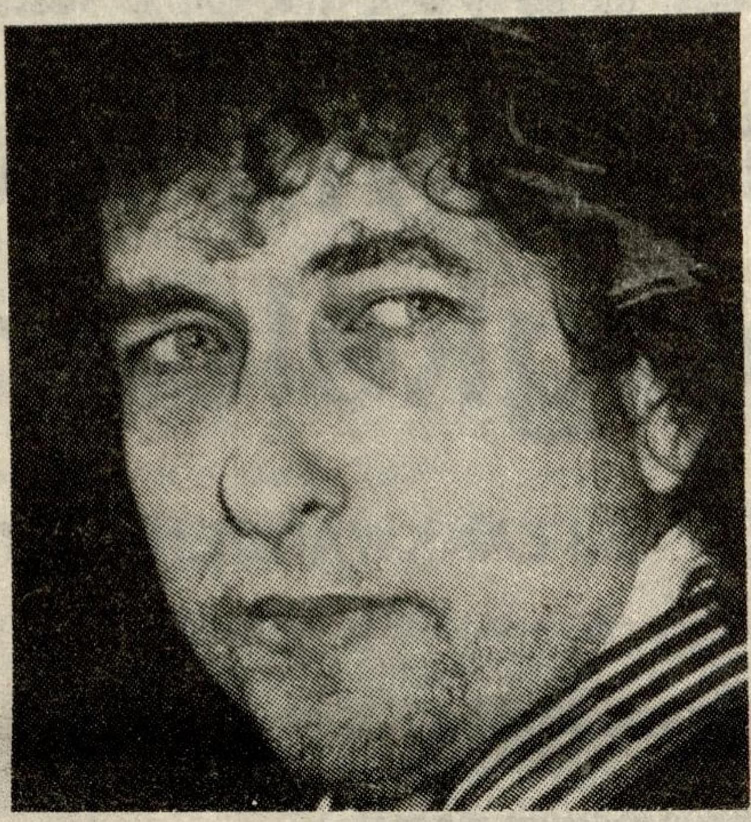

Olympia-teater nie beskikbaar was vir dié vertonings nie. Dié musiekresensent se pa het hom seker nie vertel nie, maar die laaste keer wat Dylan in die Olympia opgetree het, op 24 Mei 1966, het die Paris Jour gesê: "Dylan gaan huis toe." Le Figaro het ook so gevoel: "Die ondergang van 'n ster."

Dylan se besluit om na die elektriese kitaar oor te skakel is met geweldige teenkanting in Amerika en Engeland begroet. Sy woorde aan die Franse gehoor, wat mense soos Johnny Hallyday en Francois Hardy ingesluit het, was:

"Het julle nie koerante om te lees nie? Moenie bekommerd wees nie, ek is net so gretig soos julle om klaar te kry en huis toe te gaan."

Dylan geniet 'n renaissance, en 'n kwarteeu later besing die Franse pers hom. (Hulle begrip van popmusiek is van so 'n aard dat hulle na Madonna as "Lady Punk" verwys.)

Dylan het weer menslike afmetings begin aanneem. Hy het in 1987 die laaste keer in Parys opgetree, in Bercy, 'n binnenshuise sportstadion met die atmosfeer van 'n koeistal, sonder die warmte.

Dylan in die Grand Rex was Dylan op 'n menslike vlak. 'n Ou art deco-bioskoop cum konsertsaal in 'n vervalle deel van die stad.

Die naaste metro-stasie is 'n dwelmnes en dit is net om die hoek van Rue Saint Denis, bekend vir sy hoere en sekswinkels.

Die Rex is 'n teater in die ou styl, kompleet met leersitplekke.

Die saxofone en ondersteuningstemme, wat sy musiek in die sewentiger- en tagtigerjare so opgeblaas het, was nie daar nie. Deesdae is dit net twee kitaarspelers en 'n tromspeler.

Die ou gunstelinge is afgestof - "Subterranean Homesick Blues", "Highway 61 Revisited", "Rainy Day Woman" en "Lay Lady Lay". Die middeljarige Dylan met wikkelende heupe het 'n verslaggewer van die Kommuniste Party se L'Humanité aangespoor om te skryf dat Dylan lyk soos "'n yobbo uit die suburbs wat Elvis probeer na-aap". Maar dan het Dylan nuwe lewe geblaas in "Gates of Eden", "One Too Many Mornings" en "It ain't me Babe".

Terug na die begin - Dylan op akoestiese kitaar:

"Some speak of the future
My love she speaks softly
She knows there's no success like failure
And failure's no success at all."

En wat gee hy om?

"Ek het genoeg liefde om my, so ek het nie die mense se liefde nodig nie," sê hy onlangs in 'n onderhoud. "Ek het nie nodig om voor 'n gehoor van 20, 30 of 50 000 mense vir hul liefde op te tree nie. Sommige kunstenaars moet. Ek hoef nie. Baie kunstenaars wil die liefde van 'n ander groep hê. Ek doen dit nie vir liefde nie. Ek doen dit want ek kan, en ek dink ek is goed daarmee."

Die Dylan-persona - die ontoeganklike kluisenaar - vorm 'n belangrike onderdeel van die mite. Hy doen niks om daarvan ontslae te raak nie: "Niemand ken my nie en ek ken hulle ook nie. Hulle dink hulle ken my omdat ek 'n paar liedjies geskryf het wat hulle op een of ander manier aanspreek, en hulle kan dit nie uit hulle gedagtes kry nie."

Dylan het egter opgedaag vir Frankryk se Orde van die Kuns- en Lettere-toekenning. Hy het ongemaklik gelyk met die medalje om sy nek en die Franse minister van kultuur, Jack Lang, het hom op die wang gesoen. Die skepper van "Snoopy", Charles Schulz, het 'n week tevore dieselfde toekenning ontvang.

Dylan het in Frans gemompel: "Ek bedank julle met my hele hart - 'n duisend maal dankie."

Soos hy op 'n keer gesê het: "Soms is dit makliker om gaaf as onbeskof te wees. Soms andersom." - AFP

Die lede van Sakhile

Sakhile se jongste by die Warehouse

CHARLES LEONARD

MMABATHO is nie juis die plek wat bekend is dat h Johannesburg op die gebied van musiek vooruit is nie.

Die bekendstelling van Sakhile se nuwe plaat "Phambili" was egter só 'n uitsondering. Die Mmabana-teater het di Mark se Warehouse met twee weke uitgestof toe dié smeulend fusion-groep se nuutste daar bekend gestel is

Soos dit die tradisie in Suid-Afrika is, was dié bekendstellin ook nie sonder ironie nie.

Die Mmabana-kultuursentrum, waarin die teater is, is 'n indrukwekkende sentrum vir mense van Bophuthatswana en het geriewe vir die aanleer van kuns, dans, drama e sport, en het 'n tandartskliniek, gesondheidskliniek sielkundige eenheid, welsynseenheid, speelgoedbiblioteel en geletterdheidsentrum.

Sakhile se konsert by Mmabana, wat geëindig het met di sing van Nkosi Sikelel'i Afrika, was in die gees van eenheid

Die week ná die konsert het Lucas Mangope, die hoof va die tuisland, by dieselfde sentrum gesê dat sy tuislanc onafhanklik wil bly voortbestaan en nie deel van Suid-Afrika wil word nie.

Gelukkig gaan Sakhile se musiek en plekke soos Mmabana mense en uitsprake soos dié oorleef.

Sakhile is net vanaand om 8.30 en more om 3.00 nm e 8.30 nm by die Warehouse in Johannesburg te sien.

ETE EN DRINKE

Blues: nie die kos nie, die pret

BLUES is meer van 'n ervaring as 'n restaurant. Jy besoek dit nie vir die kos nie maar vir die pret.

Van die oomblik wat die restaurant twee jaar gelede oopgemaak het, was dit nie nodig om aan Kapenaars te vertel waar dit is nie. Hulle het geweet. So ook 'n aansienlike aantal besoekers uit ander dele van die land en van oorsee.

Vir die oningeligtes: dit is op die eerste vloer van 'n klein, chic winkelsentrum op Kampsbaai se strandfront.

Hotel-eienaars en restaurateurs Nicky en Steve Fitzgerald is meesters van die kuns om juppies te onthaal. En hulle kry dit reg sonder om die meer stemmiges onder ons te intimideer.

Hulle het dit uiters suksesvol en stylvol gedoen in hul Arniston-hotel; hulle doen dit ook in hul middagete-plek Squares in die middestad en by Kaapstad se nuutste hotel - The Hotel on the Bay in Kampsbaai.

Hierdie hoogs moderne gebou in die leggo-styl, wat vandag so gewild is, het twee maande gelede uit die hartseer oorblyfsels van die eens plesierige ou Rotunda-hotel verrys.

Volgens berigte het die hotel tandekry-probleme, maar dit beloof om nog 'n Fitzgerald-wenner te wees. Dit spog met Kaapstad se duurste suite teen R1200 'n nag.

Maar terug na Blues - wat net langs die nuwe hotel lê en oor die strand uitkyk. Die dekor is modern Amerikaans - lig, helder en lugtig - met wit linne en boekenhout, groot tafels en baie gemaklike baliestoele. Dit lyk koel, en omdat

Blúes, Kampsbaal

MAUREEN BARNES

dit op verskeie vlakke lê, gee dit 'n vriendelike gevoel aan die groot oppervlakte.

Die kombuis lê in die hart van die restaurant wat beteken dat die aktiwiteite deur die eters gesien kan word. Dit gee mense iets om na te kyk ná donker. Miskien hou getroude mense daarvan - enkellopendes behoort besig te wees met hul gesellle en gesellinne.

In daglig is die uitsig uit die restaurant wonderlik. 'n Altyd veranderende oseaan wat die ewigheid instrek, glinsterende sand en wiegende palmbome.

Blues lewe van pragtige mense sewe dae - en nagte - 'n week. As jy verveeld raak met die natuurskoon, die sjefs of jou gesel, kan jy altyd die beroemdes onder die uit-eters soek.

Die jong personeel is vriendelik en doeltreffend en daar is 'n klein kroegie waar jy 'n drankie of twee kan drink terwyl jy wag.

Tydens 'n onlangse besoek moes ons weens 'n vertraagde vliegtuig ons gasheer en gasvrou 'n uur en 'n half laat wag. Hulle is gelukkig gehou deur liefderyke sorg en heerlike sjampanje-cocktails wat deur 'n rustige kelner bedien is.

Verhongering en alkoholisme is in toom gehou met 'n onbeperkte voorraad van die restaurant se heerlike broodrolletjies.

Blues se pryse is redelik en die geregte is modern en interessant. Pizzas, pastas, slaaie en baie seekos en vleisgeregte.

Baie van die kos is ongelukkig nie so goed soos wat dit klink nie. Dit kan nie toegeskryf word aan die gehalte van die bestanddele nie, wat uitstekend is, maar eerder aan traak-my-nie-agtige voorbereiding of gebrek aan ondervinding.

Die voorgereg van swart sampioene met 'n soufflé-vulsel het wonderlik geklink. Wat in 'n sissende bak aangekom het, was iets heel anders.

Wat eens op 'n tyd sappige sampioene moes gewees het, het nou ongelukkig oorgaar weggekruip onder 'n dik laag olierige kaas-slyk.

Die vulsel het glad nie na 'n soufflé gelyk nie, en ook nie na 'n ligte kaassous nie - wat miskien nie akkuraat sou wees nie maar wel lekker.

Die pasta-'special', Penne met vars tamatie en Brie, het in 'n tamatiesous geswem wat te soet en te dun was, met geen uitkenbare smaak van Brie nie.

'n Tagliatelle met kruiesous was te droog en te swaar. 'n Groot porsie lewer en uie was te olierig, hoewel die lewer sag en lig gaargemaak was - soos dit moet wees. Die gebraaide rooi steenbras was uitstekend.

Ons nagereg was lekker - vars vrugtesorbets en appelliefie-tertjies - en aantreklik aangebied.

Ons het Klein Constantia Sauvignon Blanc gedrink wat teen R25 'n bottel duur was vir die Kaap. Dit was nogtans die moeite werd.

Daar is heelwat goeie wyne teen redelike pryse beskikbaar.

Dit is verkeerd om te sê Blues se kos is sleg, omdat dit nie waar is nie. Dit is meesal teleurstellend, veral omdat die Fitzgerald-flair jou laat glo alles sal uitstekend wees.

Styl is wat die Fitzgeralds in oorvloed het. Hulle weet wat mense wil hê - gewoonlik voordat die mense dit self weet. Hulle het die vermoë om pragtige en gasvrye omgewings te skep, om personeel te motiveer en die kliënt goed te laat voel.

Wat hulle klaarblyklik nie op hul personeel het nie is iemand met 'n werklike gevoel vir goeie kos. Wat jy by Blues kan kry, soos by die Arniston-hotel, is 'n werklike swak maaltyd saam met uitstekende wyn in 'n betowerende omgewing.

Maar soos ek aan die begin gesê het - jy gaan nie net Blues toe vir die kos nie.

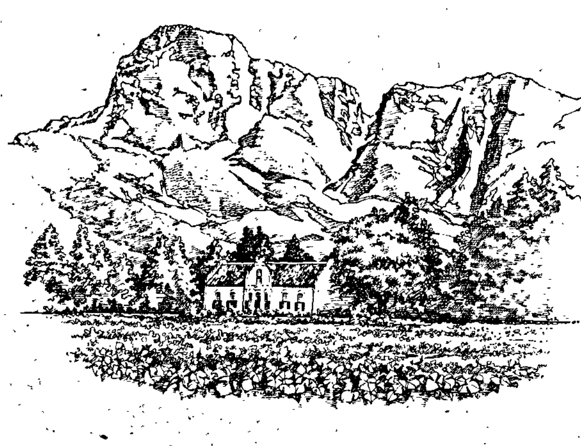

DIE NATUUR HET REEDS AL MILJOENE JARE GELEDE AL GEWEET WATTER SOORTE WYNE ONS SOU VERBOU.

WIE IS ONS OM TE STRY?

'n Mens sien Boschendal en besef dis pragtig. Maar eers as jy Boschendal se wyne proe, voel jy aan hoe hierdie kontrei se hart klop. Want dis die natuur wat die beste wyn maak — nie die mens nie. Dis ons taak om die volle potensiaal van alles wat Boschendal bied, te verwesenlik. Die klein wingerde. Elkeen met 'n ander grondsoort. En elkeen lewer 'n ander wyn op. Die landgoed teen die agtergrond van die berge. Sy lang, koel namiddae. Volmaak vir die ontwikkeling van subtiele, elegante wyn. En die koue winterdae wat die wingerde laat rus, en karakter ontwikkel. Hier het ons Franse Hugenoot-voorvaders hulle gevestig. Met die wete dat goeie wyn verbou word en nie in die kelders gemaak word nie.

BOSCHENDAL

WAAR DIE FRANSE HUGENOTE DIE WYNKULTUUR GEVESTIG HET.

'n Blink toekoms vir Bergkelder se jonges

BJ LANKWARDEN skryf oor vooraf-vrystellings

ONS het 'n paar dae gelede die geleentheid gehad om sommige van die Bergkelder se vooraf-vrystellings vir 1990 te proe.

Vooraf-vrystellings kan vergelyk word met die koop van wyn "en primeur" in Frankryk, behalwe dat 'n mens daar vooruit betaal en die wyn ontvang sodra dit gebottel is.

Hier betaal 'n mens ook vooruit, maar die wyn word eers vrygestel as dit genoegsaam verouder het. Dit beteken dat die wyn in 'n vinotéque geberg word totdat dit gereed is om te drink. Dit kan 'n aantal jare neem en 'n geringe heffing word gevra vir elke jaar wat die wyn geberg word.

Daar is baie voordele, want jy kan seker wees dat die bergingsgeriewe uitstekend is - iets wat nie altyd die geval is nie. Die prys is ook belangrik, want om 'n ou rooiwyn te koop kan die wêreld kos.

Dié wyne kan egter teen 'n spesiale vooraf-vrystellingsprys gekoop word. Die kleinhandelaar kan dan wyne koop wat steeds verouder en 'n bestendige voorraad vir die toekoms opbou. Die publiek kan dié wyne nou by hul kleinhandelaar koop en sodoende ook wyn in die vinotéque hê. Die voordeel hieraan verbonde is dat wyn as 'n belegging beskou kan word. Rooiwyn veral verbeter met ouderdom en skaarsheid verhoog die prys. Berging kan dié prys verhoog of verlaag.

Wyn word die beste geberg in vogtige, donker en koel toestande - vereistes waaraan daar by die Bergkelder se verouderingskelder voldoen word. Tydens ons proeëry was dit nouliks warmer as 12 grade Celsius. Dit is 'n goeie temperatuur vir wyn om te verouder, maar nie om twee uur lank te sit en wyn proe nie.

Daar is 16 wyne te koop met die vooraf-vrystellingskema wat tot 31 Maart geld. Die feit dat dit die dag van die Nederburg-veiling is, is blote toeval!

Daar is altesame 18 000 kiste te koop, meer as twee keer die hoeveelheid wyn wat op die Nederburg-veiling verkoop gaan word. Die bedoeling is egter nie om die lisensiehouers se kontantvloei te verswak nie. Die vreemde wêreld van wyn...

Van die wyne wat ons geproe het, was ses besonder goed, en omdat ek nie baie jong vaatmonsters geproe het nie, gee ek 'n kort opsomming:

Die 1987 Zandvliet Shiraz: vars vrugte/bessie-geur. Tipiese Shiraz met peper-botone. Aantreklik. Die smaak was aanvanklik ferm, maar gou het die vrugtige smaak met 'n sweempie van hout gekombineer en die wyn was uiters smaakvol en amper drinkbaar. Dit is 'n baie goeie Zandvliet.

Die 1987 Alto Rouge, lieflike geur, beter as vorige jare. Die smaak was verrassend elegant, tog vol. Dié wyn het 'n groot toekoms en gaan heerlik word.

Die 1987 Uitkyk Carlonet het 'n ferm, goeie Cabernet-geur. Die smaak is gekonsentreerde Cabernet, baie skoon, amper drinkbaar. 'n Klassieke Cabernet met goeie verouderingspotensiaal. 'n Buitengewone wyn.

Die 1987 L'Omarins Cabernet Sauvignon was 'n vaatmonster, en die feit dat 'n 1987-wyn na twee jaar steeds in die vaatjie is, behoort genoeg te sê. Hier is 'n wyn met soveel gekonsentreerde kwaliteite; daarom moet dit so lank in hout verouder. 'n Ontsaglike goeie wyn uit Franschhoek.

Die 1986 Middelvlei Cabernet Sauvignon. 'n Goeie skoon Cabernet op die neus en die tong. Baie aangenaam en 'n bietjie lig, maar tipies. 'n Aantreklike wyn.

Die 1986 Le Bonheur Cabernet Sauvignon. Dié wyn was 'n groot openbaring, veral ná 'n paar baie goeie wyne. Die wyn moes iets besonders wees om so 'n groot indruk te maak, en dit het. Verbysterend gekonsentreerde vrugte-geure, vermeng met die fyn vanielje van die hout en 'n algehele oorvloed het die wyn onvergeetlik gemaak. Iemand wat 'n Cabernet van dié formaat kan maak, hoef nie met 'n Chardonnay te sukkel nie.

Die Vinotèque van die Bergkelder is 'n sukses en in jare soos dié, waar daar heelwat wyn is om te verkoop, kan 'n mens 'n bestendige voorraad van goeie, verouderde rooiwyn op die mark verseker. Vooruitbeplanning soos dié is goed vir die wyndrinker en die wynbedryf.

MAMMA REDS

787-7987/4

BO

Billy the Kid

BISTRO, KROEG EN BILJARTKAMER
Crossroads-sentrum, Hendrik Verwoerd-rylaan, Randburg
787-7987/4

'Middelmatige seks' 'n blitsverkoper

ARTHUR GOLDSTUCK se World Beat: waar jy nie links of regs hoef te kyk voor jy kulture kruis nie.

AMAMPONDO - Lewend, op plaat en verhoog

Amampondo is die volmaakte World Beat-groep, tog probeer hul musiek nie juis die grense tussen Eerste en Derde Wêreldse ritmes of tegnologie oorsteek nie.

Hulle herinner ons eerder daaraan dat tradisionele Afrika-musiek nie uit 'n enkele tradisie ontstaan het óf 'n verenigde kultuur vorm nie.

Die beginpunt vir die stigter van die groep, Dizu Plaatjies, was die tromtradisie van die Transkei se Pondo's. Langs die pad het hy die kulture van vele Afrikanasies opgeraap wat almal deur hul onderskeie instrumente verteenwoordig word. Die 22-noot mdira is van Zimbabwe afkomstig; die 4-man akadinda van Oeganda; die Khundi-harp van die Ivoorkus. Die musiek wat op dié instrumente gesmee is, strek van Wes-Afrikaanse "highlife" tot by die smeltkroes-musiek van trekarbeiders.

Toe Amampondo 'n dekade gelede die eerste keer op die Kaapse strate verskyn, was hulle 'n ongedissiplineerde kommune van 'n groep. Dit het hulle voorspelbaar, lewenskragtig en die maklike prooi van swendelaars gemaak. Ideologies was hulle ietwat onsuiwer; finansieel 'n rampgebied.

Op een of ander manier het hulle weer lewe gegee aan die tagtigs. Deesdae word hulle van die verhoog af versigtig bestuur, en op die verhoog versigtig beheer. Hulle het 'n hegte, gedissiplineerde vertoning geword, maar tog nie hul lewenskragtigheid ingeboet nie.

Hul onlangse album, "Feel the Pulse of Africa", wat lewendig opgeneem is by die Baxter-Teater in Kaapstad, is op kompakskyf uitgereik. Hoe ironies dié buiging in die rigting van tegnologie ook mag klink, dis 'n seldsame voorbeeld van 'n opname wat reg laat geskied aan die skoonheid van Amampondo se musiek. Dit vang die klaende voëlsang van die eengatfluit net so goed vas as die windlied van die mondboog.

Desnieteenstaande, om volkome waardeer te word moet 'n mens hulle sien optree. Hul vertoning by die Village Manor Theatre in Sandton is miskien 'n geografiese paradoks, maar hul skitterende optrede - met sy oerklanke en poliritmes, gepeper met geritualiseerde akrobatiese toertjies - is geen toeval nie.

'n Kern van vier Westerse marimbas - tenoor, bas, kontrabas en sopraan - gee aan die vertoning 'n samehang wat voorheen maklik bedreig is deur hul wilde reeks "vreemde" instrumente.

Beteken dit Amampondo is uiteindelik getem? Skaars. Dit sou wees om die wind te tem.

LAMBADA - Verskele kunstenaars

Om na Lambada-musiek te luister is 'n bietjie soos om jou aan middelmatige seks te vergryp. Dit het sy oomblikke, maar jy wonder waaroor so 'n groot ophef gemaak word.

Vir die oningewyde, Lambada is 'n tropiese Brasiliaanse dans wat luister verleen aan dansvloere met 'n vurige mengsel salsa, rock, faro en capuera. Dit is ook een van die grootste verkopers in die Europese popgeskiedenis - meer as 3,4 miljoen is verkoop. En nou is dit 'n "hit"-album waarop die "14 Hottest Lambada Tracks From Around The World" saamgegooi is.

Maar vir Suid-Afrikaners wat gewoond is aan die woedende pas van mbaqanga, kwela en selfs goema-ritmes, klink Lambada soos 'n stadige dans met al die ligte aan.

Die sleutelwoord is "dansbaan".

Sonder 'n dansbaan verflou dit tot muurpapiermusiek. Sonder 'n dansvloer is dit nie duidelik presies hoe stomerig, sensueel en akrobaties die musiek se fisieke uitdrukking kan wees nie.

En, in die afwesigheid van 'n dansbaan besef niemand hoe elitisties die musiek is nie. Dit is musiek vir die uitverkore minderheid wat kon meeding met John Travolta op die "Saturday Night Fever"-diskovloere van die sewentigs en met Patrick Swayze in die "Dirty Dancing"-postuur van die tagtigs. Met lywe wat in Arthur Murray-Dansateljees geartikuleer is, val hulle ons dansvloere in en plunder hulle ons egos. Hulle krul en draai om mekaar soos vlinders in 'n paringsdans, en beliggaam hulle daardie ou grap oor vertikale uitdrukking van horisontale begeertes.

Wat ons uiteindelik terugbring by seks. Soos jazz, ruk-en-rol, tango en salsa, handel Lambada in die finale analise oor seks. Om dit uitgevoer te sien, is skaars middelmatige seks. Om dit te vang, moet jy dit sien om dit te waardeer. Maar soos met seks verkies die meeste van ons om dit te doen eerder as om daarna te kyk.

HEINAS

CHARLES LEONARD

Kort voor lank...

Nie... lank in die tand nie

Liewe leser, om dié kortgatmaand te eindig, 'n kortgatresensie. Volgende week baie meer oor 'n paar uiters opwindende plate wat my ore laat krul.

Rewind - Rolling Stones (9)

Ek weet werklik nie hoekom die platemaatskappy dit goed gedink het om dié 1984-langspeler weer uit te reik nie. Ek kla egter nie.

Steel Wheels het my werklik nie so beïndruk soos ek aan die begin gedink het nie. Gelukkig is Rewind, met sy versameling van grootste treffers van die Stones tussen 1971 en 1984, daar om te wys hoe ongelooflik goeie ruk en rollers Jagger en sy spannetjie is. Die beste ballade ooit, Angie, is daar. So ook Brown Sugar, Miss You, Start Me Up en nog sewe ander.

Dié plaat is 'n goeie opsomming van die sweet, passie en dierlikheid waarvoor ruk en rol staan.

dié week by die **MARK-TEATER**

MARK-TEATER

Maan - Vry: 8nm. Sa: 5.45nm & 9.15nm
TOWNSHIP FEVER
- DIE MUSIEKONTPLOFFING deur MBONGENI NGEMA - vanaf 12 Maart

UPSTAIRS-TEATER

THE BELLE OF AMHERST - deur William Luce - Regie deur Robert Whitehead. Met Vanessa Cooke
Ma tot Vry: 8.15nm, Sa 6.15nm & 9.15nm
"Stralend, roerend, innemend"

DIE LAAGER

THE GOOD SOLDIER SVEJK - REGIE deur NEIL McCARTHY - Ma tot Sa: 8.30nm Sa 6.15 en 9.15nm

WAREHOUSE BY DIE MARK

BLUES AFRIKA CAFE - deur MATSEMELA MANAKA - Di tot Vr: 7nm vir 8.30nm. Sa-middag: 3nm So: 6nm vir 7.30nm.

KIPPIES BY DIE MARK

Di tot So: 9nm
COUNT WELLINGTON JUDGE - 832-1646

MARKGALERYE

Groot Galery
NADIR: IMAGES OF DISPOSSESSION AND CONFLICT. Fotos deur Jo Ractliffe

Telefoon 832-1641

Bespreek by enige Computicket, tel 28-3040

Johannesburgse Vlooimark: Elke Saterdag van 9.00 vm tot 4.00 nm
Nuwe mark in Plmstraat van 9.00 vm tot 4.00 nm.
Sondae by die Mary Fitzgeraldplein van 9.00 vm tot 4.00 nm.

Wrewels in die see

VICTOR MUNNIK

KRUIS en Kroniek!: Die gemeente van Gansbaai sit op die stewige aarde van die hawetjie en bid vir goeie visvangste in die komende seisoen.

Maar oorspronklik is die diens gehou op aanmekaar-gebinde bote wat al dieper in die see ingedryf het, hoe meer die predikers sê gehad het, vertel een van die afgetrede vissers later. Die skuite het sommer tien, vyftien kilometer die wye see ingedryf, en blommekranse is uitgegooi vir elke man wat die vorige seisoen op die see gesterf het.

'n Mens wonder hoe sal die blommekranse lyk tussen al die panga's en wrewels wat deesdae in die see dryf, maar soos die dominee van die Goeie Hoopsaamtrek sê; onthou die oë van die wêreld is op ons. Nou is Suid-Afrikaners se kans vir groot getuienis te lewer.

Seker van die soort "ek was 'n rassis, ek het my lewe geniet as 'n rassis, maar toe, eendag, sien ek prof. Heyns en dr. Boesak gelyk op TV en toe besef ek dis draai of braai" of andersins "ek was 'n terroris, ek het my lewe geniet as terroris, maar toe, eendag, kom klop die Burgerlike Samewerkings... oeps panga-panga! Ensovoorts."

Ja alles herinneringe, wrewels en panga's wat saam met die blommekranse oor die water wegdryf.

Panga-panga!

Ds. Denzel Dick sal wel die panga's herken wat die voorvadergeeste van Natal teen hom en sy groot tent moes kom beskerm.

Wanneer ds. Dick die groot tent Sodom toe bring, moet hy sy bosluisplakate (dié wys nuwelinge in die geloof hoe die sondes soos bosluise aan 'n mens kom sit, en dit voel partykeer nogal regtig so, ek moet sê) verruil vir die dienste van Paul Buckley en die ruk-en-rol-opera, Die Eihimeihi Zieng Josefskleed.

Buckley sê die ander aand op Revue Plus hy gaan voluit vir realisme in sy vertolking van Josef. Hy sê:

"In hierdie toneel is Josef in die tronk. Hy is besig om met God te praat, en ek probeer dit so realisties as moontlik uitbeeld."

Wel, alle bietjies help seker.

Julle weet mos

Ek kan deesdae nie wag vir Kenneth Griffith met die swink in sy stappie en die vonkel in sy oog om oorlog-oorlog met ons te speel nie.

Een van sy vonkels, mnr. Koekemoer (103) onthou nog die soldate met rokkies, wat hulle almal doodgeskiet het.

Sekerlik 'n man so na die hart van Moolman "moet net nie so skaam wees nie, ouens". Mensch (wot? er iss ain mensch?) KP-skaduminister van um... panga-panga.

Maar laat ons realisties wees. Soos een van die kakies wat die Koekemoer-koeëls misgeloop het, later kolonel maar op die vergeelde foto's nog 'n jong luitenant met 'n vars gesiggie, sê: "you know jolly well you couldn't very well have a battle without losing somebody."

Stuur vir Rooies

Noudat die bitterbek rooikop van Yeoville, ons eie kakiebos Ian Fraser op TV was, dink ek hy moet sommer daar bly.

Hy kan bv. vir comrade FW volgende keer gaan interview, dan hoef com Clarens nie so beskimp te word oor of hy al die NP se vorige beleidsverklarings tot in die subtielste implikasies gelees het nie. En dan vervang ons Gillian van Houten deur Jennifer Ferguson (en dan kan sy ook 'n slag ordentlik aangetrek word deur Hilton Weiner) en dan... en dan... maak ons George die Vet Griekhoof van die SAUK, en dan... Oukei sorry.

Ek verlang maar net na Yeoville met al die panga's deesdae om my.

MY LEFT FOOT
Met Daniel Day Lewis, Brenda Frick, Ray McAnnally

Hartstogtelike hofmakery

ANDREA VINASSA

IERLAND het nie 'n rolprenttradisie om van te praat nie. Ierland is wat letterkunde betref veel meer volwasse - hulle het vir James Joyce, Desmond Hogan... en Christy Brown - en daarom kyk hulle neer op die rolprentmedium. Daar is nie juis ondervinding om van te praat nie of 'n rolprentinfrastruktuur nie, want regisseurs en tegnici gaan werk gewoonlik in Engeland of Amerika.

Dit is dus verstommend en verblydend dat "My Left Foot" só 'n voortreflike prent is, veral omdat die regisseur, Jim Sheridan, hier sy debuut maak.

Sheridan kry sy inspirasie by 'n bron uit sy land se literêre erfenis, 'n semi-outobiografiese vertelling van die skrywer en skilder Christy Brown. Voor hy in 1981 oorlede is, het Brown vier romans geskryf, waarvan ten minste een, "Down All the Days", beskou word as van die voorste boeke van die na-oorlogse Ierse letterkunde.

Die prent word gebou om Brown se verleiding van 'n verpleegster waarmee hy later sou trou. Die rolprent is 'n vereenvoudigde weergawe van Christy se lewe... sy pa was byvoorbeeld veel meer van 'n boef as wat hy in die prent is en Brown meer van 'n dronklap. Hy het wel met 'n verpleegster getrou, maar hulle hofmakery was meer ingewikkeld.

Dat hy 'n volslae Romeo was, skemer egter deur. En soos Brown vir Mary op die skerm verlei, verlei Daniel Day Lewis sy gehoor en voeg hy sy uitdagendste vertolking tot die gigolo in "The Unbearable Lightness of Being", die preutse Engelsman in "A Room with a View" en die neuroot in "Stars and Bars".

Dat die hoofkarakter 'n serebraal gestremde is, wat die aksie fisiek beperk, het in Sheridan se guns getel.

Sheridan, 'n teaterregisseur wat ook die draaiboek geskryf het, laat sy akteurs praat. Hy maak nie gebruik van indringerige rolprenttegnieke soos ingewikelde kamerabewegings en redigeerfoefies nie.

Hy het daarteen besluit om 'n agtergrondstem van Brown se skrywe te gebruik, wat die prent bloot 'n literêre aanhangsel sou gemaak het. Die gevolg is dat die gehoor moet werk om hom te verstaan en saam sukkel met die frustrasie om te kommunikeer.

Emosies soos frustrasie, woede, hoop, hartstog, wanhoop, trouens, Brown se innerlike gille, beland suiwer en sonder soetsappige toevoegsels op die silwerdoek. Die prent probeer nie voorgee dat die lewe vir Brown uiteindelik 'n wonderbaarlike ervaring was omdat hy 'n buitengewone skeppingsvermoë gehad het nie. Ook nie dat hy 'n heilige was nie. Hy het nooit sy situasie aanvaar nie, en soos Dylan Thomas teen die dood gewoed het, het hy voortdurend teen sy fisieke gebreke uitgevaar.

Tydens die verfilming het Day Lewis die hele tyd in karakter gebly, nie omdat hy 'n aanhanger is van die Method nie, maar omdat hy werklik die ergste probleme wou verstaan wat 'n fisiek gestremde persoon ondervind. Die filmspan moes hom die trappe op dra, moes hom onder ligte en oor kabels dra. Hy het selfs gepraat soos iemand wat verlam is. Mense het op die stel om hom geloop asof hy nie daar was nie en hom behandel asof hy 'n idioot is.

Só het dit vir Day Lewis moontlik geword om Brown te wórd, nie net om hom te speel nie. Day Lewis gee briljant uiting aan Brown se norsheid, sy roekelose humeur en sy sjarme. Dit is 'n vertolking vol integriteit.

Sheridan is ook geseën met Brenda Fricker in die rol van Brown se alewig swanger ma. Sy was die heilige!

Brown is in 1932 in Dublin gebore. Hy was een van 23 kinders (waarvan 13 oorleef het) in 'n werkersklasgesin. Weens sy serebrale gestremdheid, het almal aangeneem hy is verstandelik vertraag.

Sheridan fokus breedvoerig op die besonderse vreugdes en frustrasies van Brown se lewe.

Hy het heelwat ondersteuning van sy broers en susters gehad, maar die armoede van die gesin, die feit dat hulle nie 'n rolstoel kon bekostig nie, dat die kinders vier in een bed moes slaap en die gebrek aan opvoeding het sy situasie vererger.

Gevoelvolle aandag word gegee aan die groot oorwinnings en die groot teleurstellings van sy lewe. Dit is 'n prent wat jou met eerbied en nie met jammerte vul nie.

"My Left Foot" eindig op 'n ligte noot, waar Brown en Mary uiteindelik bymekaar uitkom, en sê nie dat hy in die ouderdom van 49 aan 'n stuk vleis verstik het toe sy die eetkamer vir 'n paar minute verlaat het nie.

Die ontmanning van Viëtnam

BORN ON THE FOURTH OF JULY
Met Tom Cruise, Bryan Larkin, Raymond J. Barry, Caroline Kava, Josh Evans

ANDREA VINASSA

HOE moeg ons ookal vir Viëtnam-flieks is, is "Born on the Fourth of July" onteenseglik 'n goeie prent. Uiters populêr, ja. Epies selfs. Ook kwellend, onvergeetlik. En 'n prent wat twee-en-'n-half uur duur en min vervelige oomblikke bevat.

Dit is ook een van die min Viëtnam-flieks wat 'n mens vanuit 'n ideologiese standpunt nie dwars in die krop steek nie. Ron Kovic het nie 'n man geword op die slagveld nie, ook nie 'n Rambo-agtige psigopaat nie, hy is ontman.

Die soort opruiende indoktrinasie waaraan Amerikaners onderwerp is en wat mense soos Kovic aangespoor het om by die Marines aan te sluit, is miskien vir ons moeilik om te verstaan, maar Stone verduidelik alles deeglik en met onbetwisbare gesag deur middel van al die Hollywood-truuks tot sy beskikking.

Oliver Stone sou "Born on the Fourth of July" in 1978 reeds gemaak het, daarom het die prent 'n effense mosterd-na-die-maal-nasmaak. Die beleggers het hulle geld onttrek vier dae voor hulle sou begin skiet - ná byna twee jaar se werk. Stone het vir Ron Kovic, wie se outobiografie dit is, belowe hy sou terug wees.

Stone het toe die draaiboek vir "Conan the Barbarian" saam met daardie ou oorlogstoker John Milius gaan skryf. En "Midnight Express", "Scarface" en "Year of the Dragon". Hy het ook "Salvador" geskryf en gemaak waarin hy die Amerikaanse regering gekritiseer het vir hulle ondersteuning van regse moordbendes in Sentraal-Amerika. Geen Amerikaanse verspreider wou daaraan raak nie.

In 1986 het hy "Platoon" gemaak. Dit het vier Oscars gewen. Stone het gearriveer. Toe kon hy "Salvador", 'n baie beter prent as "Platoon", uitreik. Toe is dit "Wall Street" en die laebegroting "Talk Radio".

Stone draai nie doekies om nie.

"Born on the Fourth of July" sou miskien 'n meer tydige prent gewees het as hy toegelaat is om dit in 1978 te maak. Ons kan hom seker nie verkwalik dat hy nou die Hollywood-ouens met hulle eie spel wil verower nie. Maar sy ideologiese standpunt bly onbuigsaam soos hy die mites van die Amerikaanse samelewing een vir een ondergrawe. Daar is niks oneerliks aan sy metodes nie. Hy kies altyd die subtieler opsie wanneer hy dialoog skryf en redigeer.

Stone woel jou binnegoed om met omtrent drie verskillende rolprentstyle: daar is patriotiese parades met duisende vlag-waaiende ekstras wat met 'n anamorfiese lens vasgevang word, 'n senu-agtige kamera uit die gesigspunt van die hoofkarakter wat sweef oor 'n liriese Viëtnam-landskap en dan is daar die intieme realistiese tonele waarin Ron Kovic (Tom Cruise) worstel met die alledaagshede van sy tragedie.

Wat 'n mens aangryp is dié uitbeelding van die individu as gebruiksartikel van die groter samelewing/stelsel/noem-dit-wat-jy-wil wat, ná hy of sy sy nut verloor het, weggegooi word. Ná Kovic tydens 'n skermutseling deur die ruggraat geskiet is, is hy na 'n hospitaal in die Bronx gestuur. Stone beeld die haglike toestande wat daar geheers het met afgryslike regstreeksheid uit. G'n wonder hulle wou sy prent nie in 1978 maak nie.

Stone spaar sy gehoor nie vir 'n oomblik nie. Die vernedering wat Kovic met sy tuiskoms moes verduur, sy verval in moedeloosheid en die oorweldigende gevoel van nutteloosheid word met onwrikbare realiteit blootgelê sonder die huilerigheid van 'n "Coming Home" of die romantisering van 'n "Deer Hunter".

Tom Cruise, met behulp van 'n versameling lelike haarstukke, vertolk Kovic se bewuswordingsproses, sy transformasie van patriotiese onskuldige tot driftige anti-oorlog-aktivis, soos iemand wat in 'n Oscar-wedloop is. Cruise sorg vir private oomblikke wat by jou bly spook: eers gee hy vir ons pynlike verwondering en ongeloof oor sy lot, dan ongemak wanneer hy ná sy hospitaal-ervaring al sy bure moet groet, vertwyfeling met sy belydenis aan die gesin van een van sy makkers wat in die slagveld gesterf het, ontroosbare verdriet in die arms van 'n prostituut en beskonke wrewel in 'n tranerige argument met sy té religieuse ma.

'n Mens moet dit aan Stone, Cruise en Kovic gewonne gee...

The Bard comes to Bucharest

MACBETH
Graham Hopkins, Sandra Prinsloo, Jonathan Rands, Mitzi Booysen and members of the Pact Company
Alexander Theatre

RANDY LE ROUX

BRING me Macbeth the blood-drenched Polanski way; even the O'Toole, set your audience rolling in the aisle, way: but not the way of Pact's latest production.

This "Macbeth" strains under attempts to impose on it a certain topicality and "relevance", notice of which is served in the programme by excerpts from "Newsweek" about the demise of Ceausescu.

Then there are SADF-type combat fatigues and a closing scene in which Malcolm plays demagogue, replete with microphone and red flags waved by the crowd.

Seemingly at odds with this, director Reible has made the Macbeths a couple of such mediocrity that one is never much interested in their fate.

There is also the question of Graham Hopkins's Macbeth. Hopkins has not the measure of the Thane and his fortunes, like those of the production, falter long before Birnam Wood comes to Dunsinane.

Blood and comfy domesticity there may be, but there is little resoluteness in Hopkins's performance, and even less nightmare.

It is not so much that to this Macbeth the heinous crimes of a Ceausescu cannot be imputed, nor even that the state-sanctioned political murders carried out by his minions recede in horror; rather it is the lack of conviction which with Hopkins confronts imagined daggers and images inducing insane-ridden insomnia.

Horrors of the mind, nightmares of the psyche there should be: here there are none.

Sandra Prinsloo's Lady Macbeth does not help. She is handicapped firstly by an array of frightful costumes (a burden shared by Duncan and Lady Macduff), dowdy creations the point of whose off-the-peg like ugliness evades me.

But that is nothing alongside the campness of Prinsloo's playing. Avarice, anger, angst, calculation, disintegration, love, lust ... to all Prinsloo sadly brings exaggerated play-acting.

This is the stuff of Shakespeare side by side by soapies; Sue-Ellen Ewing rather than Elena Ceausescu.

While the Macbeths may not be credible, Jonathan Rands's Macduff is eminently so.

And in Rands lays some redemption for the production, for he is the alternate Thane to Hopkins, and brings greater conviction to the role. Quite why Macduff should play king-maker to Terence Reis's Malcolm is a puzzle. For one, Reis severely maims Shakespeare's text by alternate shouting and muttering (Bill Curry regrettably excelled in the latter as Duncan). Reis it is who has to address a Soccer City-like gathering at play's end, and roar into a microphone an invitation to his coronation.

The scene is the most laboured of the many laboured images and allusions to recent events that the production makes.

Using such an approach director Reible has worked wonders with other plays, but here the impression is of artifice, not art.

Artificially lengthy pauses - neither pregnant, poignant nor pointed - characterise a number of the scenes.

The Hopkins/Prinsloo version of the production is much like Macbeth's lament following the death of his wife: " ... but a walking shadow, a poor player/That struts and frets his hour upon the stage,/And then is heard no more: it is a tale/ ... Signifying nothing."

Come cast change time, Rands plays Macbeth, Mitzi Booysen Lady Macbeth, Prinsloo Lady Macduff and Hopkins Banquo. The result falls somewhat short of transmogrification, but the change is notable nonetheless.

Rands and Booysen charge the Macbeths' relationship with sexual spark. Fevered sensuality and ambition-pricking lust are brought palpably to the fore.

We believe the dagger Rands sees before him, and Booysen's descent into insanity does not rely on struggles with sweaters a la Sandra.

Matron to a less ambitious house, Prinsloo manages Lady Macduff well (silly socks aside). Hopkins is very worthy as Banquo, if a trifle boring.

In all, the Rands/Booysen coupling is a better bet for this production. They even succeed in pushing some of its more annoying aspects firmly into the background, though it still signifies little.

Bekroonde Antoinette wou mense laat lag

Die Kaapse toneelspeler Antoinette Kellerman is verlede week met die toekenning van die Fleur du Cap-pryse aangewys as Beste Byspeler vir haar rol in "Kinkels innie kabel". RACHELLE GREEFF het met haar gaan praat

DIS weer suid-verskriklike-oos. Die hele Kaap sien my broek en ek waai selluliet- en selfbewus in by die koffieplek in Burgstraat waar Antoinette Kellerman wag.

Maar soos 'n goeie aktrise laat vergeet sy my van myself. Sy's offbeat mooi, en haar hare sowaar silwergrys. Sonder hulp. Gestroop van soepel aktrise-polse en geoefende beskeidenheid wag sy daar agter haar sigaret. Sonder 'n elokusie-stem sowel as - dank die vader - nekbewegings kenmerkend van die Griekse tragedie. Vriend en kollega Marthinus Basson sit saam met haar om die tafel toe ek aankom. Toe hy wegstap, lyk sy alleen.

Lank, regop en op haar eie.

Later oor haar vierde koppie koffie (tweede vrot toneelgewoonte, sê sy, van Marthinus). "Hy't my selfvertroue vir my teruggegee."

"Ek is grof en groot," hoor ek twee keer in die twee-en-'n-halfuur. 'n Adolessente illusie, raar by 'n 38-jarige van haar statuur. "En my diksie is gefok."

Klink of Marthinus nog 'n bietjie werk moet doen.

Maar jy kan haar dit nie verkwalik nie. Want ná vyftien jaar en sowat honderd stukke sê sy steeds: "Elke keer wat jy op daardie verhoog loop, is jy verskriklik blootgestel."

Vreesaanjaend

Een openingsaand doen aan haar wat drie hartaanvalle aan 'n ander mens doen.

Immer in voeling met haar eie feilbare simpel menslikheid praat sy "boontoe, elke keer voor 'n opvoering begin".

Van haar eie beperkinge is sy dus oorbewus. Is dit, wonder 'n mens, een van die elemente van goeie kunstenaarskap?

Haar Fleur du Cap-benoeming as Beste Byspeler vir "Kinkels innie kabel" word so in die verbygaan aangeraak: Ja, sy't hom laasjaar ook gekry. Toe vir "Hond se gedagte".

En nou maak dié kleine kliekie Kapenaars so 'n helse kabaal or sy nie verlede week by die grand do was nie. "Dis gewoon omdat ek vir dood partytjie hou. Totaal ongedissiplineerd, tot die volgende oggend toe. En 'n dag se werk kon ek nie laasweek verloor nie."

Sien.

Maar die komedie-benoeming is tog interessant. "Kyk, ek het so begin. Ek wou mense vermaak, laat lag. Dis wat vermaak beteken, het ek destyds gedink. Maar komedie is in werklikheid vreesaanjaend. Dis baie, baie moeiliker as ander toneel."

Politiek

En sy verduidelik van die fyn tydsberekening, die onmiddellike reaksie wat jy dadelik hoor, of nie hoor nie! Jy speel heeltyd van jou gehoor af, en kan nie vir 'n breukdeel van 'n sekonde konsentrasie verloor nie. Wat meer is, as 'n flop-bestande laugh line nie werk nie, wat doen jy môre-aand?

"Nee, ek beskou myself nie noodwendig as komediespeler nie."

Buite in die wind speel 'n swart busker op 'n wit blokfluit.

Sy gaan loop 'n draai.

(Dis nie elke 38-jarige, dink ek na-ywerig, wat nog OK in jeans lyk nie. Veral aangesien sy room in haar koffie drink.)

Maar dié gedagte hou jy vir jouself en vra die ewige politiek relevante vraag.

"Deesdae is ek net bewus, maar nie meer soos vroeër aktief betrokke en 'n vaandeldraer nie. My kop het anders begin funksioneer. Jy raak behep met jou eie wêreld, jou volgende karakter. Mens raak weg van mense om jou en die politiek, die seer en die swaarkry."

"Ek vang myself dikwels dat ek selfgesentreerd is."

Wat van nog inheemse politieke teater?

"Absoluut! Altyd! Dis soos die dominee wat elke Sondag oor dieselfde ding preek..."

En dit stuur haar na verwante kwessies: Daar's nie naastenby genoeg vroue wat vir die verhoog oor vroue skryf nie.

Miskien, eendag, oor vyf of wat jaar, wanneer die instelling van staatsteaters verkrummel het, sal daar ook 'n kruisbestuiwing van swart en wit toneel wees.

'Plakkersdorp'

Maar Antoinette se storie begin nie hier nie.

Wel in Bellville-Suid. Haar pa was 'n houtverkoper. Later het hy sy eie vervoermaatskappy, en hulle trek Tiervlei toe. (Intussen herdoop na Parowvallei.)

"Op skool het 'n kind gespot en gesê ek kom van die plakkersdorp. Ek het hom met my rooi bybel - daai dik geskiedenisboek - gesmyt."

Partykeer was sy skaam oor haar pa se trokke. Maar daar tussen die einste trokke, in die vuil garage met sy oliekolle, het sy konsert gehou - en sy't die kinders wat kom kyk het, laat betaal.

"Wens ek was vandag nog so opportunisties."

Sy was - dis nogal 'n aangename andersheid - 'n gelukkige kind. "My ouers moes hard werk, maar ons het altyd die nodige gehad."

Op skool was sy baie sportief. Soos 'n mens kan verwag van sulke eindelose bene. Maar dit was uiteindelik die genes van haar storieverteller pa, Willem Boekies, wat gewen het.

En toe sê Willem Boekies, ja, jy kan maar drama doen, maar net nie by die Universiteit van Kaapstad nie. Dis 'n klomp kommuniste, maan hy. So beland sy op Stellenbosch.

Tussen mense soos Dawie Malan, Rina Botha, Fred le Roux en WEG Louw. (Nou almal wyle.) In 'n stadium het sy die drama gelos, maar nadat WEG Louw haar uit Eugène Marais se "Dwaalstories" hoor voordra het, word sy oortuig om terug te gaan.

Fondament

"By hierdie mense het ek die basiese, die fondament, geleer. En dan, daarna, kan 'n mens enigiets doen. Vandag se kinders..."

(Party van hulle, besluit ons, kan nie praat nie. En dan probeer hulle dit nog van die verhoog doen.)

"Ja, my pa het vir my betaal. Dis 'n eer, want ek het sonder studieskuld begin werk." En al is hulle vandag al baie oud, trek hulle agter haar aan oral waar sy speel, Bloemfontein, selfs Namibia toe een keer.

Hulle wil weet soms, want hulle is ou Afrikaners, hoekom dit vir haar nodig is om haar in sekere toneelstukke te begewe. "En dan verduidelik ek dat ek aand na aand my gehoor vermaak en bevredig. Maar soms moet ék, Antoinette, ook bevrediging kry."

Soos, byvoorbeeld, met "Shakespeare's Macbeth" deur Heiner Müller. Sy't elke aand "gevlieg". Ander stukke wat dieselfde uitwerking gehad het, was "Quartet" en "Anatomie Titus". Al drie geregisseer deur Marthinus Basson. Selfs haar en dié bryerbreier se nie-verbale kommunikasie met repetisies is in die kol. Maar, waarsku sy haarself, dalk sien hy nie meer my maniërismes raak nie.

Sy kan net 'n beskeie bietjie TV-werk op haar CV skryf. "Uitdraai", saam met Annie Basson, 'n "wonderlike ervaring". Maar sy ken nog glad nie die medium nie, sukkel onder meer met die "facial gymnastics".

Maar eendag gaan sy dit weer doen, mits dit háár rol is - ongeag hoe groot of klein. "Dit klink nou erg verwaand, maar ek kan myself nie blootstel aan enige gemors nie. Dit gaan oor selfbehoud."

Babas

Nee, sy is nie getroud nie. Het ook nie spruite nie. Die verantwoordelikheid om vir Sparks, die kat, te sorg is oorweldigend genoeg. "Dis in elk geval 'n pot snot dat babas en net babas alleen jou volledig vrou maak."

Antoinette se eerste rol, op universiteit nog, was dié van Bernarda Alba. Dit sal sy weer wil speel.

En iets oor seksualiteit, wat sy, wie weet, self sal skryf. Oor geslagtelikheid en geslagsverandering. Wat ervaar mense wat 'n geslagsverandering ondergaan het en hoe ervaar die gemeenskap hulle? 'n Gedagte dalk aangewakker deur "The Bitter Tears of Petra von Kant", waarin sy onlangs die rol gespeel het van die emosioneel en seksueel onstabiele Petra (lees: uitstekende spel in 'n sentimentelerige toneelstuk).

Intussen staan haar kop Transvaal toe. Tydelik. "Mense raak moeg van dieselfde gesig, moeg en te gewoond aan. Ek moet my gehoor hier blaaskans gee.

"Tog is die Kaap goed vir my. Vir die eerste keer het ek bure daar in Duiwelspiek - en vir die eerste keer het ek ook 'n familie in die teater. I belong there - by daai lot daar onder."

Brand blus die lewenslus

ROBIN HAWKINS op die jol in Kaapstad...

VOOR laasweek was Café Royal nog die uithangplek van Kaapse "cool". Die tuiste van beide denkende drinker en drinkende denker, waar geen vaste musiekstempel op die gehoor afgedwing word nie.

Maar dit lyk my gerugte van die vuur het almal se lus geblus, en al het Nico Burger van Any Driver se vlymende kitaar vuurgemaak onder die dosyn of so, lyk dit maar sleg as Any Driver, The Usual en Attic Muse so vir 'n leë kamer speel.

Só was dit dan verlede naweek en dan wonder almal hoekom al ons bestes op die ou ent maar in Jo'burg 'n heenkoms gaan soek. In die Goudstad gaan die publiek darem uit, maar hier word daar gekla oor die "venues" (venue: plek, vergaderplek, dalk oord?) wat by die dag minder word, maar basta ondersteun. Die handjievol getroues het dit geniet terwyl dit daar was, maar kyk mooi; eendag sterf die Café Royal ook uit - en daar kan mens immers wettig drink.

TRIPLE M MUSIC by IDOLS: Van disko's het ek nog nooit gehou nie. Nommer een: ek kan die uniform nie bekostig nie, en nommer twee: ek kan tuis plate luister, sonder dat die hele wêreld my dophou en probeer raai watter motor ek bestuur. Dans kan mens in elk geval nie, want die vloer is so vol dat my sigarette alewig dreig om gate in modieuse moue te brand.

En dis waar Martin Myers en Mike besluit het om hulle nuwe promosiemaatskappy, Triple M Music, vir vier van hulle groepe - Roots Roekers, Trees, Route 66, en Mocca Java te lanseer ("launch", soms is woordeboeke bra onbehulpsaam). Verkeerde plek, verkeerde klank, verkeerde kombinasie.

Volgens verskeie orkeslede is hulle egter almal met Triple M dood tevrede. Slaan my dronk. Persoonlik voel ek dat mens, as mens geld in 'n produk wil instort, dan wel genoeg moet wees om die produk ordentlik te kan bemark. Maar hulle leer nog, hopelik.

Kaapstad het sulke mense nodig, en uiteindelik hoop mens dat hulle sal regkom.

ROBBIE JANSEN by DIE JOSEPH STONE-OUDITORIUM en THE BASE: Dié van ons wat bleker van gelaat is, kyk dikwels die Joseph Stone-Ouditorium op Klipfonteinweg in Athlone mis, al ry ons hoe dikwels feitlik vlak voor die plek verby, op pad lughawe toe.

Jare lank was dit die tuiste van die Eoan-Groep, wat in die laaste paar jaar voor die beëindiging van staatsbefondsing in 1988 meer en meer druk, en gevolglik ook minder ondersteuning van die gemeenskap ervaar het.

Toe hulle in 1988 om verskeie redes - te veel om hier te bespreek - die gerieflike staatsgeld vaarwel gesê het, het dit aanvanklik moeilik gegaan. Mettertyd het vooroordele begin verval, en kon die Eoan-Groep kontak maak met David Kramer (wat gretig was om "District Six" nader te neem aan die gemeenskap waaruit dit gespruit het en gevolglik heelwat geld en energie in die projek ingestort het) en MAPP (Music Action for People's Power) wat sterk bygedra het tot die feit dat die Joseph Stone nou die kern vorm van heelwat dinamiese kultuurontwikkeling op die Skiereiland.

Onlangs byvoorbeeld, het Antoinette Butler en die Skietsels hulle "kabaret" op die gehoor afgevuur. En vroeg dié week het Robbie Jansen verskyn. Daarna is hy stad toe om in The Base op te tree.

Só moet musiek mos klink. Sonder die ewige egosentriese vernis wat mens so dikwels by jazz-musiektegnici vind, roer hierdie man se beskeie, tog ekstatiese saksofoon en growwe sang my heeltemal.

Wat mens tref is sy integriteit. Min slagspreukery, tog bly jy bewus van sy politieke/sosiale siening en sy hele houding lewer kommentaar op die situasie waarin hy hom bevind.

Ek wou eintlik vir Jack Momple op die tromme gesien het, maar dié is onverwags weg en is vervang deur Joe Fynn, wat nogtans goed vertoon het. Ek het Momple egter gemis. Die baie jare se saamwerk met Robbie het sterk in hulle spel na vore getree. Ek moet onmiddellik byvoeg dat Hilton Schilder in dié opsig skitterend was. Hy is nuut in die Jansen-span, maar die verhouding tussen hom en Robbie is goed, en dit voel vir my asof hy nou mondig geword het, na sy afwys-jare met die Genuines. Die man is goed. Sulke musiek vat niks kak nie. Sien en hoor hulle.

Laastens net 'n interessante kunsuitstalling by die Sentrum vir Afrikastudies, op die UK-kampus. "Edges" beslaan sterk skilderye van Randolph Hartzenberg en beelde van John Stodel. Dit duur tot 13 Maart. Meer daaroor volgende week.

TEATER

JOHANNESBURG

By die Alexander-Teater in Braamfontein kan William Shakespeare se MACBETH elke aand om 8-uur gesien word. Met Graham Hopkins en Sandra Prinsloo. Tot 17 Maart.

WHAT A WONDERFUL WORLD, 'n opvoering wat hulde bring aan onder andere Louis Armstrong, Sammy Davis en Nat King Cole is by die Prima Donna teater/restaurant te sien.

Susan Pam se CURL UP AND DYE is elke aand om 8-uur by die Mark-teater te sien. Saterdae om 6 en 9nm. Laaste naweek.

By die Dalro-teater, Windybrow is TRUK se MARY STUART met Shirley Johnston en Jacqui Singer tans aan die gang. Elke aand om 8-uur. Laaste naweek.

Vanessa Cooke kan in THE BELLE OF AMHERST by die Mark se Upstairs-teater om 8nm gesien word.

SAKHILE tree net die naweek by die Mark se Warehouse op. BLUES AFRIKA CAFE deur Matsemela Manaka open 8 Maart hier.

TITBITS is 'n nuwe komedie wat by die Victory in Orange Grove aan die gang is. Met Clive Scott, Melody O'Brian en Jenny De Lenta. Maandae tot Vrydae om 8nm en Saterdae om 6 en 9nm.

Patrick Mynhardt is in ANOTHER SIP OF JEREPIGO by die Laager, Mark-Teater te sien. Elke aand om 8-uur. Laaste naweek.

Pieter Toerien: AIN'T MISBEHAVIN' met Sam Marais en Natalia Da Rocha by die André Huguenet. Laaste naweek.

WHODUNNIT, 'n komedie met Tobie Cronje, is by die Alhambra te sien.

PRETORIA

Truk opera bied DON PASQUALE by die Staatsteater aan.

KAAPSTAD

Baxter-Teater, Mainstraat: IPITOMBI THE WARRIOR kan tot 3 Maart in die Hoofteater gesien word. Voorskoue van JUST LIKE HOME is op 5 en 6 Maart. Open 7 Maart.

Concert Hall: RUSH HOUR SINGS CHRIS DE BURGH tot 10 Maart. Pieter-Dirk Uys open met A KISS ON YOUR KOEK-SISTER op 15 Maart. Tot 31 Maart.

In die Studio is Robert Kirby se HOUT CUISINE tot 24 Maart aan die gang.

Nico Malan, Strandgebied: In die Teater is EK ONTHOU VIR MAMMA met Joey de Koker en Kobus Loubser te sien.

In die Arena is BALLET BOUTIQUE te sien.

MY FAIR LADY open 2 Maart in die Operahuis.

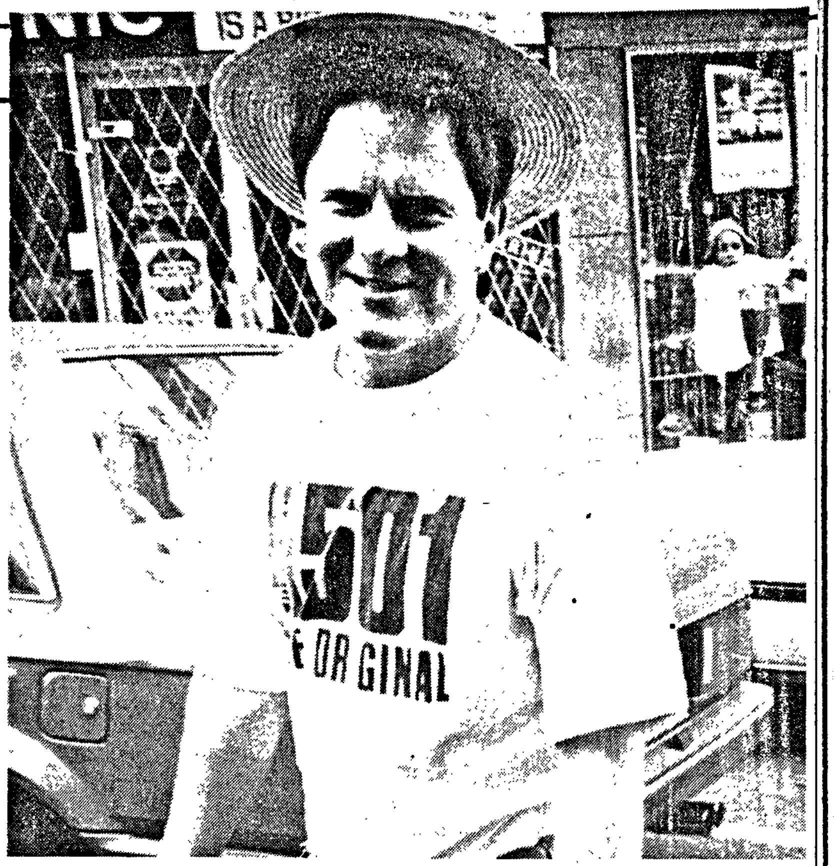

Helena Kriel se 'I can't wait to tie you to the sofa' is van môre-aand in die Windybrow se Trustbank Arena te sien. Sean Higgs speel iemand op soek na liefde in Hillbrow.

NU METRO THEATRES
NOW SHOWING 2-8 March. BOOK AT COMPUTICKET
NU METRO CITY 1-8 (Formerly Ster City) Cnr. CLAIM/PLEIN ST. 337-3033/23-5871 Safe parking at Jack Mincer
BORN ON THE FOURTH OF JULY Tom Cruise, Willem Dafoe (2-19) DAILY: 10.00, 2.30, 5.30, 8.30
PARENTHOOD Steve Martin, Dianne Wiest (2-14) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
AN INNOCENT MAN Tom Selleck (2-18) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
THE MIGHTY QUINN Denzil Washington, James Fox (2-14) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
SHIRLEY VALENTINE Pauline Collins, Tom Conti (2-16) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
HOMEBOY Mickey Rourke, Christopher Walken (2-16) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
LEAN ON ME Morgan Freeman, Robert Guillaume (A) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
SEA OF LOVE Al Pacino, Ellen Barkin (2-18) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
HYDE PARK METRO 447-3091
BORN ON THE FOURTH OF JULY Tom Cruise, Willem Dafoe (2-19) DAILY: 10.00, 2.30, 5.30, 8.30
PARENTHOOD Steve Martin, Dianne Wiest (2-14) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
BALFOUR PARK METRO 887-8548
SHIRLEY VALENTINE Pauline Collins, Tom Conti (2-16) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
BORN ON THE FOURTH OF JULY Tom Cruise, Willem Dafoe (2-19) DAILY: 10.00, 2.30, 5.30, 8.30
ALBERTON METRO 907-2362
BORN ON THE FOURTH OF JULY Tom Cruise, Willem Dafoe (2-19) DAILY: 10.00, 2.30, 5.30, 8.30
PARENTHOOD Steve Martin, Dianne Wiest (2-14) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
LEBA KLERKSDORP (018) 24564
LEAN ON ME Morgan Freeman, Robert Guillaume (A) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
MYSTIC PIZZA William R. Moses, Julia Roberts (2-16) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
VAAL VEREENIGING (016) 21-1339
BORN ON THE FOURTH OF JULY Tom Cruise, Willem Dafoe (2-18) DAILY: 10.00, 2.30, 5.30, 8.30
PARENTHOOD Steve Martin, Dianne Wiest (2-14) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
MIDRAND CONSTANTIA (011) 805-4266
400 ACTION JACKSON Craig T. Nelson, Vanity (2-18) MON-FRI: 6.00, 8.30. SAT: 2.30, 6.00, 8.30
150 RUNNING ON EMPTY Judd Hirsch, River Phoenix (2-14) MON-FRI: 6.00, 8.30 SAT: 2.30, 6.00, 8.30
HILLBROW METRO 724-2511 1-7 (Parking in basement)
BORN ON THE FOURTH OF JULY Tom Cruise, Willem Dafoe (2-19) DAILY: 10.00, 2.30, 5.30, 8.30
PARENTHOOD Steve Martin, Dianne Wiest (2-14) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
SHIRLEY VALENTINE Pauline Collins, Tom Conti (2-16) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
THE MIGHTY QUINN Denzil Washington, James Fox (2-14) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
HOMEBOY Mickey Rourke, Christopher Walken (2-16) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
SEA OF LOVE Al Pacino, Ellen Barkin (2-18) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
LEAN ON ME Morgan Freeman, Robert Guillaume (A) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
BEDFORDVIEW METRO 616-6828 1-6
PARENTHOOD Steve Martin, Dianne Wiest (2-14) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
BORN ON THE FOURTH OF JULY Tom Cruise, Willem Dafoe (2-19) DAILY: 10.00, 2.30, 5.30, 8.30
SEA OF LOVE Al Pacino, Ellen Barkin (2-18) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
TURNER & HOOCH Tom Hanks, Mare Winningham (A) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
MYSTIC PIZZA William R. Moses, Julia Roberts (2-16) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
AN INNOCENT MAN Tom Selleck (2-18) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
RANDBURG METRO 787-0340
PARENTHOOD Steve Martin, Dianne Wiest (2-14) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
7 ARTS NORWOOD 483-1680
RED KISS Lambert Wilson, Charlotte Valandrey (2-16) DAILY: 2.30, 5.30, 7.45, 10.00
SHARE THEATRES 494-1137 1-8 ALL ADMISSIONS R2,50
RED SCORPION Dolph Lundgren, Al White (2-14) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
BORN ON THE FOURTH OF JULY Tom Cruise, Willem Dafoe (2-19) DAILY: 10.00, 2.30, 5.30, 8.30
ACTION JACKSON Craig T. Nelson, Vanity (2-18) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
COP James Wood, Leslie-Ann Warren (2-18) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
SEA OF LOVE Al Pacino, Ellen Barkin (2-18) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
TURNER & HOOCH Tom Hanks, Mare Winningham (A) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
COUNTER FORCE Isaac Hayes (A) DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
DOUBLE REVENGE Lee McClosky (2-16) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
MEGACITY METRO MMABATHO (0140) 2-3553
1 SEA OF LOVE Al Pacino, Ellen Barkin (2-18)
3 LEAN ON ME Morgan Freeman, Robert Guillaume (A)
2 MYSTIC PIZZA William R. Moses, Julia Roberts (2-16)
4 RED SCORPION Dolph Lundgren, Al White (2-14)
MON-SAT: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00. SUNDAY: 12.15, 2.45, 5.15, 7.45, 10.00
CINE MMABATHO SUN HOTEL (0140) 2-1144 EXT. 2830
NOW SHOWING: Ed Harris THE ABYSS Adventure (A)

NU METRO THEATRES PRETORIA
Now Showing 2-8 March.
OSCAR 341-7682 Jeppe Street, Sunnyside
Born on the Fourth of July 8 Oscar Nominations (2-19) Tom Cruise, Willem Dafoe DAILY: 10.00, 2.30, 5.30, 8.30
METRO 44-9867 Esselen Street, Sunnyside
PARENTHOOD An Outrageous Comedy (2-14) Steve Martin, Dianne Wiest DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
VILLAGE 44-6096
1 SEA OF LOVE Romantic Thriller (2-18) Al Pacino, Ellen Barkin DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00 March 5 9.45 am SOLD OUT
2 MYSTIC PIZZA A Romantic Comedy (2-16) William R. Moses, Julia Roberts DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
MENLYNPARK 47-4568/348-8611 Atterbury Rd., Menlyn Park
1 Shirley Valentine Oscar Nomination: Best Actress (2-16) Pauline Collins, Tom Conti DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
2 Born on the Fourth of July 8 Oscar Nominations (2-19) Tom Cruise, Willem Dafoe DAILY: 10.00, 2.30, 5.30, 8.30
3 PARENTHOOD An Outrageous Comedy (2-14) Steve Martin, Dianne Wiest DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
MIDRAND CONSTANTIA (011) 805-4266
400 ACTION JACKSON Action (2-18) Craig T. Nelson, Vanity MON-FRI: 6.00, 8.30 SAT: 2.30, 6.00, 8.30
150 Running on Empty Warm Human Drama (2-14) Judd Hirsch, River Phoenix MON-FRI: 6.00, 8.30. SAT: 2.30, 6.00, 8.30
NELSPRUIT METRO The Promenade (01311) 25767
1 TURNER & HOOCH Hilarious Comedy (A) Tom Hanks, Mare Winningham DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
2 TWO MOON JUNCTION A sexy drama for adults only (2-19) Sherilyn Fenn, Richard Tyson DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
3 Young Einstein Comedy (A) Yahoo Serious, Adile Le Clezio DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
BOOK AT COMPUTICKET

MUSIEK

JOHANNESBURG

Roxy Rhythm Bar, Mainstraat, Melville: Vanaand: AFRICAN JAZZ PIONEERS. Saterdag: DIAMOND DOGS. Maandag: GREEN. Dinsdag: LITTLE SISTER. Woensdag: VINNIE AND THE VICOUNTS. Donderdag: WENDY OLDFIELD.
Kippies, Mark-Teater, Newtown: Township-jazz se voorstedelike tuiste. (Toe op Maandae, die res van die week oop van sewe-uur - en naweke van vyf-uur - tot laat.). COUNT JUDGE tree tans hier op.
The Junction, h/v Breë- en Claimstraat: "Ouer" rock en new wave met 'n aparte vertrek vir "live" groepe, 'n daktuin en video- en poolkamer. Welkome afleiding van die disko-twak op ander plekke. Chris Prior is soms Saterdagaande die platejoggie. Vir "denkende" jollers.
Rumours, Rockeystraat: 'n Tipiese Rockeystraatse laataand-"joint" vir mense wat soms werk en van jazz hou.
Late Nite Duke's, Melville: Laatnag-alternatief vir middel-stedelinge. Oop van vyf-uur smiddags tot baie laat, saans en Saterdae vir middagete. Etes word sewe dae van die week tot laataand bedien.
Club Manzattan, Moletsane, Soweto: Hoër-inkomstegroep disko. Oop van 11 nm. Maandae en Dinsdae is toegang gratis. Twee gratis biere op aande wanneer toegang gevra word. Alle soorte musiek.
Blues, Marshallstraat 165: Wesens van die noordelike voorstede (ouderdom tussen 25 en 35) se uithangplek. Disko-musiek, flitsende ligte, spieëls, mense met grimering... daai soort van ding.

KAAPSTAD

Base: Vanaand en Saterdagaand is dit PETO. Winston Makuku en Robbie Jensen met HEART THROB is volgende week aan die gang behalwe Woensdag wanneer dit reggae-aand is en Donderdag WORLD MUSIC NIGHT. Gratis ingang voor 11 en daarna is dit R5.

NU METRO THEATRES
NOW SHOWING 2 - 8 March.
STUTTAFORDS METRO 26-1818 TOWN SQUARE
1 Born on the Fourth of July 8 Oscar Nominations (2-19) Tom Cruise, Willem Dafoe DAILY: 10.00, 2.30, 5.30, 8.30
2 PARENTHOOD Comedy (2-14) Steve Martin, Dianne Wiest DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
3 AN INNOCENT MAN Drama (2-18) Tom Selleck DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
FISH HOEK METRO 82-2404 TOWN SQUARE, MAIN STREET
1 Born on the Fourth of July 8 Oscar Nominations (2-19) Tom Cruise, Willem Dafoe DAILY: 10.00, 2.30, 5.30, 8.30
2 PARENTHOOD Comedy (2-14) Steve Martin, Dianne Wiest DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
3 Shirley Valentine Oscar Nomination: Best Actress (2-16) Pauline Collins, Tom Conti DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
SEA POINT METRO 44-7951 MAIN ROAD
1 Born on the Fourth of July 8 Oscar Nominations (2-19) Tom Cruise, Willem Dafoe DAILY: 10.00, 2.30, 5.30, 8.30
2 PARENTHOOD Comedy (2-14) Steve Martin, Dianne Wiest DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
3 Shirley Valentine Oscar Nomination: Best Actress (2-16) Pauline Collins, Tom Conti DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
4 AN INNOCENT MAN Drama (2-18) Tom Selleck DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
BRACKENFELL METRO 901-8100 CHECKERS WAREHOUSE CENTRE
1 Born on the Fourth of July 8 Oscar Nominations (2-19) Tom Cruise, Willem Dafoe DAILY: 10.00, 2.30, 5.30, 8.30
2 PARENTHOOD Comedy (2-14) Steve Martin, Dianne Wiest DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
3 Shirley Valentine Oscar Nomination: Best Actress (2-16) Pauline Collins, Tom Conti DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
4 AN INNOCENT MAN Drama (2-18) Tom Selleck DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
OSCAR Adderley St. 45-2585
Lean On Me A Stunning Drama (A) Morgan Freeman, Robert Guillaume DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
MITCHELL'S PLAIN 32-2040
1 Killer Angels Karate Action (2-10) Moon Lee PLUS Ninja Strike Karate Action (2-14) Bruce Shen MON-FRI: 9.30, 2.00, 7.30 SAT: 11.00, 3.30, 8.00
RONDEBOSCH METRO 685-4569
Born on the Fourth of July 8 Oscar Nominations (2-19) Tom Cruise, Willem Dafoe DAILY: 10.00, 2.30, 5.30, 8.30
2 Lean On Me A Stunning Drama (A) Morgan Freeman, Robert Guillaume PLUS AN INNOCENT MAN Drama (2-18) Tom Selleck DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
BOOK AT COMPUTICKET EXCEPT MITCHELL'S PLAIN

GALERYE

JOHANNESBURG

Goodman-galery, Sandton: Uitstalling deur Berenice Michelow. Tot 10 Maart.
Total-galery, Braamfontein: Fotografiese uitstalling. Tot 7 Maart.
Gallery 21, Johannesburg: Uitstalling van werke deur Dee Jacobs. Tot 3 Maart. Daarna stal Ulrich Swaneke nuutste werke uit.
Mark-galery, Newton: Fotografiese uitstalling deur David Lurie tot 23 Maart. Uitstalling deur Gillian Solomon getitel: "The Jol Series".
Gencor-galery, RAU: Kunstenaars van die Tagtigs is die titel van 'n uitstalling waardeur verskeie galerye vereer word, onder andere Natalie Knight, Gallery 21, Les Art International en die Karen McKerron-galery. Tot 7 Maart.
Johannesburgse Kunsgalery: 'n Uitstalling van pop-kuns met werke van onder andere David Hockney. Tot middel Maart.
African Magic: Inheemse handwerk en kunsartikels. Ongewoon en outentiek. Rockeystraat 20, Bellevue, Johannesburg, en Milkwoodsentrum 9a, Plettenbergbaai.
Zona. Naïewe Afrika-kuns en -appliek; inheemse handwerk en kuns. Grantlaan 64, Norwood, Johannesburg. Volgende uistalling deur Samson Mudzunga open 25 Maart.

KAAPSTAD

Baxter-Galery: Beeldhouwerk deur Wilma Coetzee, Lovell Friedman en Rozanne Whitehead. Tot 10 Maart.
Art Scene, Seepunt: Gemengde uitstalling van skilderye, keramiek en glaswerk. Uitstalling deur Barbara Jackson, Carol Boyes and Uwer Phaff tot einde Maart.
Gallery 709, Adderleystraat: Uitstalling getitled Contemporary Trends I, eindig die week. Contemporary Trends II volg binnekort. Intussen is daar die galeryversameling wat beeldhouwerke en skilderye deur plaaslike en internasionale kunstenaars insluit, onder andere: Robin Mann, Pieter van der Westhuizen, Naama Nothmann, Ann Linsell-Stewart, Lukas van Vuuren en Robert Slingsby en andere.
Kunskamer, Bergstraat 14: Suid-Afrikaanse kunstenaars soos Pierneef, Maud Sumner, Maggie Laubser, Irma Stern, Preller, Welz, Kibel, Caldecott en Boonzaaier.
Gallery International, St Georges-sentrum: Algemene uitstalling.

FILMS

*****Voortreflik
****Sterk aanbeveel
***Sien gerus
**So-so
*Vermy as jy nugter is
Prente sonder sterretjies is nog nie beoordeel nie

*****BAGDAD CAFE - 'n Verfrissende, fabelagtige moderne mite met genoeg straatmeriete en komiese oomblikke om die mees rebelse punk 'n traan te laat wegpink. Met Jack Palance en Marianne Sägebrecht.

****SHIRLEY VALENTINE - 'n Huisvrou los die skottelgoed vir 'n minuut of twee en vat die pad Griekeland toe waar sy verlief raak op die lewe. Met Pauline Collins.

****MY LEFT FOOT - Met Daniel Day Lewis in die hoofrol as 'n paraplegiese skrywer en kunstenaar in die fliek wat vir verskeie toekennings benoem is.

****SALAAM BOMBAY - Die fliek is verlede jaar by die Cannes-Filmfees met die Camera D'Or-prys vir die beste debuutprent bekroon. Oor Bombaai se skemerkinders, wat self die rolle vertolk.

****CINEMA PARADISO - 'n Skreeusnaakse en ontroerende storie oor vriendskap en 'n huldeblyk aan "verbode" soene in ou flieks. Met die briljante kinderster Salvatore Cascio en die veteraan Philippe Noiret.

****THE SANDWICH YEARS - 'n Fliek oor 'n jong Joodse seun se vriendskap met 'n Franse rykmanskind.

****SEA OF LOVE - Al Pacino en Ellen Barkin vertolk die hoofrolle in die speur/ liefdesdrama oor 'n polisieman wat op 'n pragtige verdagte verlief raak en voor 'n moeilike besluit te staan kom.

****CASUALTIES OF WAR - Brian de Palma se uitmergelende Viëtnamprent met Sean Penn en Michael J. Fox.

****WHEN HARRY MET SALLY - 'n Fliek oor twee vriende wat verlief raak, en nie kan besluit wat om daaromtrent te doen nie.

***RUNNING ON EMPTY - 'n Uitsonderlike gesinsdrama oor ouers wat in die sestigerjare betrokke was by verskeie aanvalle op die regering en gedurig moet vlug. Hul seun kom voor 'n moeilike besluit te staan.

***DANNY, THE CHAMPION OF THE WORLD - Raold Dahl se avontuurverhaal oor Danny (Samuel Irons), sy pa (Jeremy Irons) en hulle stryd teen 'n nare boef wat hulle grond wil koop. Ook met Cyril Cusack.

**DEAD POETS SOCIETY - Die storie van 'n Engelse onderwyser (Robin Williams) wat sy leerlinge inspireer. 'n Loketreffer.

THE MIGHTY QUINN - Denzel Washington is "The Mighty Quinn" wie se broer van 'n moord verdink word in 'n simpel fliek wat hom teen die agtergrond van die idilliese Karribiese eilande afspeel.

STEEL MAGNOLIAS - 'n Fliek vol bekende gesigte oor 'n klompie 'Southern Belles' se lewens en krisisse, veral dié van 'n ma en dogter wat uitstekend deur Sally Field en Julia Roberst vertolk word.

AN INNOCENT MAN - Tom Selleck is die onskuldige man wat in die tronk beland met 'n vrou wat absoluut in sy onskuld glo en die twee se stryd om te bewys dat hy onskuldig is. Die man IS onskuldig!

SHE'S OUT OF CONTROL - 'n Komedie oor 'n pa wat bekommerd raak toe sy eers valerige dogter skeilik in 'n oulike dingetjie, waarvan die ouens baie hou, ontpop. Met Tony Danza en Ami Dolenz.

ACTION JACKSON - 'n Onortodokse polisieman (Carl Weathers) se bynaam is 'Action' en hy kom te staan teen 'n baie ryk man wat vir niks agteruit sal staan om te kry wat hy wil hê nie.

SPLENDOR - Die enigste oorblywende fliek in 'n dorpie staan gevaar om gesloop te word om plek te maak vir 'n supermark.

A FEW DAYS WITH ME - 'n Franse liefdesverhaal met 'n baie mooi meisie in, wat lyk of sy baie ouens se harte breek.

- Foto regs met Sandrine Bonnaire heel links

Vervolg op bladsy B8

Kaapstad

STER-KINEKOR
2 MAR – 8 MAR
VROEË BESPREKINGS BY COMPUTICKET
NAVRAE (011) 331-9991 – ALMAL WELKOM

ROLPRENTE

PRETORIA COMPUTICKET
NAVRAE (012) 322-7460

SENTRAAL

KINE ENTERTAINMENT CENTRE 331-3841/2
Daagliks: 10.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.30 nm
BORN ON THE FOURTH OF JULY (2-19) GENOMINEER VIR 8 OSCAR TOEKENNINGS! MET TOM CRUISE!
Maan-Don: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm; Vry-Sat: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.30 nm
STEEL MAGNOLIAS (A) 'N ROERENDE KOMEDIE! GENOMINEER VIR 'N OSCAR TOEKENNING!
MY LEFT FOOT (VV2-12)
CASUALTIES OF WAR (2-19)
AN INNOCENT MAN (2-18)
A NIGHTMARE ON ELM STREET 4 (2-16)
SHE'S OUT OF CONTROL (VV2-10)
WHEN HARRY MET SALLY (2-12)
LOCK UP (2-18)
VOLGENDE AANBIEDINGS
9 Mar – GLORY (2-14)
16 Mar – OLD GRINGO (2-14)
23 Mar – DRIVING MISS DAISY (A)
23 Mar – BEST OF THE BEST (VV2-8)
23 Mar – HARLEM NIGHTS (2-19)
ONDERDAK PARKERING BESKIKBAAR BY VOORSTE INGANG NA KINE CENTRE

KINE HILLBROW 1-3 725-3134
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
CASUALTIES OF WAR (2-19) 'N AKSIE BELAAIDE DRAMA MET MICHAEL J FOX EN SEAN PENN!
AN INNOCENT MAN (2-18) 'N SPANNINGVOLLE RILLER MET TOM SELLECK!
SHE'S OUT OF CONTROL (VV2-10) 'N LAGWEKKENDE KOMEDIE MET TONY DANZA (WHO'S THE BOSS?) EN CATHERINE HICKS!
VOLGENDE AANBIEDING
9 Mar – GLORY (2-14)
23 Mar – BEST OF THE BEST (VV2-8)

NOORD

SANDTON CITY 1-9 783-4430/1
Daagliks: 10.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.30 nm
BORN ON THE FOURTH OF JULY (2-19) GENOMINEER VIR 8 OSCAR TOEKENNINGS! MET TOM CRUISE!
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 nm
PARENTHOOD (2-14) 'N TREFFER KOMEDIE WAT ALLE OUERS MOET SIEN! MET STEVE MARTIN!
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
STEEL MAGNOLIAS (A) 'N ROERENDE KOMEDIE! GENOMINEER VIR 'N OSCAR TOEKENNING!
WHEN HARRY MET SALLY (2-12) DIE ROMANTIESE KOMEDIE VAN DIE JAAR! MET BILLY CRYSTAL & MEG RYAN!
CASUALTIES OF WAR (2-19) 'N AKSIE-BELAAIDE DRAMA MET MICHAEL J FOX EN SEAN PENN!
SHE'S OUT OF CONTROL (VV2-10) 'N LAGWEKKENDE KOMEDIE MET TONY DANZA (WHO'S THE BOSS)!
TURNER & HOOCH (A) TOM HANKS IN DIE LAGWEKKENDE KOMEDIE!
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 nm
AN INNOCENT MAN (2-18) 'N SPANNINGVOLLE RILLER MET TOM SELLECK!
Kindervertoning: Sat 3 Mar 10.00 & 12.15 THE LAND BEFORE TIME (A)
SHIRLEY VALENTINE (2-16) 'N LAGWEKKENDE KOMEDIE MET PAULINE COLLINS!
VOLGENDE AANBIEDINGS
9 Mar – GLORY (2-14)
16 Mar – OLD GRINGO (2-14)
23 Mar – DRIVING MISS DAISY (A)
23 Mar – BEST OF THE BEST (VV2-8)

DIE MEKKA VAN GEHALTE FILMS
Pensioenaris konsessies slegs geldig Maan tot Don om 10.00 vm, 12.15 & 2.30 nm by Constantia en The Mall
VOLGENDE AANBIEDINGS
MANIKA, MANIKA
GLORY
GETTING IT RIGHT
DRIVING MISS DAISY
A PRIVATE LIFE
AUTUMN MILK
A HANDFUL OF DUST
THE VENUS TRAP

THE MALL ROSEBANK 880-2866/7
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 nm
MY LEFT FOOT (VV2-12) GENOMINEER VIR VYF OSCAR TOEKENNINGS
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 nm
DANNY, THE CHAMPION OF THE WORLD (A)
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 nm
WHEN THE WHALES CAME (A)
Daagliks: 9.45, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.30 nm
CINEMA PARADISO (A) (ITALIAANSE DIALOOG – Engelse byskrifte)
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 nm
THE SANDWICH YEARS (A) (FRANSE DIALOOG – Engelse byskrifte)
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 nm
BAGDAD CAFE (2-16) AANGEHOU OP PUBLIEKE AANVRAAG

CONSTANTIA ROSEBANK 788-4300
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 nm
SHIRLEY VALENTINE (2-16)
Daagliks: 9.45, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.30 nm
STEEL MAGNOLIAS (A)
Onderdak parkering beskikbaar by ingang agter Constantia-sentrum

CRESTA RANDBURG 476-3802
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
STEEL MAGNOLIAS (A) 'N ROERENDE KOMEDIE! GENOMINEER VIR 'N OSCAR TOEKENNING!
WHEN HARRY MET SALLY (2-12) 'N ROMANTIESE KOMEDIE MET BILLY CRYSTAL & MEG RYAN!
AN INNOCENT MAN (2-18) 'N SPANNINGVOLLE RILLER MET TOM SELLECK!
VOLGENDE AANBIEDINGS
9 Mar – GLORY (2-14)
23 Mar – BEST OF THE BEST (VV2-8)

KINE RANDBURG 1 & 2 787-5446
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
WHEN HARRY MET SALLY (2-12) 'N ROMANTIESE KOMEDIE MET BILLY CRYSTAL & MEG RYAN!
SHE'S OUT OF CONTROL (VV2-10) 'N LAGWEKKENDE KOMEDIE MET TONY DANZA (WHO'S THE BOSS?)!

NORTHCLIFF 1 & 2 782-6816
Daagliks: 10.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.30 nm
BORN ON THE FOURTH OF JULY (2-19) GENOMINEER VIR 8 OSCAR TOEKENNINGS! MET TOM CRUISE!
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
SHIRLEY VALENTINE (2-16) GENOMINEER VIR 'N OSCAR TOEKENNING! MET PAULINE COLLINS!
VOLGENDE AANBIEDINGS
16 Mar – OLD GRINGO (2-14)
16 Mar DRIVING MISS DAISY (A)

OOS

EASTGATE 1-6 622-3617/8
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
STEEL MAGNOLIAS (A) 'N ROERENDE KOMEDIE! GENOMINEER VIR 'N OSCAR TOEKENNING!
CASUALTIES OF WAR (2-19) 'N AKSIE BELAAIDE DRAMA MET MICHAEL J FOX EN SEAN PENN!
SHIRLEY VALENTINE (2-16) 'N LAGWEKKENDE KOMEDIE MET PAULINE COLLINS!
WHEN HARRY MET SALLY (2-12) 'N ROMANTIESE KOMEDIE MET BILLY CRYSTAL & MEG RYAN!
SHE'S OUT OF CONTROL (VV2-10) 'N LAGWEKKENDE KOMEDIE MET TONY DANZA (WHO'S THE BOSS?)!
OH SCHUCKS, IT'S SCHUSTER (A)
VOLGENDE AANBIEDINGS
9 Mar – GLORY (2-14)
16 Mar – OLD GRINGO (2-14)
23 Mar – DRIVING MISS DAISY (A)
23 Mar – BEST OF THE BEST (VV2-8)

KEMPTON PARK 1 & 2 975-5023
Maan-Don: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00 nm; Vry-Sat: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 nm
PARENTHOOD (2-14) 'N TREFFER KOMEDIE WAT ALLE OUERS MOET SIEN! MET STEVE MARTIN!
Maan-Don: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45 nm; Vry-Sat: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
WHEN HARRY MET SALLY (2-12) 'N ROMANTIESE KOMEDIE MET BILLY CRYSTAL & MEG RYAN!
VOLGENDE AANBIEDING
23 Mar – BEST OF THE BEST (VV2-8)

CONSTANTIA BENONI 422-3305
Maan-Don: 12.15, 2.30, 5.30, 7.45 nm; Vry: 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm; Sat: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
STEEL MAGNOLIAS (A) 'N ROERENDE KOMEDIE! GENOMINEER VIR 'N OSCAR TOEKENNING!
ONDERDAK PARKERING BESKIKBAAR BY BENONI PLAZA
VOLGENDE AANBIEDING
9 Mar – GLORY (2-14)
23 Mar – BEST OF THE BEST (VV2-8)

PALMSPRINGS 1 & 2 56-3223
Maan-Don: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00 nm; Vry-Sat: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 nm
PARENTHOOD (2-14) 'N TREFFER KOMEDIE WAT ALLE OUERS MOET SIEN! MET STEVE MARTIN!
Maan-Don: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45 nm; Vry-Sat: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
AN INNOCENT MAN (2-18) 'N SPANNINGVOLLE RILLER MET TOM SELLECK!

POTCH

KINE POTCHEFSTROOM 930378
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
STEEL MAGNOLIAS (A) 'N ROERENDE KOMEDIE! GENOMINEER VIR 'N OSCAR TOEKENNING!
AN INNOCENT MAN (2-18) 'N SPANNINGVOLLE RILLER MET TOM SELLECK!
WORTH WINNING (2-12) 'N LAGWEKKENDE ROMANTIESE KOMEDIE MET MARK HARMON ("THE PRESIDIO")!
VOLGENDE AANBIEDING
9 Mar – GLORY (2-14)

WES

WESTGATE 1-6 764-2530
Daagliks: 10.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.30 nm
BORN ON THE FOURTH OF JULY (2-19) GENOMINEER VIR 8 OSCAR TOEKENNINGS! MET TOM CRUISE!
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
STEEL MAGNOLIAS (A) 'N ROERENDE KOMEDIE! GENOMINEER VIR 'N OSCAR TOEKENNING!
AN INNOCENT MAN (2-18) 'N SPANNINGVOLLE RILLER MET TOM SELLECK!
SHE'S OUT OF CONTROL (VV2-10)
SHIRLEY VALENTINE (2-16)
WHEN HARRY MET SALLY (2-12)
VOLGENDE AANBIEDINGS
9 Mar – GLORY (2-14)
16 Mar – OLD GRINGO (2-14)
23 Mar – BEST OF THE BEST (VV2-8)
23 Mar – DRIVING MISS DAISY (A)

KINE FLORA 1 & 2 472-1658
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 nm
PARENTHOOD (2-14) 'N TREFFER KOMEDIE WAT ALLE OUERS MOET SIEN! MET STEVE MARTIN!
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
CASUALTIES OF WAR (2-19)
VOLGENDE AANBIEDING
23 Mar – HARLEM NIGHTS (2-19)

CINE HIGHGATE 1-5 474-2013
Kaartjies: Volwassenes R5,80. Skoliere R3,80
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 nm
PARENTHOOD (2-14) 'N TREFFER KOMEDIE WAT ALLE OUERS MOET SIEN! MET STEVE MARTIN!
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
THE MIGHTY QUINN (2-14)
Kindervertoning: Sat 3 Mar 10.00 & 12.15 THE LAND BEFORE TIME (A)
CASUALTIES OF WAR (2-19) 'N AKSIE-BELAAIDE DRAMA MET MICHAEL J FOX EN SEAN PENN!
SHE'S OUT OF CONTROL (VV2-10)
LEAN ON ME (A)
VOLGENDE AANBIEDINGS
9 Mar – GLORY (2-14)
23 Mar – BEST OF THE BEST (VV2-8)
23 Mar – HARLEM NIGHTS (2-19)

KINE KRUGERSDORP 665-5330
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
AN INNOCENT MAN (2-18) 'N SPANNINGVOLLE RILLER MET TOM SELLECK!
SHE'S OUT OF CONTROL (VV2-10)

VAAL

RIVERSQUARE VEREENIGING 016-46928
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
STEEL MAGNOLIAS (A) 'N ROERENDE KOMEDIE! GENOMINEER VIR 'N OSCAR TOEKENNING!
KICKBOXER (2-14)
VOLGENDE AANBIEDING
23 Mar – DRIVING MISS DAISY (A)

KINE VANDERBIJLPARK 016-330072
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 nm
PARENTHOOD (2-14) 'N TREFFER KOMEDIE WAT ALLE OUERS MOET SIEN! MET STEVE MARTIN!
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
SHE'S OUT OF CONTROL (VV2-10)
VOLGENDE AANBIEDING
23 Mar – BEST OF THE BEST (VV2-8)

PRETORIA

STERLAND 1-8 341-7568/9
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
STEEL MAGNOLIAS (A) 'N ROERENDE KOMEDIE! GENOMINEER VIR 'N OSCAR TOEKENNING!
AN INNOCENT MAN (2-18) 'N SPANNINGVOLLE RILLER MET TOM SELLECK!
CASUALTIES OF WAR (2-19) 'N AKSIE-BELAAIDE DRAMA MET MICHAEL J FOX EN SEAN PENN!
SHE'S OUT OF CONTROL (VV2-10) 'N LAGWEKKENDE KOMEDIE MET TONY DANZA (WHO'S THE BOSS?)!
WORTH WINNING (2-12) 'N LAGWEKKENDE ROMANTIESE KOMEDIE MET MARK HARMON ("THE PRESIDIO")!
LOCK UP (2-18)
KICKBOXER (2-14)
OH SCHUCKS, IT'S SCHUSTER (A)
VOLGENDE AANBIEDING
23 Mar – BEST OF THE BEST (VV2-8)

SUNNYPARK 1-3 44-4069
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
MY LEFT FOOT (VV2-12) GENOMINEER VIR VYF OSCAR TOEKENNINGS! MET DANIEL DAY LEWIS!
SHIRLEY VALENTINE (2-16) GENOMINEER VIR 'N OSCAR TOEKENNING! MET PAULINE COLLINS!
WHEN HARRY MET SALLY (2-12) 'N ROMANTIESE KOMEDIE MET BILLY CRYSTAL & MEG RYAN!
VOLGENDE AANBIEDINGS
9 Mar – GLORY (2-14)
16 Mar – OLD GRINGO (2-14)
23 Mar – DRIVING MISS DAISY (A)

TRANSVALIA 26-8387
Maan-Don: 2.30, 8.00 nm; Vry: 2.30, 5.30, 8.00 nm; Sat: 10.00, 2.30, 5.30, 8.00 nm
CINEMA PARADISO (A)

VERWOERDBURGSTAD 663-2034
Maan-Don: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45 nm; Vry-Sat: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
SHIRLEY VALENTINE (2-16) GENOMINEER VIR 'N OSCAR TOEKENNING!
STEEL MAGNOLIAS (A) 'N ROERENDE KOMEDIE! GENOMINEER VIR 'N OSCAR TOEKENNING!
VOLGENDE AANBIEDING
23 Mar – BEST OF THE BEST (VV2-8)

ICE-RINK 44-5253
PUBLIEK SKAATS
MAANDAE – SATERDAE
1ste Sessie: 10.00-12.30 nm
2de Sessie: 2.00-5.00 nm
Son. 2.00-5.00 nm – 7.30-10.30 nm

Sun City Teaters 014651-21174
WORD TANS VERTOON: OOP 7 DAE PER WEEK
CINE 3: WHEN HARRY MET SALLY (2-12); TURNER & HOOCH (A); THE BOOST (2-16)
CINE 1: BABY FACE (Volwasse); CHRISTINA (Volwasse)
CINE 2: I WANT TO BE BAD (Volwasse); COVER GIRL (Volwasse)

STER-KINEKOR INRYE 2 Mar – 8 Mar

HEEL EERSTE KEER!
KATTEBAK "ROMMEL"-VERKOPING
Bring al u ou goed en verkoop dit by die inry uit u motorkattebak en koop self winskopies!
Sat 31 Maart by die volgende Inrye ...
Germiston • Atlas • Brakpan

TOP STAR (STAD) 412-1843/493-5877
SUPER AKSIE EN RILLER DUBBEL VERTONING! MET SYLVESTER STALLONE!
LOCK UP (2-18); A NIGHTMARE ON ELM STREET 4 (2-16)
9 Mar: STEEL MAGNOLIAS

VELSKOEN (RANDBURG) 412-1843/793-2812
GROOT STERRE IN DIE ROERENDE KOMEDIE! MET SALLY FIELD, DOLLY PARTON, SHIRLEY MacLAINE EN DARRYL HANNAH!
STEEL MAGNOLIAS (A); THE ABYSS (A)
9 Mar: AN INNOCENT MAN

ATLAS (BRENTWOOD PARK) 816-1444/973-1017
JEAN CLAUDE VAN DAMME! IN DIE TREFFER AKSIE AVONTUUR! AKSIE EN SPANNING!
KICKBOXER (2-14); THE ABYSS (A)
9 Mar: LOCK UP/BRUTAL GLORY

STADIUM (MALVERN) 816-1444/615-1131
DIS PRET TYD VIR DIE HELE FAMILIE! MOET DIT NIE MISLOOP NIE!
FUNNY FACE (A); YOU'RE FAMOUS (A)
9 Mar: RED SCORPION/RENEGADES

5-STAR (HONEYDEW) 412-1843/795-1963
LAASTE WEEK! LAASTE WEEK!
OH SCHUCKS, IT'S SCHUSTER (A); COCOON 2 – THE RETURN (A)
9 Mar: HONEY, I SHRUNK THE KIDS

KEMPTON PARK 816-1444/976-4905
DIE SUPER KOMEDIE MET PAULINE COLLINS!
SHIRLEY VALENTINE (2-16); PLUS RICHARD DREYFUS IN ... LET IT RIDE (2-14)
9 Mar: KICKBOXER/NIGHTMARE ON ELM STREET 4

GERMISTON 816-1444/902-1607/8
DOLF LUNDGREN MET VUURWARM AKSIE EN OPWINDING!
RED SCORPION (2-14); FUNNY FACE (A)
9 Mar – KICKBOXER/NIGHTMARE ON ELM STREET 4

VEREENIGING 816-1444/12-3211
AANGEHOU VIR EEN MEER WEEK!
OH SCHUCKS, IT'S SCHUSTER (A); PLUS BLES BRIDGES IN ... THE DEVIL AND THE SONG (A)
9 Mar: KICKBOXER/THE ABYSS

STERLIG (ROODEPOORT) 412-1843/764-2468
SUPER AKSIE EN SPANNING DUBBEL VERTONING! MET SYLVESTER STALLONE!
LOCK UP (2-18); THE ABYSS (A)
9 Mar: RED SCORPION/FUNNY FACE

BRAKPAN 816-1444/915-3907
JEAN CLAUDE VAN DAMME! IN DIE TREFFER AKSIE AVONTUUR!
KICKBOXER (2-14); THE ABYSS (A)
KOM VROEG!

SPEEDYS (SOUTH HILLS) 816-1444/613-4129
JEAN CLAUDE VAN DAMME! IN DIE TREFFER AVONTUUR! PLUS 'N SPANNINGVOLLE AVONTUUR!
KICKBOXER (2-14); THE ABYSS (A)
9 Mar: LOCK UP/BRUTAL GLORY

MEIRINGSPARK (KLERKSDORP) (018) 91060
MOET DIT NIE MISLOOP NIE! LEON SCHUSTER SE TREFFER KOMEDIE!
OH SCHUCKS, IT'S SCHUSTER (A); YOU MUST BE JOKING TOO (A)

HILLFOX (FLORIDA) 412-1843/679-1212
DIE TREFFER KOMEDIE DUBBEL VIR DIE HELE FAMILIE!
HONEY, I SHRUNK THE KIDS (A); PLUS CLINT EASTWOOD IN ... PINK CADILLAC (A)
9 Mar: SEA OF LOVE/ROADHOUSE

SPRINGBOK (SPRINGS) 816-1444/813-4138
JEAN CLAUDE VAN DAMME: IN DIE TREFFER AKSIE AVONTUUR!
KICKBOXER (2-14); A NIGHTMARE ON ELM STREET 4 (2-16)
9 Mar: LOCK UP/BLACK EAGLE

PANORAMA (MONDEOR) 412-1843/682-3411
MEL GIBSON EN DON JOHNSON IN DIE SUPER AKSIE BELAAIDE DUBBEL!
LETHAL WEAPON 2 (2-18); DEAD BANG (2-19)
9 Mar: LOCK UP/ACT OF PIRACY

KINANDER (EVANDER) 816-1444/24117
LAASTE WEEK! LAASTE WEEK!
OH SCHUCKS, IT'S SCHUSTER (A); PLUS BLES BRIDGES IN ... THE DEVIL AND THE SONG (A)

KRUGERSDORP 953-1959
JEAN CLAUDE VAN DAMME! IN DIE TREFFER AKSIE AVONTUUR! PLUS 'N SPANNINGVOLLE AVONTUUR!
KICKBOXER (2-14); THE LAST WARRIOR (2-12)

NIGEL 816-1444/739-6616
LOCK UP (2-18); DIE HARD (2-19)
Seuns & Dogters – Julle kan R700 wen in die Pick a Box Kompetisie op Sat 10 Maart, geborg deur Pick 'n Pay Hypermarket Boksburg!

STER-KINEKOR PRETORIA INRYE

Skakel asb. Ster-Kinekor Navrae 44-5253 vir besonderhede

LYNNWOOD 87-1633
TOM SELLECK IN DIE AKSIE SPANNINGVOLLE DRAMA!
AN INNOCENT MAN (2-18); LETHAL WEAPON 2 (2-18)

SWARTKOPS 374-4902
LEON SCHUSTER SE LAGWEKKENDE KOMEDIE!
OH SCHUCKS, IT'S SCHUSTER (A); YOU MUST BE JOKING TOO (A)

WONDERBOOM 57-1108
TONY DANZA (WHO'S THE BOSS) IN DIE LAGWEKKENDE KOMEDIE!
SHE'S OUT OF CONTROL (PG2-10); WORTH WINNING (2-12)

UITSPAN 7-2515
VREES EN SPANNING! FREDDY KRUEGER IS TERUG IN AKSIE!
A NIGHTMARE ON ELM STREET 4 (2-16); THE FLY 2 (2-18)

JAKARANDA 54-9115 9
DOLF LUNDGREN IN DIE AKSIE-BELAAIDE AVONTUUR!
RED SCORPION (2-14); RIVER OF DEATH (2-10)

WITBANK 01351-81064
LEON SCHUSTER SE LAGWEKKENDE KOMEDIE!
OH SCHUCKS, IT'S SCHUSTER (A); YOU MUST BE JOKING TOO (A)

RUSTENBURG 01421-29358
LEON SCHUSTER SE LAGWEKKENDE KOMEDIE!
OH SCHUCKS, IT'S SCHUSTER (A); BRUTAL GLORY (2-12)

NOW SHOWING — FRIDAY and SATURDAY 2 and 3 MARCH 1990

SK MOVIES

CONCESSION PRICES STUDENTS AND SCHOLARS AT ALL PERFORMANCES

CINEMAS — ADVANCE BOOKING AT COMPUTICKET (ENQUIRIES (021) 21-4715)

STER-KINEKOR BLUE ROUTE CINE Mall 1•2•3•4•5•6 • TOKAI • TELEPHONE 75-3030
DAILY: 10.00 am, 2.15, 5.15, 7.45, 10.30 pm • TOM CRUISE • BORN ON THE FOURTH OF JULY — NOMINATED FOR 8 ACADEMY AWARDS (2-18)
DAILY: 9.45 am, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm — DOLLY PARTON • SALLY FIELD • SHIRLEY MACLANE • JULIE ROBERTS — STEEL MAGNOLIAS — WONDERFUL AWARD-WINNING COMEDY (All)
DAILY 9.45 am, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm — BILLY CRYSTAL • MEG RYAN — WHEN HARRY MET SALLY — THE NEW COMEDY HIT BY ROB REINER (2-12)
DAILY: 9.45 am, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm • TONY DANZA • SHE'S OUT OF CONTROL — A COMEDY-RIOT — (P.G. 2-10)
DAILY: 9.45 am, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm — PAULINE COLLINS • TOM CONTI — SHIRLEY VALENTINE — THE ADVENTURE OF A LIFETIME — FROM THE MAKERS OF "EDUCATING RITA" (2-16)
DAILY: 9.45 am, 2.30, and 8.00 pm ONLY • ROBIN WILLIAMS • DEAD POETS SOCIETY — HE MADE THEIR LIVES EXTRAORDINARY (ALL)
DAILY: 12.00, 5.15 and 10.30 pm — CANNES FILM FESTIVAL AWARD WINNER — CINEMA PARADISO — ITALIAN DRAMA — SUB-TITLED (ALL)
★ SATURDAY at 9.45 am ONLY ★ WHO FRAMED ROGER RABBITT

Maynard Mall Wynberg — MAIN ROAD, TEL. 761-0131
DAILY: 9.45 am, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm — STEVE MARTIN • TOM HULCE — PARENTHOOD — COMEDY-DRAMA (2-14)
DAILY: 9.45 am, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm • TOM SELLECK • AN INNOCENT MAN — ACTION — THRILLER (2-18)
DAILY: 9.45 am, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm — MICHAEL J. FOX • SEAN PENN — CASUALTIES OF WAR — POWERFUL EXPLOSIVE DRAMA (2-19)
DAILY: 9.45 am, 12.00 and 2.30 pm ONLY • TONY DANZA • SHE'S OUT OF CONTROL — A COMEDY-RIOT — (P.G. 2-10)
DAILY: 5.30, 8.00, 10.15 pm ONLY — BILLY CRYSTAL • MEG RYAN — WHEN HARRY MET SALLY — THE NEW COMEDY HIT BY ROB REINER (2-12)
★ SATURDAY at 9.45 am ONLY ★ POLICE ACADEMY III

Protea Claremont — MAIN ROAD, TEL. 61-7979
DAILY: 9.45 am, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm — DOLLY PARTON • SALLY FIELD • SHIRLEY MACLANE • JULIE ROBERTS — STEEL MAGNOLIAS — WONDERFUL AWARD-WINNING COMEDY (All)
DAILY: 9.45 am, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm — BILLY CRYSTAL • MEG RYAN — WHEN HARRY MET SALLY — THE NEW COMEDY HIT BY ROB REINER (2-12)
DAILY: 9.45 am, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm — PAULINE COLLINS • TOM CONTI — SHIRLEY VALENTINE — THE ADVENTURE OF A LIFETIME — FROM THE MAKERS OF "EDUCATING RITA" (2-16)
★ SATURDAY at 9.45 am ONLY ★ RETURN TO SNOWY RIVER

Constantia Rosebank — MAIN ROAD, TEL. 686-6649
DAILY: 9.45 am, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm — DANIEL DAY LEWIS — MY LEFT FOOT — THE TRUE STORY OF CHRISTY BROWN — A Brilliant Film — Not to be missed (P.G. 2-12)
DAILY: 9.45 am, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm — JEREMY IRONS AND SAMUEL IRONS AS DANNY — DANNY THE CHAMPION OF THE WORLD — DELIGHTFUL AND NOSTALGIC DRAMA
DAILY: 10.00 am, 2.15, 5.15, 8.00 and 10.30 pm • DANIELLE AUJEUIL • A FEW DAYS WITH ME — French with English sub-titles. Comedy Drama

Golden Acre — CITY, TEL. 25-2720
DAILY: 9.45 am, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm — DOLLY PARTON • SALLY FIELD • SHIRLEY MACLANE • JULIE ROBERTS — STEEL MAGNOLIAS — WONDERFUL AWARD-WINNING COMEDY (All)
DAILY: 9.45 am, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm — PAULINE COLLINS • TOM CONTI — SHIRLEY VALENTINE — THE ADVENTURE OF A LIFETIME — FROM THE MAKERS OF "EDUCATING RITA" (2-16)
DAILY: 9.45 am, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm — BILLY CRYSTAL • MEG RYAN — WHEN HARRY MET SALLY — THE NEW COMEDY HIT BY ROB REINER (2-12)

Monte Carlo — FORESHORE, TEL. 25-3052
MON-THURS: 10.30 am, 2.30 and 8.30 pm; FRI: 10.30 am, 2.30, 8.00, 10.15 pm; SAT: 9.45 am, 12.00, 2.30, 8.00, 10.15 pm — DANIEL DAY LEWIS — MY LEFT FOOT — THE TRUE STORY OF CHRISTY BROWN — A Brilliant Film — Not to be missed (P.G. 2-12)
MON-THURS: 10.30 am, 2.30 and 8.30 pm; FRI: 10.30 am, 2.30, 8.00, 10.15 pm; SAT: 9.45 am, 12.00, 2.30, 8.00, 10.15 pm — MICHAEL J. FOX • SEAN PENN — CASUALTIES OF WAR — POWERFUL EXPLOSIVE DRAMA (2-19)
NIGHTLY: at 5.30 pm ONLY — THE SANDWICH YEARS — French with English sub-titles (All)

Tyger Valley — Tyger Valley Centre, Bellville Tel. 948-6710
DAILY: 10.00 am, 2.15, 5.15, 7.45, 10.30 pm • TOM CRUISE • BORN ON THE FOURTH OF JULY — NOMINATED FOR 8 ACADEMY AWARDS (2-18)
DAILY: 9.45 am, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm — DOLLY PARTON • SALLY FIELD • SHIRLEY MACLANE • JULIE ROBERTS — STEEL MAGNOLIAS — WONDERFUL AWARD-WINNING COMEDY (All)
DAILY: 9.45 am, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm — BILLY CRYSTAL • MEG RYAN — WHEN HARRY MET SALLY — THE NEW COMEDY HIT BY ROB REINER (2-12)
DAILY: 9.45 am, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm • TONY DANZA • SHE'S OUT OF CONTROL — A COMEDY-RIOT — (P.G. 2-10)
★ SATURDAY at 9.45 am ONLY ★ WILLOW

Kine Parow — Sanlam Centre, Parow Tel. 92-5126
MON-THURS: 9.45, 12.00, 2.30, 5.30, 8.30 pm; FRI/SAT: 9.45, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm • TOM SELLECK • AN INNOCENT MAN — ACTION — THRILLER (2-18)
★ SATURDAY at 9.45 am ONLY ★ LAND BEFORE TIME
MON-THURS: 9.45, 12.00, 2.30, 5.30, 8.30 pm; FRI/SAT: 9.45, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm — MICHAEL J. FOX • SEAN PENN — CASUALTIES OF WAR — POWERFUL EXPLOSIVE DRAMA (2-19)

Somerset West — TEL. (024) 51-5581
FRIDAY: 2.00, 4.30, 6.45, 9.00 pm; SAT: 10.30 am, 2.00, 4.30, 6.45, 9.00 pm; MON-THURS: 2.30, 5.30, 8.00 — DOLLY PARTON • SALLY FIELD • SHIRLEY MACLANE • JULIE ROBERTS — STEEL MAGNOLIAS — WONDERFUL AWARD-WINNING COMEDY (All)
FRIDAY: 2.15, 7.00, 9.15 pm; SATURDAY: 11.00 am, 2.15, 7.00, 9.15 pm; MON-THURS: 3.00, 8.30 pm • TOM SELLECK • AN INNOCENT MAN — ACTION — THRILLER (2-18)
FRIDAY/SATURDAY: at 4.45 pm ONLY; MONDAY-THURSDAY: at 6.00 pm ONLY — BAGDAD CAFE — A COMEDY-FABLE — HIGHLY ACCLAIMED! (2-16)
★ SATURDAY at 10.30 am ONLY ★ E.T. — THE EXTRA TERESTRIAL

Stellenbosch — TEL. (02231) 4464
SATURDAY: 10.30 am, 2.00, 5.15, 8.30 pm; MON-FRI: 2.00, 5.15 and 8.30 pm • TOM CRUISE • BORN ON THE FOURTH OF JULY — NOMINATED FOR 8 ACADEMY AWARDS (2-18)
SATURDAY: 11.00 am, 2.00, 4.30, 7.00, 9.00 pm; MON-FRI: 2.00, 4.30, 7.00, 9.00 pm — SHE'S OUT OF CONTROL — A COMEDY-RIOT — (P.G. 2-10)
SATURDAY: 11.00 am, 2.00, 4.15, 6.30, 8.45 pm; MON-FRI: 2.00, 4.15, 6.30, 8.45 pm; DAILY: 9.45 am, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm — WHEN HARRY MET SALLY — THE NEW COMEDY HIT BY ROB REINER (2-12)
DAILY: 2.00, 4.30, 7.00, 9.00 pm — SHIRLEY VALENTINE — THE ADVENTURE OF A LIFETIME — FROM THE MAKERS OF "EDUCATING RITA" (2-16)
★ SATURDAY at 11.00 am ONLY ★ AN AMERICAN TAIL

FILMS

ONAFHANKLIKE ROLPRENTTEATERS

KAAPSTAD

LABIA - Oranjestraat 68: Vanaand:
SCREEN 1
6.00 Betrayed. 8.15 Dead Poets Society. 10.30 The Big Blue.
SCREEN 2
3.15 Ginger and Fred. 5.30 Revolving Doors. 7.30 La Lectrice. 9.30 Camille Claudel.
Saterdag:
SCREEN 1
10.15 Benji the Hunted. 2.00 Dead Poets Society. 4.15 Homage to Chagall. 6.00 Dead Poets Society. 8.15 Ginger and Fred. 10.30 Betrayed.
SCREEN 2
2.30 Camille Claudel. 5.45 Revolving Doors. 8.00 La Lectrice 10.00 The Big Blue

JOHANNESBURG

MINI CINE - Pretoriastraat 49, Hillbrow: Vanaand is 'n dubbel middernagvertoning: PHANTOM OF THE PARADISE en LABYRINTH. Fellini se SATYRICON is nog vandag en Saterdag te sien. Vertonings om 3, 6 en 9nm. Volgende week: Maandag en Dinsdag PARIS TEXAS en Woensdag en Donderdag AMERICAN POP.

7 ARTS, NORWOOD - Red Kiss

Charlotte Yalandrey speel 'n verliefde tiener en lid van die Kommunistiese Party in 1952, die jaar toe Stalin dood is, in 'Red Kiss'. Dié sjarmante prent draai in die Seven Arts in Norwood.

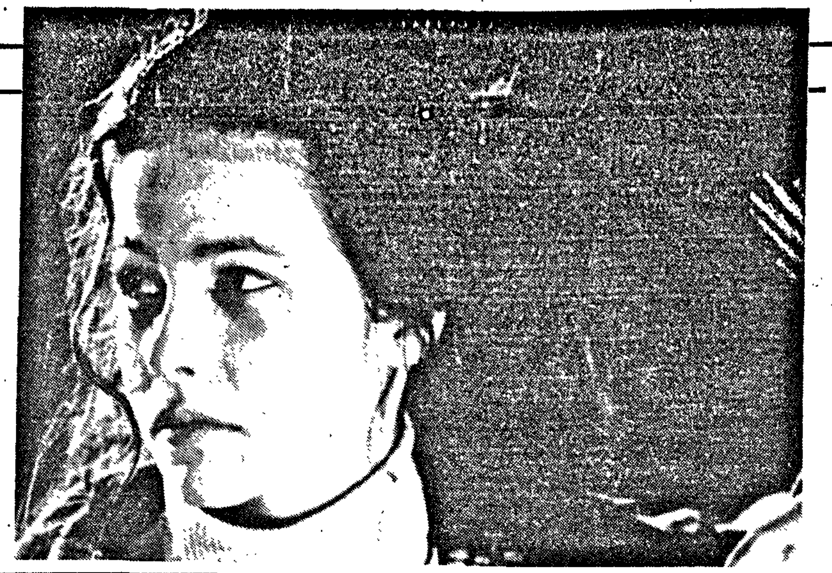

DIÉ WEEK SE TV

VRYDAG 2 MAART

TV1
6.00 Goeiemôre SA
3.30 New Monkees
4.00 Santa Barbara
4.25 Fast Forward
5.00 Ducktales
5.30 Topsport
6.00 News
6.20 Sons of the Blood
6.50 The Entertainers
7.00 MacGyver
8.00 Netwerk
8.45 Police File
9.00 Vendetta
10.15 Die kelner
11.25 Oordenking

TV2
5.00 Lingisa
5.32 T & T - (Engels op Radio 2000)
7.00 Indepth Programme
7.19 News
7.39 Itreyini - komedie
8.09 Sidlale Intsha - musiek

TV3
5.00 Foofur - (Engels op Radio 2000)
5.32 T & T - (Engels op Radio 2000)
7.00 Nuus
7.19 Indepth Programme
7.39 Lapologa

TV4
6.03 TopSport
9.04 Easy Prey
10.43 MASH
11.10 Musiek

M-NET
10.30 Ruthless People
12.00 60 Minutes
3.00 The Assisi Underground
4.40 Slenderline
4.45 60 Minutes
5.00 Hot Hits
Oop Tyd
6.00 Loving
6.30 Sport
Intekenare
7.00 Bloodsport
8.35 His Game, His Stadium
9.00 Midnight Express - kyk onder hoogtepunte
11.00 Boks

SATERDAG 3

TV1
5.57 Oggendboodskap
6.00 Opvoedkundige TV
6.30 Agriforum '88
7.00 Goeiemôre SA
9.00 Opvoedkundige TV
11.00 TopSport
1.00 Boel en Bill
1.05 Eier-Manie
1.10 Die Robinsons
1.35 Kom tyd, kom raad
5.57 Kompas
6.00 Nuus
6.20 Uit die pluiskeil
7.05 Die Riptide-trio
8.00 News
8.35 Magnum
9.30 Cool Hand Luke - kyk onder hoogtepunte
11.35 The Judge
12.00 Epilogue

TV2
11.00 Educational Rendezvous
3.00 TopSport
5.00 Saturday Special
7.00 Indepth Programme
7.19 News
7.39 TV2 Ngomgqibelo - Musiek
8.57 Epilogue

TV3
11.00 Educational Rendezvous
3.00 TopSport
5.00 Meriteng
7.00 Indepth Programme
7.19 News
7.39 Tshutshumkgala - Musiek
8.26 Ngwanaka
8.57 Epilogue

TV4
6.03 Check it Out
6.30 The True Story of Spit MacPhee
9.03 Benson
9.31 Knots Landing
10.34 People Like Us
10.51 Nearly Departed
11.18 Stingray
12.08 TopSport

M-NET
1.00 Bandolero!
2.40 60 Minutes
2.50 Songwriter
4.30 Rugby
Oop Tyd
6.00 Diamonds
Intekenare
7.00 Some Kind of Wonderful
8.35 Boks
11.00 Mad Max

SONDAG 4

TV1
12.30 Mormon Tabernacle Choir
1.00 Pappa Panda en Gesin
1.40 ZET!
1.50 Storybook International
2.15 Walt Disney fliek
3.05 Die Waltons
3.50 Collage
4.40 Beyond 2000
5.30 Magazine Programme
6.50 Thy Kingdom Come
7.05 50/50
8.00 Netwerk
9.00 Lakme
10.30 Lig vir die wêreld

TV2
12.00 Kickers - kinderprogram
12.30 National Geographic Explorer
1.00 TopSport
6.00 TV4
7.00 In Depth Programme
7.16 Nuus
7.33 Emebono
7.57 Masakhane Godsdiensprogram
8.14 Ukholo Lunje

TV3
12.00 Caracol The Lost Maya City
12.30 Ke Tsona
1.00 TopSport
7.00 News
7.16 Indepth Programme
7.33 Le Reng/ La Reng?
7.55 Ho Lla Noto - Koorsang
8.13 Mahlasedi A Tumelô

TV4
10.00 Impressions
6.03 Treasure Hunt
9.04 North and South
9.55 Kate and Allie
10.21 Sing Country
10.56 TopSport

M-NET
7.00 Indiese programme
10.30 Portugese programme
Intekenare
1.30 Care Bears
2.00 Heathcliff
2.30 Superbook
3.00 Rugby
4.20 Golf
5.30 Sokker
Oop Tyd
6.00 Sokker
Intekenare
7.00 Carte Blanche
8.00 Wildlife on One
8.30 The Prisoner on Second Avenue - kyk onder hoogtepunte
10.05 Tennis

MAANDAG 5

TV1
7.00 Goeiemôre SA
3.00 Teleschool
3.30 Opvoedkundige TV
4.00 Santa Barbara
4.30 Throb
5.00 Innovations
5.15 Bionic Six
5.45 News
6.00 Antenna
7.05 Murder She Wrote
8.00 Nuus
9.00 TopSport
10.00 St Eligius
10 50 Oordenking

TV2
4.50 Featherfoot Farm
5.00 Home and School Safety
5.10 Moving On Again
5.30 Zikhethele - Jeugdrama
7.00 Indepth Programme
7.29 News
7.57 Police File
8.14 Igagasi
8.42 Ezodumo

TV3
4.50 Featherfoot Farm
5.00 Home and School Safety
5.10 Moving On Again
5.30 Voltron (Engels op Radio 2000)
7.00 News
7.29 Indepth Programme
7.57 Police File
8.14 Re A Aga - Musiek

TV4
6.03 Katts & Dog
6.30 TopSport
9.03 Head of Class
9.31 Dynasty
10.26 Hunter
11.20 The Forum Presents

M-NET
10.30 The Assisi Underground
12.10 60 Minutes
3.00 One More Saturday Night
4.35 60 Minutes
5.00 The Kidsong TV Show
5.30 The Smurfs
Oop Tyd
6.00 Loving
6.30 Anything But Love
Intekenare
7.00 Breakheart Pass
8.35 Motorsport
9.00 The Color of Money - kyk onder hoogtepunte
11.00 Fietsry

Paul Newman en Paul Newman

MAD MAX kom weer in THE RAOD WARRIOR wat Donderdagaand op M-Net wys, en soos altyd het hy nie tyd vir grappies nie, veral nie as dit kom by held-held speel nie. In die tweede avontuur-fliek oor Mal Max, kom hy op 'n groep oorlewendes van die Derde Wêreldoorlog af wat, soos dit mos maar in die mens se natuur is, iemand nodig het om aan vas te klou...

Paul Newman kan Maandagaand in die opvolg-fliek van "The Hustler" naamlik THE COLOR OF MONEY op M-Net gesien word. Hierin speel hy saam met Tom Cruise, wat die rol vertolk van 'n onervare jong seun met die potensiaal om 'n goeie snoekerspeler te word.

Paul Newman is natuurlik weer Fast Eddie Felson, 'n ervare ou speler wat saam met die jong seun die pad vat op soek na geld en sulke goed.

THE PRISONER OF SECOND AVENUE is 'n bittersoet moderne komedie gegrond op Neil Simon se treffer. 'n Middeljarige man (Jack Lemmon) sukkel om die frustrasies van die stadslewe te hanteer en begin sy selfvertroue te verloor. Ook met Anne Bancroft.

Vanaand is 'n aand vir televisie (M-Net natuurlik) want MIDNIGHT EXPRESS met die pragtige Brad Davis wys om 9-uur. Die drama, gegrond op 'n ware verhaal handel oor die inhegtenisname van 'n jong student in Istanboel met 'n klein hoeveelheid dagga in sy besit. Ook met Randy Quaid en Paul Smith.

TV1 se Saterdagaandfliek is COOL HAND LUKE met niemand anders as Paul Newman in die hoofrol as Cool Luke self nie. Hierin is hy 'n gevangene wat onder vreeslike omstandighede sy tyd in die tronk deurbring en gedurig met die ander tronkvoëls baklei omdat hy niemand anders as net sy eie man wil wees nie! Ook met George Kennedy.

Verder is daar niks interessants op TV1 nie, behalwe miskien dat WHO'S THE BOSS terug is Woensdagaande en dat THE GOLDEN GIRLS ook weer hulle veskyning begin maak.

'n Sogenaamde nuwe gesinsjoernaalprogram steek ook elke liewe aand om ongeveer 6-uur sy kop op TV1 uit. Dié se naam in ANTENNA of ANTENNE, make your pick.

DINSDAG 6

TV1
7.00 Goeiemôre SA
2.10 TopSport
3.00 Teleskool
3.30 Liewe Heksie
3.44 Wielie Walie
4.00 Rustelose jare
5.00 As die eeu draai
5.15 Skooldae (deel 2)
5.45 Nuus
6.00 Kompas
6.15 Antenna
7.00 Kamers
7.30 Vleuels
8.00 Nuus
9.00 Whirlpool
10.00 The Golden Girls
10.15 No Jacket Required
11.00 Open University

TV2
4.50 Featherfoot Farm
5.00 Countries
5.20 Dealing with Dogs
5.30 GI Joe
7.00 Indepth Programme
7.29 News
7.57 Ezasempuma Koloni
8.27 Ikapa Lodumo

TV3
4.50 Featherfoot Farm
5.00 Countries
5.20 Dealing with Dogs
5.30 Lefokisi Sajene Samandula - Jeugdrama
7.00 News
7.29 Indepth Programme
7.57 Diwetse

TV4
6.03 Sonny Spoon
9.04 Silent Witness
10.44 She's the Sheriff
11.11 The Big Valley

M-NET
10.30 Thief
3.00 Bloodsport
4.30 Ring Raiders
4.50 Saban
5.00 Supermom's Daughter
5.45 60 Minutes
Oop Tyd
6.00 Loving
6.30 Designing Women
Intekenare
7.00 Herbie Rides Again
8.30 Saturday Night
8.50 People Magazine
9.00 Sokker
10.00 Falcon Crest
10.48 People Magazine
10.52 Saban
11.00 The Big Chill

WOENSDAG 7

TV1
7.00 Goeiemôre SA
3.00 Teleschool
3.30 The Littlest Hobo
3.55 Bible Story
4.00 Santa Barbara
4.30 Day by Day
5.00 Innovations
5.15 ZAPMAG
5.45 Nuus
6.00 Antenna
7.00 Telly Fun Quiz
7.30 Who's the Boss
8.00 Nuus
9.05 Goue Jare, Bitter Jare
10.00 Alfred Hitchcock bied aan...
10.30 Dokumentêr
11.00 Oordenking

TV2
4.50 Featherfoot Farm
5.00 Training and Development
5.30 Snorks (Engels op Radio 2000)
7.00 Indepth Programme
7.29 News
7.57 Kwakhala Nyonini
8.27 Family Fun

TV3
4.50 Featherfoot Farm
5.00 Training and Development
5.30 Re A Aga
7.00 News
7.29 Indepth Programme
7.57 Ntome Tsebe

TV4
6.03 Katts and Dog
6.30 Topsport
9.04 Amerika
10.04 'n Siciliaan uit Sicilië
11.22 Homeroom

M-NET
10.30 The Assisi Underground
12.10 60 Minutes
3.00 Foreign Body
4.45 60 Minutes
5.00 My Little Pony
5.30 Shagma
5.50 Royal Divorces
Oop Tyd
6.00 Loving
6.30 The Days and Nights of Molly Dodd
Intekenare
7.00 The Ann Jillian Story
8.35 The 1990 Grammy Awards
11.30 Rugby

DONDERDAG 8

TV1
7.00 Goeiemôre SA
3.00 Teleskool
3.30 Die wysheid van die kabouters
4.00 Rustelose jare
5.00 Toegepaste wetenskap
5.15 Tekkies
5.45 Nuus
6.00 Kompas
6.05 Antenna
7.00 Hardcastle en McCormick
8.00 Nuus
9.00 Hill Street Blues
10.00 The Thorns
10.30 Diagonal Street
11.00 Peter Ustinov in China
11.50 Face to Face

TV2
4.50 Featherfoot Farm
5.00 Fat Albert and the Cosby Kids
5.15 Stepping into Rhythm
5.30 Ezabasha
7.00 Indepth Programme
7.29 News
7.57 Ingxubevange - Musiek
8.30 Sizungeza Izwe

TV3
4.50 Featherfoot Farm
5.00 Fat Albert and the Cosby Kids
5.15 Stepping into Rhythm
5.30 Sabre Riders (Engels op Radio 2000)
7.00 News
7.29 Indepth Programme
7.57 Jazz Jazz Jazz
8.26 Mopheme

TV4
6.03 Toyota Top 20
6.30 Muzik A La Carte
9.04 Amerika
9.57 Movie Focus
10.29 Cheers
11.03 Paulista Boulevard
11.45 Ripley's Believe It or Not

M-NET
10.30 Some Kind of Wonderful
12.00 Slenderline
12.05 60 Minutes
3.00 Bloodsport
4.30 60 Minutes
4.45 International Song and Dance
4.50 People Magazine
5.00 Worzel Gummidge Down Under
5.30 The Real Ghostbusters
Oop Tyd
6.00 Loving
6.30 Empty Nest
Intekenare
7.00 Revue Plus
8.00 The World of National Panasonic
9.00 The Road Warrior (Mad Max 2) - kyk onder hoogtepunte
10.30 The Friday Report
11.00 Midnight Express

Gidse saamgestel deur DEBBIE AMOS

DAARDIE BUROKRATIESE SKOTSE STUK ...B4